

T.C.

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**FAL VE KAHVE FALIYLA İLGİLİ UYGULAMALARA
FENOMENOLOJİK BİR YAKLAŞIM**

Sedef ÇULLUHAN

1530206050

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Azize UYGUN

ISPARTA - 2019

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin Adı Soyadı	Sedef ÇULLUHAN
Anabilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri
Tez Başlığı	Fal ve Kahve Faliyla İlgili Uygulamalara Fenomenolojik Bir Yaklaşım
Yeni Tez Başlığı ¹ (Eğer değişmesi önerildi ise)	

Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği hükümleri uyarınca yapılan Yüksek Lisans Tez Savunma Sınavında Jürimiz 14/06/2019 tarihinde toplanmış ve yukarıda adı geçen öğrencinin Yüksek Lisans tezi için;

☒ OY BİRLİĞİ ☐ OY ÇOKLUĞU²

ile aşağıdaki kararı almıştır.

- ☒ Yapılan savunma sınavı sonucunda aday başarılı bulunmuş ve tez **KABUL** edilmiştir.
☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin **DÜZELTİLMESİ**³ kararlaştırılmıştır.
☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda aday başarısız bulunmuş ve tezin **REDDEDİLMESİ**⁴ kararlaştırılmıştır.

TEZ SINAV JÜRİSİ	Adı Soyadı/Üniversitesi	Kabul/Ret	İmza
Danışman	Dr.Öğr.Üyesi Azize UYGUN	☒ Kabul ☐ Ret	
Jüri Üyesi	Dr.Öğr.Üyesi Arife ÜNAL SÜNGÜ	☒ Kabul ☐ Ret	
Jüri Üyesi	Dr.Öğr.Üyesi Halit Ahmet ÇİFTÇİ	☒ Kabul ☐ Ret	
Jüri Üyesi		☐ Kabul ☐ Ret	
Jüri Üyesi		☐ Kabul ☐ Ret	

¹ Tez başlığının DEĞİŞTİRİLMESİ ÖNERİLDİ ise yeni tez başlığı ilgili alana yazılacaktır. Değişme yoksa çizgi (-) konacaktır.

² OY ÇOKLUĞU ile alınan karar için muhalefet gerekçesi raporu eklenmelidir.

³ DÜZELTME kararı için gerekçeli jüri raporu eklenmeli ve raporu tüm üyeler imzalamalıdır.

YÖK LİSANSÜSTÜ EĞİTİM-ÖĞRETİM VE SINAV YÖNETMELİĞİ Madde 9-(8) Tezi hakkında düzeltme kararı verilen öğrenci en geç üç ay içinde düzeltmeleri yapılan tezi aynı jüri önünde yeniden savunur. Bu savunma sonunda da başarısız bulunarak tezi kabul edilmeyen öğrencinin yükseköğretim kurumu ile ilişkisi kesilir.

⁴ Tezi REDDEDİLEN öğrenciler için gerekçeli jüri raporu eklenmeli ve raporu tüm üyeler imzalamalıdır. Tezi reddedilen öğrencinin enstitü ile ilişkisi kesilir.

Bu form bilgisayar ortamında doldurulacaktır.

T.C
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Fal ve Kahve Falıyla İlgili Uygulamalara Fenomenolojik Bir Yaklaşım” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim

Sedef ÇULLUHAN

14/06/2019

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'S. Çulluhan'.

(ÇULLUHAN, Sedef, *Fal ve Kahve Falıyla İlgili Uygulamalara Fenomenolojik Bir Yaklaşım*, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2019)

ÖZET

İnsanın geleceği öğrenme ve kaderini kontrol altında tutma arzusuyla ortaya çıkan fal, nesillerden nesillere aktarılarak günümüze kadar gelmiştir. Bu yolculuğu sırasında pek çok şekil, kalıp ve araç değiştirse de fal ve falcılık kavramları bulunduğu toplum içerisinde varlığını hep korumuştur.

Çalışmamızda, insanları kolayca etrafına toplayabilen ve telvesi bakımından kolay şekillendirilebilen kahve içeceği ve toplumsal bir sorun olarak varlığını devam ettiren, medya ve internet kuruluşları sayesinde daha hızlı tanınan kahve falının tarihi sürecine değindik. Bu anlamda kahvenin ve kahve falının kendisine ait bir kültür oluşturduğunu gördük. Falcılarla yapılan görüşmeler sırasında falcıların ikna ve tahmin kabiliyetlerinin yüksek olduğunu, amatör ve profesyonel falcılar arasında zaman, mekân, üslup, ücret ve fal yorumlanış usulü bakımından farklılıklar bulunduğunu ve sanal siteler aracılığıyla bakılan kahve fallarının logaritmik veriler ile oluşturulduğunu öğrendik.

Birçok farklı karakterde kişiyle görüşen falcıların veya matematiksel hesaplara dayalı fal sitelerinin doğru tahminlerde bulunma ihtimali vardır. Bu tahminler genellikle kesinlik ifade etmeyen, genel geçer bilgiler üzerine kurulu, olasılıklar zinciridir ve kişinin psikolojik durumuyla yakından alakalıdır. Bu anlamda fal ve toplum nezdinde fal çeşitleri arasında en çok tercih edilen kahve falı uygulamaları tezimizin konusunu oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Fal, Falcı, Kahve Falı

(ÇULLUHAN, Sedef, *A Phenomenological Approach to Fortune and Coffee Fortune Applications*, Department of Philosophy and Religion Master of Arts, Isparta, 2019)

ABSTRACT

The fortune of human beings, which emerged with the desire to learn the future and control the destiny, has been transferred to generations and has survived to the present day. During this journey, the concept of fortune and fortune-telling has changed many shapes, patterns, and tools and has always maintained its existence in the society.

In our study, coffee drink that can easily gather people around and be taken shape easily, and the media and the Internet institutions have given more importance to the historical process of coffee fortune telling. In this sense, coffee and coffee fortune formed a culture of its own knowledge was obtained. It was learned that there were differences between the amateur and professional fortune-tellers in terms of time, place, style, wage and interpretation methods during the interviews with the fortunetellers and that the coffee fortunes that were looked through virtual sites were created by logarithmic data.

Fortunately, fortune tellers based on mathematical accounts or fortune tellers who meet with many different characters are likely to make accurate predictions. These estimates are usually a chain of probabilities, based on general knowledge, which do not express certainty, and are closely related to one's psychological state. In this sense, social media applications related to the most preferred coffee fortune, and fortune are the subject of our thesis

Key words: Fortune, Fortune-teller, Coffee Fortune

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI	i
YEMİN METNİ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vii
RESİM TABLOSU	viii
ÖN SÖZ	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM FAL VE FALCILIK

1. FALIN TARİHİ	7
2. FALNAMELER.....	11
3. FAL ÇEŞİTLERİ	13
3.1. İslamiyet Öncesi Türklerde Kullanılan Fal Çeşitleri	13
3.2. İslam Kültürü Etkisinde Fal Çeşitleri	14
3.3. Günümüzde Kullanılan Fal Çeşitleri	20
4. FAL VE FALCILIĞIN PSİKO-SOSYOLOJİK TEMELLERİ	21
4.1. Barnum Etkisi	24

İKİNCİ BÖLÜM

KAHVE FALI

1. KAHVE VE KAHVE FALININ TARİHİ.....	26
1.1. Osmanlı'da Kahve	30
1.2. Avrupa'da Kahve.....	34
1.3. Kahve Falı Tarihi	38
2. KAHVE FALININ KULLANIM AMACI.....	39
3. FALCILARIN ŞAHSİYET ÖZELLİKLERİ.....	41
4. FAL BAKMA KURALLARI.....	45
5. KAHVE FALINA NASIL BAKILIR.....	46
6. KAHVE FALI TABAĞINA NASIL BAKILIR.....	53
7. KAHVE FALINDA ÇIKAN İŞARETLERİN ANLAMLARI.....	54

7.1. Harfler	54
7.2. Sayılar	55
7.3. Organ Simgeleri	57
7.4. Hayvansal Simgeler	57
7.5. Bitkisel Simgeler.....	60
7.6. Geometrik Semboller	62
7.7. Nesneler Ve Diğer Semboller	62

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SANAL VE REEL ORTAMLARDA KAHVE FALI

1. İNTERNET MEDYASINDA KAHVE FALI.....	69
2. FALCILAR İLE GERÇEKLEŞTİRİLEN RÖPORTAJLAR VE KAHVE FALI ..	72
3. FAL FİYATLARI	83
4. MEDYADA FAL, FALCILIK VE MAĞDUR ŞİKÂyetLERİ.....	84
SONUÇ.....	88
EKLER.....	91
KAYNAKÇA	96
ÖZ GEÇMİŞ.....	104

KISALTMALAR

Bkz. : Bakınız

c. : Cilt

(c.c) : Celle Celalühü

Çev. : Çeviren

D.İ.A. : Diyanet İslam Ansiklopedisi

Haz. : Hazırlayan

Hız. : Hazreti

İbn. : Oğlu

Mad. : Madde

M.Ö. : Milattan önce

S. : Sayı

s. : Sayfa

ss. : Sayfa aralığı

(s.a.v) : Sallallahu Aleyhi Ve Sellem

vb. : ve benzeri

vs. : ve sâire

Yay. : Yayınları

RESİM TABLOSU

Resim 1 Falcı Kadın	91
Resim 2 Kahvehane	91
Resim 3 Fal Bakan Saray Kadınları	91
Resim 4 Kahvecibaşı.....	91
Resim 5 Kahve Falı Çekimi	92
Resim 6 İnternette Kahve Falı Örnekleri	92
Resim 7 İnternette Kahve Falı Örnekleri	92
Resim 8 İnternette Kahve Falı Örnekleri	92
Resim 9 İnternette Kahve Falı Örnekleri	93
Resim 10 İnternette Kahve Falı Örnekleri	93
Resim 11 İnternette Kahve Falı Örnekleri	93
Resim 12 İnternette Kahve Falı Örnekleri	93
Resim 13 Falname Örneği.....	94
Resim 14 Kahve Falı Karikatür	94
Resim 15 Kahve Falı Karikatür	94
Resim 16 Kahve Falı Karikatür	94
Resim 17 Kahve Falı Karikatür.....	95
Resim 18 Kahve Falı Karikatür.....	95
Resim 19 Kahve Falı Karikatür.....	95
Resim 20 Kahve Falı Film Repliği.....	95

ÖN SÖZ

Mahlukatın en üstün ve en değerli varlığı olarak yaratılan insan, birçok techizat ve duygu ile donatılmıştır. Allah tarafından verilen bu özellikler insanın hayatını devam ettirmesinde büyük rol oynadığı gibi, yine aynı özellikler ve duygular insanı felakete sürükleyerek Allah'ın rızasını ve hoşnutluğunu da kaybettirebilir.

Yüce Yaratıcı tarafından insana verilen duyguların başında merak duygusu gelmektedir. İnsan nerede, nasıl yaşayacağını, yarın başına neler geleceğini, nasıl bir hayatı olacağını, hangi okula gidip, kiminle evlenip, kaç çocuğa sahip olacağına kadar her şeyi önceden bilmek ve ona göre tedbirler almak istemiştir. Bu anlamda bilinmeyeni keşfetme arzusu ile birçok yola başvurmuştur. Bu yolların ilki ve insanlar tarafından en çok başvurulana ise bize geleceği bilebilmeyi, kaderimizi şekillendirebilmeyi vadeden falcılara ve kâhinlere başvurmaktır.

Bu nedenle geçmişte olduğu gibi günümüzde de merak konusu olan falı ve özellikle genç ve orta yaş grubu arasında revaçta olan kahve falını tez konusu olarak seçmeyi uygun bulduk. Fal genelde bazı alet veya yöntemlerle tahminde bulunma, içinde bulunulan zamanla veya gelecekle ilgili yorumlar yapma işidir. Kehanetten ve bakıcılıktan farklıdır. Kehanet ve onun özel bir şekli olan bakıcılık cinler yardımıyla veya özel bir yetenekle icra edilir. Falcı ise bazı teknikler, kurallar ve söz kalıplarıyla belirli şeylerden anlamlar çıkarıp olumlu veya olumsuz sonuçlara ulaşır. Ayrıca falda şimdiki zamanla veya gelecekle ilgili bir tahmin söz konusu iken sihir ve büyüde mevcut durumu iyiye veya kötüye yönlendirme ön plana çıkmaktadır.

Geçmişten günümüze, farklı yol ve yöntemlerle kendisine iyi bir yer edinen falın, toplumumuzda en popüler uygulamasının kahve falı olduğu görülmektedir. Bir nevi ucuz ve kısa yoldan kaderi öğrenmenin başka bir şekli olan kahve falı, gençler tarafından oldukça fazla tercih edilmektedir. Teknoloji ve ulaşım gibi olguların gelişmesiyle de bu alanda birçok fal kafe açılmış, internet üzerinden birçok fal siteleri kurulmuş ve fal, çok kısa bir sürede büyük bir sektör haline gelmiştir.

Araştırmamız sonucunda, falcılarla röportaj yapmak için gittiğimiz fal kafelerin yoğunluğu, falcılarla görüşmek üzere uzun süre bekletilmemiz, kısıtlı dakikalarda falcılarla görüşme yapabilmemiz, falcıların kendi davranış şekilleri ve gelen

müşterilerin ruh halleriyle ilgili verdikleri bilgiler, birçok bilim dalının bu konunun üzerine büyük bir özenle eğilmesinin ve konuyla alakalı inceleme başlatmasının gerekliliğini göstermektedir.

Çalışmam esnasında yaptıkları yardımlardan ve desteklerinden dolayı biricik danışman Hocam, Dr. Öğr. Üyesi Azize Uygun'a, ve hocalarım Prof. Dr. Nasuh Günay ve Prof. Dr. Ekrem Sarıkçıoğlu'na teşekkür ederim. Son olarak bu uzun ve yorucu tez çalışmam sırasında benden umutlarını hiç kesmeyen, daima destekleyen ve güvenen sevgili babam Halil Çulluhan'a, annem Hacer Çulluhan'a, canım kardeşim Fatma Katmış ve güzel ailesine de teşekkürü bir borç biliyorum.

Sedef Çulluhan

Isparta-2019

GİRİŞ

A. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE ÖNEMİ

Dinler Tarihinin görevi, tarih sahnesinde yer almış bütün dinlerin doğuş ve ilerleyişlerini, inanç ve ibadet şekillerini, soyut ve somut algılarını, yer ve zaman ekseninde incelemektir. Bu anlamda din, insan ve insanın merak duygusunu tetikleyen metafizik alan insanlık tarihinin var olmasıyla birlikte birbiriyle iç içe bulunmaktadır. Fakat burada dikkat edilmesi gereken husus şudur ki; Dinler Tarihi insanın metafizik alanla ilgili davranışlarını yargılamaz, o davranışların metafizik alanla ilişkisini tespit edip, yorumlar ve dinler içerisindeki konumunu belirler. Bu sebeple metafizik alan içerisinde kendisine önemli bir yer edinmiş olan fal ve falcılık, özellikle günümüzde kendisinden sıkça söz ettiren kahve falı çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır.

Çalışmamızın birinci bölümünde falın genel bir tanımını yaparak medeniyetler arasındaki tarihi seyrinden bahsettik, ardından fal bakmaya yarayan ve “fal kitabı” anlamına gelen falnameler hakkında bilgi vererek İslamiyet öncesi Türklerde, İslam kültürü etkisinde ve günümüzde kullanılan fal çeşitlerinden örnekler verdik. Daha sonra fal ve falcılık gibi inanç şekillerinin psiko-sosyolojik temellerini inceleyerek bu inanç şekillerinin sadece eğlence kaynağı veya gelip geçici olgular olmadığını tespit ettik.

İkinci bölümde kahve falının en önemli unsuru olan kahve bitkisinin keşfi, kullanım amacı, kahve falı tarihi, falcıların şahsiyet özellikleri, fal bakma kuralları, kahve fincanı ve kahve tabağı falına nasıl bakılıp yorumlanacağı, kahve falında çıkan sembollerin anlamları üzerine bilgi vermeye çalıştık. Özellikle günümüzde internet üzerinden falcılığın meslek haline geldiğini ve ücretli, ücretsiz olarak kahve falına bakılabildiğini gördük.

Çalışmamızın üçüncü ve son bölümünde günümüzde her yaş, meslek ve eğitim düzeyinde insanın baktırdığı kahve falını ve fal fiyatlarını sanal ortam üzerinden ve gerçek falcılarla yaptığımız röportajları değerlendirmeye aldık. Ayrıca fal ve falcılıkla ilgili gazete haberlerini ve sosyal medya üzerinden yapılan fal yorumlarını inceledik. Tüm bunlar ışığında fal ve kahve falı kavramının günümüz toplumunda önemli bir statüye sahip olduğunu ve bilimsel açıdan daha fazla irdelenip, incelenmesi gereken bir konu olduğunu fark ettik.

Toplumsal ve bireyin karar verme mekanizmasını kökünden etkileyen, irade reflekslerini zayıflatarak bireyleri, başka insanlara ve araçlara bağımlı hale getiren fal kavramı, günümüzde falcıların tabiriyle “dedikodunu yapmayacak biriyle dertleşme” tabiri adı altında basitleştirilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca bu işi meslek haline getiren falcıların, yaptıkları işi din ile temellendirip, kutsallaştırmaları toplum nezdinde bu olguyu farklı bir açıya taşımaktadır. Bu sebeple hem fal bakan kişilerin hem de fal baktıran kişilerin psikolojik yapılarını anlamak önem arz etmektedir. Her ne kadar şimdiye kadar fal baktıran kişilerin psikolojik durumu incelenmeye çalışılsa da fal bakan kişilerin, karşıdan aldıkları olumlu tepkilerle kendilerini özel ve kutsal hissetmeleri, başkalarını buna inandırmaya çalışırken kendilerini bu duyguya kaptırıp, tahmin yeteneğini ilahi bir güç olarak görmeleri, incelenmesi gereken bir başka boyuttur. Bu anlamda falcılarla yaptığımız röportajların bu alana katkı sağlayacağını ve ışıltı tutacağını temenni etmekteyiz.

B. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmada, insanın iradesini, hayatını, ruh halini ve kararlarını şekillendiren falın, geçmişten günümüze ulaşana kadar geçirdiği merhaleleri, falcıların şahsiyet özelliklerini, günümüz toplumunda kahve bitkisinin ve kahve falının adım adım değişen konumunu ve mahiyetini, sanal ortamda ve gerçekte fal bakan ve baktıran kişilerin psiko-sosyolojik durumlarını ele alıp incelemek amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın diğer önemli bir amacı, sanal fal uygulamaları adına oluşturulan müşteri yorumlarını, gerçek falcılar ile yapılan röportajları ve falcılarla ilgili bulunan gazete haberlerini toplayarak fal, falcı ve kahve falı gibi kavramları bilimsel bir bakış açısıyla değerlendirmektir.

C. ARAŞTIRMANIN METODU VE KAYNAKLARI

Nesillerden nesillere aktarılan fal ve falcılık kavramları, araştırma alanı geniş konulardır. Bu nedenle bu kavramları ele alırken, fal çeşitleri arasında günümüzde en çok tercih edilen kahve falını daha ayrıntılı incelemeyi çalışmamız açısından uygun bulduk. Çalışmamızda fal, kahve bitkisi ve kahve falına dair genel bilgiler sunulduktan sonra, çalışmanın kaynağını oluşturan amatör ve profesyonel falcılarla görüşmeler yapılmış ve bunlar kaydedilerek yazılı bilgilere dönüştürülmüştür. Bu görüşmeler, fal bakılan mekânın, fal baktırmaya gelen bireylerin ve falcıların üslup, inanış ve

dayanaklarının daha yakından incelenmesine olanak sağlamıştır. Serbest görüşme tekniği ile oluşturulan yapılandırılmamış soru formu falcılarla yapılan görüşmelerin temelini oluşturmaktadır. Röportajların belirli soru kalıpları çerçevesinde yapılamamasının sebebi, falcıların çekimser davranışlarından dolayı röportajların sohbet havasında daha samimi bir ortamda yapılmasıdır. Bu görüşmelere ek olarak sanal fal siteleri incelenmiş ve gerçek falcılarla fal sitelerinde bulunan falcıların, fal fiyatlarının ve fal bakma usullerinin karşılaştırılması yapılmıştır. Aynı zamanda medya kuruluşları tarafından yayımlanan fal ve falcılık ile ilgili haberler ve yorumlar incelenip, sunulmuştur.

Çalışmamız esnasında falla ilgili kitapların yanında batıl inançlar, hurafeler, halk inançları ve bu tür inançların dini, sosyolojik ve psikolojik boyutlarını kapsayan pek çok kitap, makale ve dergiden faydalanıldı. Fal ve falcılık gibi kavramlarının ortaya çıkış sebeplerini Psiko-Sosyolojik yönden ele alan araştırmalar incelendi ve bu alanda yetkili kişilerin görüşlerine başvuruldu. Kahve ve kahve bitkisinin bilimsel ve tıbbi işlevlerini anlatan kaynaklar tarandı. Çalışmamıza yön veren, falcılarla yapılan röportajlara ek olarak daha önceden fal ve kahve falına dair yapılan anket çalışmaları araştırılıp, değerlendirildi. Aynı zamanda araştırmamıza dolaylı veya doğrudan ışık tutan diğer kaynaklar dipnot ve bibliyografya’da ayrıntılı bir şekilde verildi. Her ne kadar halk inançları arasında yer alan ve mistik bir değer atfedilen bu tür konularla ilgili yeterli seviyede bilimsel kaynak bulunmasa da, çalışmamızın bu alanda bir kaynak değeri taşıyacağını ve sonradan yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağını ümit ediyoruz.

BİRİNCİ BÖLÜM

FAL VE FALCILIK

İnsanoğlu, diğer varlıklardan farklı olarak kâinatın en üstün, en kabiliyetli varlığı olması ile birlikte maddi, manevi duygu ve cihazlarla donatılarak yaratılmıştır. Bu duyguların başında da hiç kuşkusuz merak duygusu gelmektedir. Merak duygusu ile insan, zaaflarına yenik düşebileceği gibi, kâinatın ve kendisinin yaratılış amacını da keşfedebilir.

İlk insanın yaratılmasından bu yana insanoğlu başına gelebilecek olayların kendisine etkisini, hayatının nasıl şekilleneceğini, vereceği kararların nasıl sonuçlanacağı, hep merak etmiş ve bu merak duygusunu tatmin etmek için çeşitli yollara başvurarak birçok nesneyi, gelecekte haber almak için kullanmıştır.¹ Bu anlamda nesneler kullanılarak gelecekte haber vermeyi amaçlayan çalışmalara “fal”, ya da “kehânet” adı verilmektedir.² Bu işlerle uğraşan kişilere ise falcı, büyücü, sihirbaz, kâhin, bakıcı gibi isimler verilirken, günümüzde bunlara medyum ve ruhçu gibi kavramlarda eklenmiş ve bu kimseler geçmişten günümüze, içinde barındığı toplum tarafından büyük ilgi görmüştür.³

Kişinin bir tercih yapmak zorunda olduğu veya gelecekte neler ile karşılaşacağı hususunda bilgi almak ve merakını gidermek amacı ile başvurduğu fal; her ne kadar akademik yahut bilimsel herhangi bir metot ile ispatlanamayan verilere dayansa da sosyal ve kültürel hayata mal olmuş folklorik bir çalışma sahası olarak değerlendirilebilir. Falın geçerliliği ve güvenilirliği bir kenara bırakılırsa, gelecekte haber verme usulünün kendisi, bu amaçla kullanılan materyaller, falcının karakter

¹ Değişik nesneler kullanılarak yapılan fal çeşitleri şu şekilde sıralanabilir: ağaç falı, aşık kemiği falı, at falı, ateş falı, ayak falı, ayna falı, bakla falı, balık falı, balmumu falı, balta falı, bağırsak falı, billur falı, bilgisayar falı, bina falı, buğday falı, çakıl falı, çay falı, defne falı, değnek falı, duman falı, el falı, eldiven falı, elek falı, göz falı, harf falı, hava falı, horoz falı, insan bağırsağı falı, iskambil falı, kafatası falı, kahve falı, kan grubu falı, kap falı, kaplumbağa falı, karaciğer falı, karga falı, keçi falı, kemik falı, kitap falı, köpük falı, kulak falı, kum (toprak) falı, kumalak falı, kura falı, kurşun falı, kürek kemiği falı, kristal falı, kuş falı, lamba falı, mâni falı, mum falı, ok falı, omuz kemiği falı, papatya falı, rüzgâr falı, saç falı, sakız falı, sayı falı, soğan falı, su falı, tarot falı, tespih falı, tuz falı, tükürük falı, tütsü falı, un falı, yaprak falı, yılan falı, yıldız falı, yüz falı, yüzük falı, zar-domino falı. Detaylı bilgi için bkz: Mustafa Alkan, “Milli Kütüphane 2727 Numaralı Mecmû’a’da Kayıtlı Manzum Bir Melheme”, *Turkish Studies -International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, C. 7(4), Ankara 2012, s. 690.

² Alkan, s. 690.

³ Hayrettin Karaman, *Günlük Hayatımızda Helaller ve Haramlar*, İz Yay., İstanbul 2011, s. 116.

özellikleri ve fala bakma yöntemi, toplumda fala inananların ve ona başvuranların sayısı, insanların hangi niyetlerle falcıların kapısını çaldığı gibi hususlar; ait olduğu toplumun kültürel yapısını ve o kültür hakkındaki sosyolojik değerleri göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında insanları, en hassas yerlerinden yakalamakta usta olan falcılar, niyet sahibini etkileyebilmek için genellikle kültürün en muteber kaynağı olan dinî unsurları çeşitli yönlerden ele alarak falın konusu ve malzemesi haline getirirler.⁴

Kökü ve başlangıçtaki ilk manası belli olmayan “fal”, Arapça bir kelimedir. Aynı zamanda “tyr” kelimesinin eş anlamlısı olan bu kavram, ana hatlarıyla gelecekte olabilecek hadiselerle dair işaret manasında kullanılmaktadır.⁵

İslamiyet’in ilk dönemlerinde Hz. Muhammed (S.A.V) hayırlı işaretler için fal tabirini kullanmış, bu kelimeyi tesadüfen işitilen her iyi söze işaret olarak izah ve belirtilerinin kabulünü tavsiye etmiştir. Bu devirlerde fal kelimesi Allah’a daima ümit ve güven bağlanılmasını tavsiye eden iyi öğüt olarak değerlendirilmiştir. Fakat daha sonraları fal kelimesinin manasının genişlemesi ile iyi hadiselerle işaret manasından uzaklaşarak, bu işaretleri bazı sun’i usullerle araştırmak şeklinde kullanılmaya başlanmıştır.⁶ Bu anlamda fal sonraki dönemlerde hem iyi hem de kötü geleceğin tahminine doğru kayma yaşamıştır.

Fal; sözlükte ‘şans, kısmet, uğur, baht, tali, uğur tutulan şey, geleceği bilmek amacıyla çeşitli araçları kullanarak yorumda bulunma’ gibi anlamlara gelmektedir. Tali ise; kader, kısmet halk arasında kullanım şekliyle “talih” demektir. Bu anlamda fala bakan kimse, kişinin bahtına, uğruna, kaderine, kısmetine bakmakta ve bunlar hakkında menfi veya müspet bilgiler vermektedir. Bu bilgilerin ise tahminden öte bir gerçekliği yoktur.⁷

Arapça’da (fe’l) “uğur ve uğurlu şeyleri gösteren simge” anlamına gelen fal, Batı dillerinde çoğunlukla “gelecekte haber verme (kehanet)” anlamında kullanılmaktadır. Grekçe’de *manteia*, İngilizce’de *mancy*, Fransızca’da *mancie* ekleriyle kullanılan fal ise

⁴ Özer Şenödeyici - Halil Sercan Koşık, “En Muteber Kaynaktan Gaybı Öğrenmek”, *Littera Turca- Journal of Turkish Language and Literature (e-dergi)*, c.1, S.1, 2015, s. 72.

⁵ Azize Uygun, “El Falı”, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta 2005, s. 1.

⁶ Ayşe Duvarcı, “Türkiye’de Falcılık Geleneği ile Bu Konuda İki Eser, Falname-i Risale-i li Cafer-i Sadık ve Tefe’ülname”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmış Doktora Tezi), Ankara 1987, s. 1.

⁷ Osmanlıca-Türkçe Sözlük, Gün Yay., Ankara 2003, s. 125,512.

fal türlerine göre değişken isimler alabilmektedir. Örneğin; *geomancy*: toprak falı, *ornithomancy*: kuş falı gibi. Her ne kadar Batı’da fal, bakıcılık, kehanet kelimeleri sadece *divination* kelimesiyle ifade edilse de aralarındaki farklar göz ardı edilmemelidir.⁸

Fal’ın, Eski Türkçedeki karşılığı ise “ırk” tır. Dîvânü Lûgati’t-Türk’te bu kelime “Falcılık, kâhinlik ve bir kimsenin gönlündekini bilmek” olarak anlamlandırılmaktadır.⁹ Ayrıca bu kelime Türkiye’nin birçok yerinde ‘kader, tali’, fal’ anlamında kullanılmakta ve halk dilinde kullanılan “İrkim açıldı” tabiri “Talihim açıldı” anlamına gelmektedir.¹⁰ Anadolu’nun özellikle Manisa, Uşak, Isparta, Kütahya ve Muğla yörelerinde “ırk” sözcüğünün sadece anlam olarak değil, inanç ve uygulama bakımından da “fal” tabirini karşıladığı söylenmektedir.¹¹ Ayrıca Köktürk işaretleriyle yazılan “İrk Bitig”, bu anlamda günümüze kadar ulaşan eski ve önemli bir fal kitabıdır.¹²

Günümüzde fal, insanın gelecekte olabilecek hadiseler hakkında bilgi sahibi olmak ve öğrendiğini zannettiği kaderini istediği yönde şekillendirmek, kötülöklere karşı tedbir almak, böylece merak, teselli ve ümit duygularına cevap vermek veya sadece oyalanıp, vakit geçirmek maksatlarıyla çeşitli yollara başvurması ve bunun sonunda elde ettiği neticeleri ifade etmektedir.¹³

Fala çeşitli toplumlarda gelecekte haber verme işlevinin yanı sıra farklı görevler de yüklenmiştir. Örneğin Çin, Tayvan gibi Uzak Doğu ölkelerinde fal bakma işlemi hastalıkları iyileştirme ve şifa verme amaçlarına hizmet etmiştir.¹⁴

Genel anlamda fal, akıldışı çeşitli yöntemlerin kullanılmasıyla geleceğe yönelik bilinmezlikten haber verme olayı, insanın bilinmeyene erişme arzusunun bir sonucu iken, dar anlamda grup içinde ritüelin bir gereği olarak kişilerin bir araya toplanmasını

⁸ Mehmet Aydın, “Fal”, *D.İ.A.*, c.12, Diyanet Yay., İstanbul 1995, s. 134.

⁹ Elif Dölger, “Evliya Çelebi Seyahatmesi’nde Fal”, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, c. 6, S. 4, 2011, s. 99.

¹⁰ Abdülkerim Gülhan, “Türk Kültüründe Fal ve İsimlerle İlgili Bir Manzum Falname Örneği”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 15, İstanbul 2015, s. 197.

¹¹ Mustafa Gültekin, “Türk Kültüründe Fal Ve Falcılık Bağlamında Manisa/Selendi Yöresi İrkçıları Ve İrk Ocakları”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, c.49, S.49, İstanbul 2014, s. 123.

¹² Vedat Kartalcık, “Fâlnâme (Giriş-İnceleme-Metin-Söz Dizini-Tıpkıbasım)”, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta 2000, s.12

¹³ Gülhan, s. 197.

¹⁴ Nuray Alagözlü, “Bir Söylem Türü Olarak Kahve Falına Yönelik Bir İnceleme: Kahve Falı ve İdeoloji”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, c.24, S.1, Ankara 2007, s. 2.

sağlayan bir iletişim aracı ya da özellikle, ilkel ve geleneksel toplum yapılarında hastalıkların tespiti ve tedavisinde kullanılan bir ifade aracıdır. Antropolojik anlamda ise, kültürel bir olgu ya da kültürün bir yansıması olarak ortaya çıkabilen davranış biçimi olarak açıklanabilir.¹⁵

1. FALIN TARİHİ

Geçmiş devirlere bakıldığında, falcılığın çok eski devirlere kadar uzandığı görülür. Tarih boyunca birçok din adamı ve topluluğun kahinlik ve falcılıkla uğraştığı bilinmektedir.

Falın en eski menşeinin ve çıkış yerinin Mezopotamya olduğu sanılmaktadır. Akadlar döneminde gelişmiş, daha sonra bütün Asya ve Akdeniz bölgelerine yayılmıştır. O dönemde en çok kullanılan fal çeşidi, iç organların incelenmesi ve su içine bir miktar yağ dökmek suretiyle ortaya çıkan şekillerin yorumlanması olmuştur.¹⁶

Konu ile ilgili yapılan araştırmalarda, milattan en az 4000 yıl önce Mısır, Çin, Babil, Kalde ve Eski Yunan medeniyetlerinde falcılığın önem taşıdığı, din ve hekimliği tamamlar nitelikte rahipler tarafından kullanıldığı, hatta bazı özel veya genel meselelerin çözülmesinde başvuru başlıca yardımcılardan sayıldığı açığa çıkmıştır.¹⁷

Babil'de çocukların doğum ayları ve özürlü doğumlara göre yapılan yorumlar, insan fizyonomisi ve hayvan davranışlarına bakarak tahminde bulunma, rüya yorumlama, takvim falı ve astroloji kullanılan teknikler arasındaydı.¹⁸

Hititler'de de genel olarak kehanet, özel olarak da fal mevcuttu. Yazılı belgelerde kendilerinden "bin tanrılı" diye bahseden Hititler kaderlerini bu tanrıların yönettiğine inandıklarından tanrıların isteklerine cevap vermek veya kendi dileklerine cevap alabilmek için fala başvurmuşlardır. Fakat genel anlamda en fazla astrolojik olayları kullanmışlar ve hayvanların iç organlarıyla baktıkları fala "et falı" ismini vermişlerdir. Bununla birlikte Hititler'in falı en çok kullandığı yer, savaşlar olmuştur.¹⁹

¹⁵ Mehmet Şükrü Nar, "Psiko-Antropolojik Bir Olgu Olarak Fal Üzerine Nitel Bir Araştırma", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, c.54, S.1, Ankara 2014, s. 510.

¹⁶ Yavuz Kıran, *İnsanlığın Bitmeyen Merakı Fal Ve Falcılık*, Işık yay., İzmir 2008, s. 21,22.

¹⁷ Duvarcı, s. 6.

¹⁸ Aydın, s. 135.

¹⁹ Umut Kadiroğulları, *Falname-i Cafer Sâdık (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük)*, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bursa 2016, s. 2.

Pek çok kültürün etkilerini barındıran Yunan falcılığının ise en çok Mısır'dan etkilendiği ve falcılıkla kendi yerel adetlerini sentezledikleri bilinmektedir. Ayrıca Antik Yunan'da Zeus tapınağında özel eğitim almış rahibelerin ağaçlara, kuşlara ve su kaynaklarına bakarak tahminlerde bulunduğu, birçok hayvanın fal aracı olarak kullanıldığı bilinmektedir. Bu gelenek ve uygulamalar açısından Antik Yunan ve Antik Roma'nın benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür.²⁰ Bununla birlikte Eski Yunan'da gelecekle ilgili önemli sorulara cevap bulmak için gidilen, Latince adı "Oraculum" olan kutsal yerler vardı. Burada soruların cevabı bir rahip aracılığı veya rüya gösterme yolu ile doğrudan Tanrı tarafından verilirdi.²¹

Eski Çinliler'de fal uzun bir geçmişe sahipti. Şang Hanedanı zamanından itibaren (yaklaşık M.Ö. 1765-1123) ülkede devlete ait işlerde verilecek kararı belirlemek amacıyla koyun, öküz kemikleri, kaplumbağa kabuğu ile tabiat ruhları ve atalara danışma şeklinde fala bakılırdı. Çok sayıdaki fal ve kehanet çeşitleri arasında kürek kemiği tekniği en revaçta olanıydı. Bu kültüre ait "I-Ching" en eski fal kitabı olarak bilinmektedir.²²

Fal, Sümerlilerde kesilen kurban ciğerlerine, Etilerde kuşların uçuşlarına bakılarak varlığını gösterirken, Ortaçağ'da simya bilimi ve hekimlikle karışmış halde kendini göstermektedir. Meşhur Fransız astrolog Nostradamus'un kehanet üzerine yaptığı çalışmalar; bilgin ve astrolog Michael Scot'un çevirdiği Aristo'nun Fizyoloji kitabı; bunun yanında İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth'in simya bilgini, ruh çağırıcısı, billur bakıcısı John Dundee'den taç giyeceği uğurlu bir tarih seçmesini istemesi; bizlere birçok kültürde fal ve benzeri inanışların varlığını ispat etmektedir.²³

İslamiyet öncesi Türkler de fala bir hayli önem göstermişler, karşılaştıkları çeşitli meselelerin çözümleri için falcılardan yardım beklemişler, dini törenlerinde ve günlük hayatlarında fala büyük oranda yer vermişlerdir. Bu anlamda eski Türklerde rüyalarla veya trans halinde görülen görüntülerin yorumlanmasıyla fal bakılmaktaydı. Bu fal bakma yöntemiyle Gök Tanrı inancına sahip Türkler, Tengri'nin gönderebileceği

²⁰ Giovanni Scognamiglio - Arif Arslan, *Doğu ve Batı Kaynaklarına Göre Fal*, Karizma yay., İstanbul 1999, s. 56-58.

²¹ Duvarcı, s. 7.

²² Mert Can Alemdar, "Türk Destanlarında Büyü ve Fal Motifi", Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2014, s. 35.

²³ Duvarcı, s. 9-10.

bela ve musibetlere karşı önceden tedbir alıp, kurban kesme veya dua etme imkânı bulabiliyorlardı.²⁴ Bunların yanında fal çeşitlerinden alınma motifler, eski Türklerin destan ve hikâyelerinde sıkça görülmektedir. Bilhassa Kırgız, Kazak hikâye ve destanlarında kürek kemiği falı motifine sıkça rastlanır.²⁵

Yahudilikte geleceği keşfetmenin meşru olan ve olmayan yollar vardır. Meşru kabul edilen yollar peygamberi haber, sadık rüya,²⁶ Urim ve Thummim'dir.²⁷ Peygamberler gelecek ile ilgili şeyleri Tanrı'dan öğrenip insanlara bildirmekte,²⁸ onların gelecek ile ilgili söyledikleri mutlaka tahakkuk etmektedir.²⁹ Bunlara rağmen halk arasında yalancı peygamberlere, ücretle iş yapan kâhinlere ve falcılara müracaat edenler de bulunmaktadır.³⁰

Yahudilikte, gelecekte haber veren kâhinler ile kâhinlerin kullandığı bir kısım yöntemleri kullanan³¹ peygamberler arasında ilişki kurulmuştur. Fakat ikisi arasında verilen bilginin kaynağı itibarıyla fark vardır. Kâhinlerin faaliyetleri, Allah'ın mutlak kudretine müdahale kabul edildiği için yasaklanmıştır. Diğer taraftan niyet tutma, tefe'ülde bulunma ve Allah'tan bir işaret bekleme caiz görülmüştür. Eski Ahit'te ve Yahudi dini literatüründe zikredilen başlıca fal türleri: kâse falı, karaciğer falı, fal oklarıyla gerçekleştirilen fal, değnek falı, ağaç falı, kuş falı, yıldız falı şeklindedir.³² Bu fal türlerine rağmen Yahudi kutsal kitabında her tür kehanet ve fal yasaklanmıştır. Tevrat'ta, "Gizlilik Tanrımız Rabb'e özgüdür"³³ cümlesi ile bu ilimlerin sadece Allah tarafından bilinip, bildirilebileceği ve yaklaşılmaması gerektiği vurgulanmıştır.³⁴

Yahudilikteki kadar olmasa da fal ve kehanet Hristiyanlık için de önemli bir konumdadır. Hristiyanlıkta falcılığın temelleri Grek-Roma ve Yahudi geleneğine dayanmaktadır. Yeni Ahit'te falcılıkla ilgili bilgiler oldukça az olmasına rağmen rüya

²⁴ Aylin Çakı, "Zihniyet Dünyasının Yansıması Olarak Falnâmeler: Kefeli Hüseyin'in Râznâme Adlı Eseri", Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bursa 2015, s. 10.

²⁵ Aydın, s. 136.

²⁶ Tekvin, 37 / 5-10; Daniel, 2/ 1-45.

²⁷ Urim ve Thummim, İsrailoğulları'nın gelecek ile ilgili şüpheli ve tehlikeli durumlarda tanrının iradesini anlamak için kullandıkları, mahiyeti bilinmeyen nesnelerdir. Bkz: Kıran, s. 26.

²⁸ 1. Krallar, 22 / 5-23; 2. Krallar, 3/ 11-16.

²⁹ Tesniye, 18/ 202.

³⁰ Hezekiel, 13/ 17 ; Mika, 3/ 11.

³¹ 1. Samuel, 10/ 5; 2. Krallar, 3/ 15.

³² Aydın, s. 137.

³³ Tesniye, 29/ 29.

³⁴ Aydın, s. 137.

yoluyla bilgilendirme mevcuttur.³⁵ Bununla birlikte "Resullerin İşleri" bölümünde Hristiyan olmayanlar arasındaki sihirbaz ve falcıların hoş karşılanmadığı bilgisi verilmiştir.³⁶ Ancak astrolojik alametler, rüya yoluyla olması gerekeni anlama ve bir işi kura ile belirleme iyi karşılanmış, Roma İmparatorluğu'nda falcılık ile ilgili halk inançları ve ritüelleri Hristiyanlığa girmiştir. Menşei ne olursa olsun Hristiyanlıktaki falcılık geleneğinin gelişimi genelde Hristiyanlara hâkim olan yöneticilerin tutumuyla irtibatlı olmuştur.³⁷

Ortaçağ ve Yeniçağ Hristiyan dünyasında en yaygın fal türleri küreye bakma, rüya yorumculuğu, el falı, iskambil falı ve numerolojidir. Doğudaki Bizans Hristiyanlığında en çok kullanılan fal çeşitleri ise aynaya bakma, su falı, tabak falı, fincan falı, kum falı ve rüya yorumlarıydı. Halk arasında büyük ilgi gören fal türlerine Kilise her ne kadar tepki gösterse de gerek Yahudiler gerekse Hristiyanlar Kitab-ı Mukaddes de dâhil olmak üzere birçok şeyi fal aracı olarak kullanmaktan geri durmamışlardır.³⁸

Osmanlılar Dönemine baktığımız da ise hem halk hem de padişah, şehzade ve bilginler gibi üst sınıf, "ilm-i nücûm" ya da "ilmi'n-nücûm" denen "yıldız ilmi" ile ilgilenmiştir. İlk defa Babil'de yıldızlara tapan Nebâtîler tarafından ortaya konan bu ilim her yıldıza bir isim bulunarak ortaya çıkmıştır. Yıldız ilmi ile ilgilenen kişiye "müneccim" denmektedir. Osmanlı devletinde hemen hemen her padişahın yanında devlet memuru olarak yıldızlardan hükümler çıkardığına inanılan bir müneccimbaşının bulunduğu bildirilmektedir. Osmanlı'da zamanla bu müessese ortadan kalkarken yıldızlara bakılarak gelecekle ilgili çeşitli çıkarımların yapıldığı "yıldıznâme"ler ve nasıl fal bakılacağını öğreten, fal için kullanılacak metinlerin de içinde yer aldığı fal kitapları, "falname"ler yazılmıştır.³⁹ Bunlara Fâtih Sultan Mehmet için yazılan falname ve Cem Sultan'ın Fâl-i Reyhân-ı Cem Sultan adında falnamesi örnek olarak gösterilebilir.⁴⁰

³⁵ Örnekleri için Bk. Matta, 1/ 20; 2/ 13; 27/19.

³⁶ Kıran, s. 28.

³⁷ Aydın, s. 138.

³⁸ Kıran, s. 28.

³⁹ Alkan, s. 692.

⁴⁰ Gülhan, s. 198.

Bunların yanı sıra Osmanlı Döneminde; manzum veya mensur pek çok Kur'an falı metni kaleme alınmıştır. Bunlar içerisinde özellikle manzum eserler edebî bir kıymete sahip olmaları sebebiyle edebiyat araştırmacılarının çalışma alanını oluşturmaktadır.⁴¹

2. FALNAMELER

Falname, fal bakmaya yarayan, mistik folklorun gereği olarak anlaşılması kolay bir dil ile yazılmış resimli ve resimsiz, tıbbi folklora ait telkine dayalı fal kitaplarına verilen genel isimdir. Konularına göre “yıldızname, tefe’ülname kıyâfetname” vs. adlarla anılan falnameler, şiir ve düzyazı olarak yazılabilir. Falnamelerin esasını burçların konumları oluşturur. Fal kitaplarının en büyük kaynağı Cafer-i Sadık’a ait olduğuna inanılan “Risale-i Falname-i Cafer-i Sadık” adıyla anılan ve birçok yazma nüshası bulunan falnamedir. Bu falnamede bir niyetin gerçekleşip gerçekleşmediğini öğrenmek için ilk olarak dileğin kayıtlı olduğu daire bulunmuş; sonra fala bakan ve baktıran kişi ellerini yumruk yaparak bir Fatihâ üç İhlas okuyarak, salavat getirmiş ve parmaklarından istedikleri kadarını açarak bunların sayısını toplamış ve birtakım işlemlerin sonucunda çıkan ayetler kişinin falı olarak kabul edilmiştir.⁴²

Türkçe falnameler içinde yazarı belli olmayan *Fal-ı Türki-i Manzum* adlı eser, Cem Sultan’ın kur’a falına dair *Fal-ı Reyhan-ı Sultan Cem’i* ve Hamidî’nin Farsça’dan tercüme yoluyla yazdığı *Cam-ı Sühanguy’u* ünlüdür. Edebi değer taşıyan yıldıznameler, kıyâfetnameler ve rüya tabirleri de birer falname olarak kabul edilebilir.⁴³ Bu anlamda divan edebiyatında fal konusunun müstakil olarak ele alındığı Kefeli Hüseyin’in *Râznâme*’si, Erzurumlu İbrahim Hakkı’nın *Kıyâfetnâme*’si, Ömer Rûşenî Dede’nin *Miskinname*’si, Zâîfî’nin *Fâl-ı Murgân’ı* önem arz etmektedir.⁴⁴

Falnamelerin başında, "Gaybı ancak Allah bilir" hükmü kaydedildiği gibi fal bakmak suretiyle yapılacak işin olayları hayra yormadan (tefe'ül) ibaret olduğu özellikle vurgulanmış, amacın tereddüt ve şüphe duyulan bir konuda karara varmak yahut toplumsal anlamda önem arz eden bir konuyu sonuçlandırmak olduğu belirtilmiştir.

⁴¹ Halil Sercan Koşık, “Müellifi Bilinmeyen Manzum Bir Kur'an Falı”, *Littera Turca – Journal of Turkish Language and Literature (e-dergi)*, c.3, S.4, 2017, s.127.

⁴² Uygun, s.9.

⁴³ Alkan, s. 693.

⁴⁴ Özer Şenödeyici - Halil Sercan Koşık, *Osmanlı'nın Gizemli İlimleri 1: Kuran Falları ve Uzun Firdevsî'ye Ait Bir Örnek*, Kesit yay., İstanbul 2017, s. 19.

Ayrıca tefe'ülde bulunmadan önce abdest almak, salavat çekmek, dua okumak tavsiye edilerek falın caiz olmadığı konusundaki tereddütler giderilmeye çalışılmıştır.⁴⁵

Fal bakımında kullanılan metinlere göre falnameleri üç gruba ayırmak mümkündür.

1.Kur'an Falnameleri: Falnamelerin en yaygın türü Kur'an'a dayalı olarak hazırlanan eserlerdir. "Falü'l-Kur'an" adıyla anılan bu eserlere müstakil olarak veya bazı yazma Kur'an nüshalarının sonuna eklenmiş halde rastlanır. Kur'an'daki harflerden belirli anlamlar çıkarmak cifr ilmine dayandırılmıştır. Kur'an falları ilk olarak Araplarda görülmüş, daha sonra İranlılar ve Türkler de Kur'an fallarıyla ilgili manzum ve mensur eserler meydana getirmişlerdir.⁴⁶ Kur'an'dan fal bakmanın pek çok farklı yöntemleri vardır. Örneğin; Uzun Firdevsî'ye ait bir Kur'an falnamesinde, Kur'an'dan açılan rastgele bir sayfanın yedi sayfa ilerisine gidilip, yedinci satırının ilk harfiyle niyet arasında oluşacak sonuç değerlendirilir. Farslar, Kur'an'a ekledikleri fal cetvelleri ile sayfaların sağ üst köşelerine "iyi, kötü, orta" kelimelerini yazarak fal sonuçlarına ulaşırken, İran'da Kur'an falı bakmak için kurulmuş pek çok internet sitesinin varlığı söz konusudur.⁴⁷

2. Kur'a Falnameleri: Bu tür falnameler, üzerinde rakam veya harfler bulunan bir nevi zar atılarak kullanıldığı için bu adı almış olması yüksek olasılıktır. Birçok çeşidi bulunan bu falnamelerin her birinin usulü ve muhtevası farklıdır. Bu fal çeşidi yapısı itibarıyla karışık olduğundan her defasında atılacak kur'alar da değişebilmektedir.⁴⁸

3. Peygamber İsimlerine Göre Düzenlenen Falnameler: Fe'lü'n-Nebi veya Fe'lü Esmâ'n-Nebi adlarıyla da anılan bu eserlerde peygamberlerin isimleri bir şema veya daire halinde düzenlenmiş ve her birinin hayatı, tebliğleri ve mucizelerine dayalı fallar verilmiştir.⁴⁹

⁴⁵ Melek Dikmen - Kamile Çetin, "Klasik Türk Edebiyatında Tefe'ül Geleneği ve Kitap Falının Şiire Yansıması", *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, S.49, 2016, s. 193,194.

⁴⁶ Nagihan Gür, "Osmanlı Fal Geleneği Bağlamında Yıldızname, Fahnâme Ve Tâlinâme Metinleri", *Milli Folklor Dergisi*, S. 96, 2012, s. 207.

⁴⁷ Şenödeyici-Koşık, 2017, s. 26-29.

⁴⁸ Kıran, s. 94.

⁴⁹ Mustafa Uzun, "Falname", *D.İ.A.*, c.12, Diyanet Yay., İstanbul 1995, s.143.

Bu tür falname çeşitlerinin hiçbir grubuna girmeyen bir tür sanat göstermek veya hoş vakit geçirmek için kaleme alınan bazı falnameler vardır. Bunların en tanınmış, Cem Sultan'ın manzum bir çiçek falı olan “Fal-i Reyhan” adlı kırk sekiz beyitlik mesnevisidir. Cem Sultan bu eserinde maksadının gaybı bilmek olmadığını, gaybı Allah'ın bilebileceğini, amacının sanat yapmak olduğunu belirtmiştir.⁵⁰

İsmail Hikmet Ertaylan, İstanbul, Anadolu ve Avrupa kütüphanelerinde tespit ettiği 24 falnamenin listesini vermiş olsa da bunların dışında farklı kütüphane ve müzelerde çeşitli yazma falname nüshalarına erişilmiştir.⁵¹ Bütün bu falname türleri dışında başta Kur'an'ı Kerim olmak üzere Celaleddin'i Rumi'nin *Mesnevi'si*, Sa'di'nin *Gülistan'ı*, Hafız'ın *Divan'ı* ve bunlar gibi başka pek çok eser tefe'ül amacıyla kullanılmıştır.⁵²

3. FAL ÇEŞİTLERİ

3.1. İslamiyet Öncesi Türklerde Kullanılan Fal Çeşitleri

Kürek Kemiği Falı: Divan-ı Lügati't-Türk'te “yarın” diye adlandırılan “kürek kemiği” falını Araplar Yunan ilimlerinden sayarak “ilmü'l-ketf (kürek kemiği bilgisi) adıyla bir bilim olarak kabul etmişlerdir.⁵³ Bu fal İslam dünyasında ise “kıtfe” adıyla bilinir. Bunun için koyun, sığır, geyik gibi büyükbaş veya küçükbaş hayvanların kürek kemiği kullanır. Kemiğin üzerindeki kırmızı hat kan döküleceğine, sarı çizgi hastalığa, yeşil bolluk ve ucuzluğa, siyah ise darlığa işaret sayılmaktadır. Kürek kemiği ile fal bakma Orta Asya Türkleri, Moğollar, Araplar, Yunanlılar, Romalılar ve bazı Balkan halklarında yaygın olarak görülmektedir. Türklerin bu fala verdiği değeri Kaşgarlı Mahmut “Yarın bulgansa, el bulganır” atasözüyle bize gösterir.⁵⁴

Kumalak Falı: Türk boyları arasında çok başvurulan fal çeşitlerinden birisidir. Bu iş için kırk bir kumalak adı verilen taş, koyun tezeği, nohut, fasulye tanesi vb. şeyler

⁵⁰ Gülhan, s. 206.

⁵¹ Uzun, s. 144.

⁵² Hanifi Vural, “Fal Bakma Geleneği Ve Bir Fâl-ı Kur'ân”, *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c.5, S.2, 2017/ II, s.97.

⁵³ Ufuk Tavkul, “Kıpçak Kökenli Türk Boylarında “Kürek Kemiği” ve “Kumalak-Taş” Falı”, *Çağdaş Türklük Araştırmaları Sepozyumu Bildirileri*, c. 2, Ankara 2003, s. 185.

⁵⁴ Zuhâl Kültürel - Aylin Koç, “Bir Kürek Kemiği Falı Metni: Risale-i İlm-İ Ketf”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S.6, İstanbul 2011, s.132,134,140.

kullanılır. Bu tanelerin yere saçılmasından sonra aldıkları şekle göre hüküm verme esasına dayanır.⁵⁵

Yıldız Falı: Kişinin doğumu anındaki yıldızların konum ve etkileri dikkate alınarak geleceği hakkında yorumlar yapmaya dayanan bir fal çeşididir. Astroloji ile yakından ilgilidir. Bugün de çokça başvurulmuş bir fal çeşididir. Bu işle münecimler ilgilenirdi. Bu konuda “yıldıznâme” adı verilen eserler ortaya çıkmıştır. İslamiyet öncesi şamanlar da yıldızlara bakarak şamanlık etmişlerdir.⁵⁶ Günümüzde ise günlük gazete ve dergilerin çoğunda yıldız falı köşesi veya bu fal çeşidine bağlı olarak burç yorumları bölümünü görebiliriz.

Fincan Falı: Orta Asya Türklerinin Ülgen adına yapılan ayinlerde kurban edilecek atların hangilerinin Tanrı tarafından beğenildiğini anlamak için fincan falına müracaat ettikleri bilinmektedir.⁵⁷

Bu falların yanı sıra, bir işe girişmeden önce, özellikle evin inşası sırasında, yapılacak evin konumu bakımından, uğurlu olup olmadığının tayininin yapılmasında kullanılan Kaşık-Eldiven Falı ile birlikte, Altay Türkleri arasında yay ile fala bakıp yağmur yağdırma kehaneti olarak bilinen Yay Falı ve kutsal Yada Taşı ile kar ve yağmur yağdırma gibi tabiata hükmetme kehaneti olarak isimlendirilen Yada Taşı Falı, Kırgızlarda iyilik veya kötülük tahmininde bulunma işi olarak bilinen Köpük Falı, Orta Asya ve Anadolu da halen yaşatılmakta olan ve ateşin çıkardığı seslerden ve renginden hareketle bakılan Ateş falı, İslamiyet öncesi Türkler tarafından kullanılan fallar arasında zikredilebilir.⁵⁸

3.2. İslam Kültürü Etkisinde Fal Çeşitleri

Zecr, Tayre ve İyafet: Bunlar aşağı yukarı birbirinin aynı gibidir. Muhtelif kuşların bir yere konması, tünemesi, alçalıp, yükselmesi veya titreyiş, uçuş ve haykırıışlarından bazı manalar çıkararak, bazı hadiselerin nasıl gerçekleşeceğine yönelik kehanetleri içerir.⁵⁹ Bu işle uğraşan kişilere “âif” denilmekle birlikte, yalnızca kuş falına

⁵⁵ Y. Ziya Sümbüllü, “Fal Ve Falcılık Kavramı Ekseninde Türk Kültür Tarihinde Fal Ve Kehanet”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, c.17, S. 43, Erzurum 2010, s. 68.

⁵⁶ Gülhan, s. 201.

⁵⁷ Duvarcı, s. 50.

⁵⁸ Sümbüllü, 2010, s. 68,69.

⁵⁹ Sümbüllü, 2010, s. 61.

bakanlara “zâcîr”, kuşların uçuş yönlerine göre fal bakanlara ise “tayra” denilmiştir. Bu fal türü ile ilgilenen en meşhur kabile Beni Esed ve Beni Leheb’tir.⁶⁰

Kehânet: Sezgi, ilham veya bazı işaretlerin vasıtasıyla ileride meydana gelecek olayları önceden görüp haber verme, esrarengiz yahut gizli bilgiyi ortaya çıkarma işine verilen isimdir. Bu işi yapan kişiye “kâhin” , kâhinin yaptığı iş karşılığı aldığı bedele ise “hülvan” denir. Kehaneti tabii yahut sunî ya da bazı şeylerden sonuç çıkarıcı olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Tabii kehanet görünmez varlıklar yardımı ile yahut kişiye özel yeteneklerle geleceğe dair tahminde ve yorumda bulunma işlemidir. Sunî ve bazı şeylerden sonuç çıkarıcı kehanet ise temelde insan, hayvan veya canlı varlıkların hareketlerinin yorumlanması yahut cansız maddelerle irtibat kurmak ve onları kullanmaktır.⁶¹ Cahiliye döneminin en ünlü kâhinleri ise “Satih” ve “Şık” idi.⁶² Bunlar dışında kehanet, avuç içinde hareket ettirilen taşların aldığı şekle göre yorum yapmak anlamına da gelmektedir.⁶³

Cahiliye Döneminde ve İslamiyet’in gelmesinden sonra kullanılan kehanetin her türlü, tevhit ilkesine ve nübüvveti aykırı olması nedeniyle İslam dininde şiddetle yasaklanmış ve gayb bilgisinin sadece Allah’a ait olduğu⁶⁴ cinlerin gaybı bilmeyip⁶⁵ yaldızlı sözlerle birbirlerini aldattıkları⁶⁶ haber verilip kâhinlerin bilgi kaynaklarının güvenilir olmadığına işaret edilmiştir. Hz. Peygamber gaipen haber verme iddiasında olan kâhinlerin sözlerinin bir değeri olmadığını bildirmiş, verilen haberlerin bazen doğru çıktığı söylendiğinde, bunların kulak hırsızlığı ile bir doğruya yüz yalan katılarak yapıldığını⁶⁷ ifade etmiştir. Yine hadislerde bilgi için kâhinlere başvuranların Hz. Peygamber’e indirilen vahyi inkâr etmiş olacağı,⁶⁸ kıldığı namazların kırk gün kabul edilmeyeceği⁶⁹ bildirilmiştir.⁷⁰

⁶⁰ Necati Sümer, “Cahiliye Araplarında Falcılık”, *Milel ve Nihal: İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*, c.13, S.1, İstanbul 2016. s. 148-150.

⁶¹ Ömer Faruk Harman, “Kahîn”, *D.İ.A.*, c.24, Diyanet yay., İstanbul 2001, s. 170.

⁶² İlyas Çelebi, “Kâhin”, *D.İ.A.*, c.24, Diyanet yay., İstanbul 2001, s.171.

⁶³ Gülhan, s.201.

⁶⁴ Yunus, 10/20.

⁶⁵ Sebe’, 34/14.

⁶⁶ En’âm, 6/112.

⁶⁷ Buhârî, Tevhîd, 57.

⁶⁸ Ebû Dâvûd, Tıb, 21.

⁶⁹ Müslim, Selâm, 125.

⁷⁰ Çelebi, 2001, s. 171.

Genel itibari ile bakıldığında ise kehanet; falcılıktan, bilimsel ve istatistik öngöründen farklıdır. Falcılığın konusu daha sınırlı ve amacı daha belirgin iken, kehanet daha kapsamlı ve herhangi bir araca gerek duymaksızın sezgi gücüne dayanılarak yapılabilir.⁷¹

Reml: “Kumlu arazi” anlamına gelen reml, kum üzerine değişik çizgiler ve hatlar çizerek meydana gelen şekillerle bir tür fal bakma işlemidir. Daha sonraları kum yerine tahta, un ve kâğıt kullanılmış olsa da falın adı değişmemiştir. Ayrıca bu işle uğraşan kişilere “remmal” veya “remilci” denilmektedir. Reml, nokta ve çizgilerden oluşan 16 farklı işaretin, yıldızlar ve burçlarla münasebetinin hesaplanmasıyla oluşturulur.⁷² Bu ilim Danyal (a.s) ve İdris (a.s)’e nispet edilmekle birlikte Kur’an’ı Kerim’de geçmemektedir. Araplar arasında yaygın olan bu fal çeşidi zamanla diğer kültürlerle kadar yayılmış hatta hakkında Türkçe yazılmış eserler de dâhil 20. yy. başlarına kadar telifi devam etmiştir.⁷³

İhtilâc: Vücuttaki organların irade dışı refleks ile oynaması veya seğirmesinden geleceğe ait manalar çıkartmaktır.⁷⁴ Bu ilme göre, gözün seğirmesi ölüme, sağ kulağın çınlaması iyi anılmaya, sol kulağın çınlaması kötü anılmaya, ayakların kaşınması yolculuğa çıkmaya gözün dalması sevilen birinin geleceğine işaret etmektedir.⁷⁵ Bu konuda yazılan eserlere ihtilacnâme veya Kütüb-i ihtilac denilir. Bu alanda yazılmış Türkçe eserler de oldukça fazladır. Bu ilim Zülkarneyn (a.s) ve Danyal (a.s)’a isnat edilse de bu konuda herhangi bir aklî ve naklî delil mevcut değildir.⁷⁶

Kıyâfet: Arapça “kâ-fe” kökünden türeyen bu kelime “birinin, bir canlının izini sürmek, takip etmek (Kıyâfetü’l Eser), doğan çocuğun fizyonomisine bakarak nesebini tayin etme (Kıyâfetü’l Beşer)” anlamlarına gelir. Bu işle uğraşan kişilere “Kâif, Kavvâf” veya “Kavâf” denilirdi. Araplarda Benî Müdlîc kabilesinin Mürre Oğulları kolu bu ilimde ün yapmış kimselerdi.⁷⁷ İmâm-ı Şâfiî, Katip Çelebi, Ahmed b. Tolun bu ilimde öne çıkan isimlerdir. Bilinen Türkçe ilk kıyâfetnâme Bedr-i Dilşâd’ın II.

⁷¹ Harman, s. 170.

⁷² Sümer, s. 152,153.

⁷³ İlyas Çelebi, “Remil”, *D.İ.A.*, c.34, Diyanet Yay., İstanbul 2007, s. 555.

⁷⁴ Kıran, s. 76.

⁷⁵ Halil Ersoylu, Fal, Falnâme ve bir Çiçek Falı “Der Aksâm-ı Ezhâr”, *Türkiyât Mecmuası*, c.20, İstanbul 1997, s. 196,197.

⁷⁶ Duvarcı, s. 58.

⁷⁷ Mehmet Serhan Taşyi, “Kıyâfe”, *D.İ.A.*, c.25, Diyanet Yay., İstanbul 2002, s. 508.

Murad’a sunduğu Murâdnâme adlı Mesnevî’nin kırkinci babında yer alırken; günümüze ulaşan en eski tarihli Türkçe eser Hamdullah Hamdi’nin manzum Kıyâfetnâme’sidir.⁷⁸

Firâset: Bu ilim kaynaklarda üç başlık altında incelenmektedir. Hikemî ve Tabîî Firâset; bir kimsenin boyuna, rengine, el ve yüz hatlarına, çeşitli organlarının yapısına bakarak ahlak ve karakter teşhisi yapmak anlamına gelmektedir. Riyazî Firaset; kuvvetli bir sezgi ve zekâ gücüne sahip kişilerin sıkı bir perhiz ve çile sonucu ruhî ve fikrî yönlerini güçlendirip isabetli kararlar verebilmelerini belirtmektedir. İlâhî firâset ise; Allah’ın kulun kalbine attığı nur ile kulun hakkı bâtıdan, doğruyu yanlıştan ayırıp muhatapların karakterini, olayların sonucunu tahmin edebilmelerini ifade etmektedir.⁷⁹ Her ne kadar kıyâfet ilmiyle aynı gibi görünse de firâset daha eski çağlara dayanır ve daha kapsamlıdır. Bu ilim Cahiliye Araplarında özellikle câriye ve köle satın alma işlemlerinde kullanılmıştır.⁸⁰

Kur’an Falı: İlm-i Tefe’ül veya Dânyâl falı⁸¹ olarak da bilinen Kur’an falı, yapılacak olan bir işin yapılıp yapılmaması hususunda hayrı aramak amacı ile Kur’an’a müracaat etme veya Kur’an’ı hakem kılma işidir. 29 harften 16 tanesi hayra, 13 tanesi olumsuzluğa yorumlanır. Araplar ile birlikte İslam’ı seçen İranlılar ve Türkler tarafından da birçok Arapça, Farsça, Türkçe yazılmış manzum ve mensur eserler görülmektedir. Özellikle Osmanlı Devletinde Kur’an ile fala bakma oldukça yaygındır. Bu tür alanda eser veren şair ve müellifler kaynaklarını Cafer-i Sadık, Hz. Ali ve Hz. Peygamber’e kadar dayandırmaktadırlar.⁸²

Buraya kadar zikredilen fal çeşitlerinden sadece kıyâfet ve firâset falı İslam alimleri tarafından zararsız görülmüş hatta Muhyiddin-i Arabî, Cafer-i Sâdık, İmam-ı Şâfiî gibi zatlar tarafından da eserler kaleme alınmıştır. Bununla birlikte dini açıdan sadece hayra işaret ettiği gerekçesiyle Kur’an falı daha makbul sayılmıştır. Fakat buna

⁷⁸ Mine Mengi, “Kıyâfetnâme”, *D.İ.A.*, c.25, Diyanet Yay., İstanbul 1996, s. 513.

⁷⁹ Süleyman Uludağ, “Firâset”, *D.İ.A.*, c.13, Diyanet Yay., İstanbul 1996, s. 116.

⁸⁰ Kıran, s. 74.

⁸¹ Yusuf Ziya Sümbüllü, “İlm-i Tefe’ül ve Tefe’ül-nâme (Kurân Falı) Üzerine Bir Değerlendirme”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, c.1, S.2, 2008, s. 386.

⁸² Alim Yıldız, “Manzum Bir Kur’an Falı”, *İslâm Sanat, Tarih, Edebiyat ve Mûsikîsi Dergisi (İSTEM)*, Yıl:8, S.16, Konya 2010, s. 183-185.

rağmen Büyük İslam Şairi Mehmet Âkif Ersoy aşağıdaki dizeleriyle Kur'an'dan fal bakmanın uygun olmadığını dile getirmiştir.⁸³

“İnmemiştir hele Kur'an bunu hakkıyla bilin,

Ne mezarlıkta okumak, ne de fal bakmak için!”⁸⁴

Bir başka fal çeşidi ise meyvelerin dilinden geleceğe dair sağlık, zenginlik, makam, yolculuk, hüznün, keder, güzellik, zahmet ve eziyet, ömür, ticaret, sevgili, dost, düşman ve sırlar ile ilgili bilgi ve beklentileri içeren fal türünü kapsamaktadır. 18. yüzyılda Sıdkî tarafından yazıldığı bilinen Hurşidnâme bu tür adına en önemli eserdir. Bu eserde; 36 farklı bitki ve meyvenin yanı sıra, yıldız ve gezegenlerin, yabani kuşların, yabani hayvanların, peygamberlerin ve büyük zatların isimleri yer almaktadır.⁸⁵

Bunların dışında; fal okları ve kumar okları ile bakılan “ezlâm”, koyun kemiğinde bulunan renk ve çizgilerden hareketle bakılan “kıtf”, çakıl taşı hurma çekirdeği ve bakla gibi nesnelerle bakılan “turuk” falı, küçük taşlarla veya pamuğu yünle karıştırarak bakılan “tark” falı, kutsal kitaplar başta olmak üzere Mesnevî-i Mevlana, Divân-ı Hafız, Hafız-ı Şirâzî gibi bazı şairlerin divanlarından bir yer açıp bulunan yeri yorumlamakla bakılan kitap falı gibi fal çeşitleri de mevcuttur.⁸⁶

Genel anlamı itibariyle, gelecek, gayb ve insan karakteri hakkında bilgi vermeyi amaçlayan bütün gizemli olayları kapsayan fal kelimesiyle birlikte, gelecekle ilgili olumlu beklentileri dile getiren “tefe’ül”, Arapça da uğursuzluk manasına gelen “tıyere” ve tefe’ülün karşıt anlamı olarak herhangi bir nesne veya olayı uğursuz sayarak ondan gelecekte bir takım olumsuzlukların doğacağını vehmetme anlamını taşıyan “teşe’üm” tabiri Cahiliye dönemi Araplarda kullanılıyordu. Ancak bu tabirlerin ortak olarak “ileride ortaya çıkacak bazı olaylar için işaretler taşıma” noktasında birleştikleri görülmektedir.⁸⁷

Cahiliye devrinin batıl inanç ve hurafelerinin bütününe reddeden dinimiz sadece İslamiyet’in ruhuna aykırı olmadığı düşünülen tek fal çeşidi “Fal-ı hayr” kabul etmiştir.

⁸³ Ersoylu, s. 199.

⁸⁴ Mehmet Âkif Ersoy, *Safahat*, Akvaryum yay., İstanbul 2006, s.160.

⁸⁵ Saadettin Eğri, “Meyvelerin Dilinden Fal ve İşaretler”, *U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 13, 2007/2, s. 303-306.

⁸⁶ Kıran, s. 72-86, Sümer, s. 50.

⁸⁷ İlyas Çelebi, “İslam’da Fal”, *D.İ.A.*, c.12, Diyanet Yay., İstanbul 1995, s. 138.

Bu deyim, “duyulan güzel bir kelimeyi hayra yormak, uğurlu sayarak onunla tefe’ül etmek manasına gelmektedir. Eskiler buna yom tutmak; tersine ise şom tutmak da derler. Ebû Hureyre’den rivayet edilen bir hadiste Hz. Peygamber, “İslam’da teşe’üm yoktur, en hayırlısı tefe’üldür.” buyurmuş; orada bulunanlar “tefe’ül nedir” diye sorunca, “Sizden birinizin duyduğu güzel sözdür.”⁸⁸ cevabını vermiştir.” Teşe’üm “hayırsız saymak”, tefe’ül “uğurlu, hayırlı saymak” manalarındadır. Bu ruhsattan hareketle hayırlı alâmetler için fal tutmak, hayra yormak mubah görülmüş ve buna fâl-ı hayr denilmiştir.⁸⁹

Fal-ı hayrın başka bir örneği Efendimizin (s.a.v) hayatında görmek mümkündür. Hudeybiye Seferinde, Hudeybiye Antlaşması’nın yapılması esnasında Kureyş temsilcisi olarak Süheyl b. Amr’ın geldiğini görünce Peygamber Efendimiz (s.a.v); Süheyl kelimesinin yumuşaklık ve kolaylık manasıyla tefe’ül ederek, müslümanlara şöyle buyurdu ; “Artık işiniz (bir dereceye kadar) kolaylaştı.” İşte bu, bizzat Hz. Peygamber’in (s.a.v) bir kelime ile tefe’ül etmesi, onu hayra yormasıdır. Bilindiği gibi neticede İslâm Devletinin resmen Mekkeli müşrikler tarafından tanınması anlamına gelen Hudeybiye Antlaşması, Hz. Peygamber ile Süheyl b. Amr tarafından imzalanmıştır.⁹⁰

Efendimiz (s.a.v) bir sahabenin “falcının dediği bazen çıkıyor” demesi üzerine bu sözün cinlerden olduğunu, cinin bilgiyi kapıp, içine yüz yalandan fazlasını karıştırıp dostunun kulağına tavuğun gıdaklaması gibi gıdakladığını iletmiştir.⁹¹ Aynı zamanda falcıların zahmetsiz, meşakkatsiz, kolayca para kazanmaları Peygamberimiz (s.a.v) tarafından hoş karşılanmamış ve bu sebeple de “hulvan-ı kahin” yani falcılık ücreti necis, pis olarak nitelendirilmiş ve yasaklanmıştır.⁹²

Bunlarla birlikte İslam dini ilk etapta cahiliye toplumunda yaygın olan fal ve falcılığı birden ortadan kaldırmak yerine, bu inanışların temelinde bulunan problemlerin kaynağını keşfetmeye koyuldu. Yani cahiliye döneminde ilk hedef inanç ve itikad, ardından sosyal, ekonomik, psikolojik, ahlaki ve günlük hayattaki bozuklukları düzeltmek olmuştur. Burada üzerinde durulması gereken husus falın her dönemde ve toplumda insanlığı kemiren bir hastalık olmasına rağmen küçük bir günah gibi

⁸⁸ Buhari, Tıb, 43, 44; Müslim, Selam, 11.

⁸⁹ Duvarcı, s. 24.

⁹⁰ İsmail Lütfi Çakan, *Hurafeler ve Batıl İnanışlar*, Marifet yay., İstanbul 1989, s. 30,31.

⁹¹ Müslim, Selam, 123.

⁹² Buhari, c.3, s.221.

görülmesidir. Halbuki pek çok ayette zikredildiği gibi fal da İslam inancı açısından büyük bir cürüm ve suçtur.⁹³

3.3. Günümüzde Kullanılan Fal Çeşitleri

Bakla Falı: Cinlerin veya kötü ruhların baskınına uğradığı sanılan evlerdeki kötü ruhları kovmak için evin içine çok sayıda bakla tanesi atılarak yapılan bir fal çeşididir.⁹⁴ Alacağı şekle göre tahminler yapılır. “Fatma anamızın falı” olarak da bilinir ve doğru çıkacağına inanılır. Bakla yerine fasulye ve nohut da kullanılabilir.⁹⁵

İşkambil veya Tarot Falı: 52’lik bir deste oyun kâğıtlarının farklı biçimlerde açılmasıyla bakılan fal çeşididir. Her kartın ayrı bir mana taşıdığına inanılır. Bize Batı’dan gelmiştir.⁹⁶

El Falı: Avuç içindeki çizgilerin ve parmakların şeklinden kişinin hayat safhaları, karakterini, kişiliğini analiz etmeye yarayan fal çeşididir. Bu fal çeşidi her ne kadar sadece avuç içinde bulunan şekillerden bakılır gibi gözükse de tırnaklar, elin üzeri ve yüzeyindeki tepeciklere kadar incelenir. 3.000 yıl önceki Hint kaynaklarında yer alması el falının geçmişinin ne kadar eski olduğunu gösterir.⁹⁷

Kahve Falı: İçilen kahveden sonra fincandaki telvenin aldığı şekillerden çıkarımlar yapılır. “Neyse hâlim, çıksın fâlim” gibi çeşitli formel ifadeler kullanılabilir. Misafirliklerde ve genç kesim arasında kullanılan en eğlenceli fal şeklinden biridir.⁹⁸

Bu falların dışında tesbih falı, rüya falı, su falı, ayna falı, numara falı, papatya falı, çay falı, taş falı, bulut falı, yazı falı, tuz falı, buğday falı, horoz falı, bina falı, ağaç falı, soğan falı, kan grubu falı, at falı, değnek falı, parmak döndürme, manili fallar, bilgisayar falı gibi fal çeşitleri de mevcut ve yaygındır.

Çeşitli devletler fal ve falcılık konusunda toplumlarında ortaya çıkan kötü durumlar nedeniyle falcılık faaliyetlerini yasaklamak zorunda kalmışlardır. Türkiye’de de bu tür faaliyetler, tekke ve türbelerle ilgili 13 Aralık 1925 tarihli kanunda yer alan

⁹³ Kıran, s. 39-41.

⁹⁴ Scognamillo-Arslan, s. 30.

⁹⁵ Uygun, s.15.

⁹⁶ Gülhan, s. 202.

⁹⁷ Scognamillo-Arslan, s. 31,32.

⁹⁸ Duvarcı, s. 67.

özel bir hükümle yasaklanmış⁹⁹ olmasına rağmen günümüzde, bir çeşit duygu sömürüsü ve zaaf istismarı olarak kullanılmaktadır.

4. FAL VE FALCILIĞIN PSİKO-SOSYOLOJİK TEMELLERİ

İnsanlığın merak duygusuyla, günümüze kadar ulaşan ve şuan bulunduğu konumda toplum içerisinde kendisine belirli bir “ilim” statüsü kazanmış veya toplum halk inançları içerisinde kendisine sağlam bir yer edinmiş farklı inanç şekilleri mevcuttur. Bu inanç şekillerinin içine astroloji, nazar, büyü, fal gibi farklı inanç uygulamalarını dâhil etmek mümkündür.

Saydığımız bu gibi inançların kaynağını tespit etmek, bu inançların toplum içerisinde neden kendisine yer bulduğunu bizlere daha ayrıntılı ve net bir şekilde açıklayacaktır. Psikolojik bir olgunun toplumsal nedenlerle şekillendirildiği söylenebilir. İlkel toplumlarda büyü ile hastalarını iyileştirmeye çalışan şamanların veya şifacıların hastalarını iyileştiremeseler de onları psikolojik olarak rahatlatmaları fal, büyü, astroloji gibi inançların çıkış kaynağını bizlere açıkça ispat eder. Bu anlamda bakıldığında bu tür inançları psiko-sosyolojik olarak temellendirmek mümkündür.¹⁰⁰

Bu inanç şekilleri arasında yer alan ve günümüze kadar varlığını devam ettirip birçok kişinin hayatında etkili bir şekilde rol oynayan fal ve falcılığın psiko-sosyolojik nedenlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- Her dinin alt yapısını oluşturan en temel kavram “Tanrı” anlayışıdır. Tanrı tasavvuru, insan aklının ötesinde ulaşılması zor ve soyut bir kavram olmasından dolayı, kişi kendisine daha yakın, daha kolay ulaşabileceği, doğrudan ilişki kurabileceği somut varlıklara yönelir. Bu varlıkların başında da falcılar, büyücüler ve astrologlar gelir.¹⁰¹
- Kişi, kendisini Allah’a iman ve ibadet noktasında yeterli manada tatmin etmediğinde, Kur’an ve sünneti, dinî ve fenni ilimleri tam anlamıyla tatbik etmediğinde, kalp ve ruh boş kalan yeri farklı inanç ritüelleriyle doldurup

⁹⁹ Çelebi, 1995, s. 139.

¹⁰⁰ Sinan Yılmaz, *Nazar, Büyü ve Fal*, Divan Kitap, Ankara 2014, s. 60,61.

¹⁰¹ Nedim Öz, “İlgın’ın Tekke Köyündeki Manevi Halk İnançlarına Sosyolojik Bir Yaklaşım”, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 1995, s. 8.

kutsallaştırır. Bu kutsallaştırma tarot kartları, bakla ve nohut taneleri, kahve telvesi ve yıldızlar gibi pek çok nesne üzerinden yapılabilir.¹⁰²

- İnsan, kendisini, kendi mahiyetini ve gücünü iyi ve yeterli manada tanımadığında iç dünyalarına korku ve endişe hâkim olur. Bu sebeple insanlar, umudu başka kapılarda arar ve başka insanlardan medet umurlar.¹⁰³
- Birey, ölüm, hastalık, musibet veya farklı istek ve arzular çerçevesinde korku, stres ve çaresizlik gibi çeşitli duygu durumlarına girebilir. Bu anlarda kaygı düzeyi artan ve kontrol yetisini kaybeden kişi, geçici çözümler üreterek rahatlamak ister ve kendisini falcıların kapısında bulur.¹⁰⁴
- Kişi başına gelebilecek olayları veya yapacağı seçimlerin sonuçlarını önceden tespit edip, tedbir alarak belirsizlikleri ortadan kaldırmak ve risk düzeyini azaltmak ister.¹⁰⁵ Kendini iyi ve kötü durumlara hazırlayarak, kaderini istediği yönde şekillendirmek isteyen insan, gelecekte emin olarak olaylar ve insanlar üzerinde daha rahat otorite kurmayı amaçlar. Bu amaçta bireyi, fala ve falcılara yönlendirir.
- Kültürel olgular, göç, fetih, toplumsal etkileşim ve zamanın ilerlemesiyle sürekli kendini yenilemekte ve değişmektedir. Bu sebeple birey, içine girdiği mevcut duruma ve topluma ayak uydurmak zorunda kalmaktadır. Bunun en basit örneği; normalde falın, büyüün veya astrolojinin insanlar üzerindeki etkisine inanmayan bir kişinin, misafirliğe gittiği bir ortamda, herkesin kahve fincanını fal bakmak için ters kapatmasıyla, gruba uyarak fincanını ters çevirmesidir.¹⁰⁶
- Kişi, sonuçlarını kaldıramayacağı veya sorumluluğunu yüklenemeyeceği bazı olayları dış güçlerle ilişkilendirir. Bu anlamda kişinin bir ayrılık yaşaması, sınavı kazanamaması, istediği terfiyi alamaması, kendisine veya başkasına zarar verecek davranışlar sergilemesi kendinden kaynaklı olmayıp, falın gösterdiği işaretler olarak nitelendirilir. Böylece kişi, sorumluluğu

¹⁰² M. Selim Arık, “Hurafe Ve Batıl İnançlar Üzerine Bazı Düşünceler”, *Diyanet İlmi Dergi*, c.42, S.2, 2006, s. 129.

¹⁰³ Özden Görsev, *Türkiye’de Fal, Büyü ve Astroloji Gerçeği*, İzmir 1993, s.19.

¹⁰⁴ Mustafa Arslan, “Kişilerin Batıl İnanç Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Değerler Eğitimi Dergisi*, c.2, S.6, 2004, s. 12.

¹⁰⁵ Ceyda Tuncel, “Cinsiyet, Meslek Grubu, Yaş ve Eğitim Düzeyi Değişkenlerinin, Bireylerin Batıl İnançlara Sahip Olma Düzeyleri Üzerindeki Etkileri”, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2013, s. 22.

¹⁰⁶ Öz, s. 9.

üzerinden atmış, hazırladığı mazeret senaryosuyla vicdanî rahatlığı kazanmış olur.¹⁰⁷

İnsan ruh sağlığı alanında söz sahibi olan psikiyatr ve psikologlar ise özellikle günümüzde gelecek kaygısının oldukça artmasının sebebini, toplumsal sorunlara, kişilerin dini aidiyetlerinden uzaklaşmalarına ve modern zamanın insanları yalnızlaştırmasına bağlamaktadır. Tıbben tedavisi mümkün hususlarda bile kişilerin falcılara başvurmasının kişiyi paranoyak hallere götürdüğünü hatta bazı hastalıkların bu yüzden tedavisiz kaldığını söyleyen tıp insanları, medya kuruluşlarının bu tür inançlara abartılı bir anlam yüklediğini, bu sayede kişilerin her şeyin çözümünü mistik güçlerde ve falcılarda aradığını ifade etmektedirler. Geleceğin oluşturduğu belirsizlik duygusu ve modern zamanın getirdiği güven yoksunluğunun psikolojik sıkıntıları tetiklediğini söyleyen psikiyatr ve psikologlar, bu durumdan en çok aile içi ilişkilerin zarar gördüğünü belirtmektedirler.¹⁰⁸

Farz edelim ki, kişinin gelecekle ilgili sürekli aklını meşgul eden soruların cevapları kahve telvesinden, bakla tanelerinden veya tarot kartlarında çıkan şekillerden elde edildi. Bu cevapların içinde kişinin hayatıyla ilgili olumlu veya olumsuz yaşanabilecek olaylar tespit edildiğinde kişi psikolojik olarak kendini o durumlara şartlayacaktır. Yaşadığı her durumu fal da çıkan sonuçlara bağlayacak, tedbir alması gereken yerde bunu düşünemeyecek, çalışıp çabalaması gereken yerde enerjisini kaybedecek, düşünce yollarını tamamen kapalı hale getirecektir. En nihayetinde kişi, fal tahminlerini doğru çıkartacak yolları açık hale getirdiği için falcının söylediği her şey doğru çıkmış görülecektir.

Karabük il merkezi ve Safranbolu ilçesinde 663 kişinin katılımıyla oluşturulan bir anket çalışmasında katılımcılardan %22,6'lık kısmının fala inandığı, bu yüzdenin çoğunluğunu da kadınların oluşturduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte %35,5'lik kısmının hiç fal baktırmadığı, %64,5'lik kısmın ise hayatlarında en az bir defa fal baktırdığı saptanmıştır. Bu sonuçlar ışığında fala inanma ve fal baktırma davranışları arasındaki tutarsızlık açıkça görülmekle birlikte, falcılara başvuran kişilerin büyük

¹⁰⁷ Ali Köse - Ali Ayten, "Batıl İnanç ve Davranışlar Üzerine Psiko-Sosyolojik Bir Yaklaşım", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, c.9(3), 2009, s. 59.

¹⁰⁸ Elif Güneş, "Su Falı, Kahve Falı Ve Tarot Kafelerine Gidenlerin Din Psikolojisi Açısından Değerlendirilmesi (İstanbul Örneği)", Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2013, s. 30-32.

çoğunluğunun eğlence, gelecekte haber alma veya olabilecek olaylara karşı tedbir alma amacıyla fal baktırdığı tespit edilmiştir. Fal bakmayı eğlence amaçlı görmeyen %41,9'luk kısmın ise falı, cahil insanları kandırmak için kullanılan bir araç olarak gördükleri anlaşılmıştır.¹⁰⁹

2010 yılında İstanbul ilinin dört ilçesinde %90'ını kadınların %10'unu erkeklerin oluşturduğu 40 kişilik bir anket çalışmasında, katılımcıların %80'i geleceği öğrenmek, rahatlamak ve karar vermek için fal baktırdığını söylemiştir. Katılımcılardan %70'lik oran kaygılı, kararsız ve mutsuz iken fal baktırdığını ifade ederken, %72,5'lik kısım fal baktırdıktan sonra kendisini rahatlamış veya mutlu hissettiğini ifade etmiştir. Fal baktırmanın faydalı olup olmadığına dair yöneltilen soruda katılımcılardan %55'lik kısım falın terapi gibi olduğunu ve psikolojik yönden insanı rahatlattığını, %40'lık kısımda falın yararlı bir şey olmadığını savunmuştur. Ayrıca katılımcılardan %65'lik kısmın falda çıkan şeylerin çoğuna inandıkları tespit edilmiştir. Katılımcıların kişilik özellikleri ile fal baktırma arasındaki ilişkiyi tespit noktasında, fal baktıran kişilerin %70'inin içe dönük, kararsız, mutsuz, huzursuz, yalnızlığı seven, kaygılı, depresif gibi farklı ruh hallerinde bulundukları saptanmakla birlikte %77,5'lik kısmın hayatı kontrol etme kaygısında olduğu ortaya çıkmıştır.¹¹⁰

Buradan anlaşılabileceği üzere birey, kontrol ve savunma mekanizmasını elinde tutmak, başına gelen olayları anlamlandırmak, psikolojik anlamda rahatlamak, kaygı ve endişeli ruh halinden kurtulmak veya eğlenmek maksadıyla fala ve falcılara başvurmaktadır. Falın kendisine fayda ve yarar sağladığını düşünen birey, bu ritüelleri alışkanlık haline getirerek kendisine ait bir dünya inşa eder ve hayatını ona göre şekillendirir. Ayrıca telkin ve tavsiye yoluyla bu tür inanç şekilleri toplum içinde hızla yayılarak nesillerden nesillere aktarılır.

4.1. Barnum Etkisi

Kahve falı başta olmak üzere farklı bir türde fal baktıran birçok kişinin de içinde olduğu bireylerden şu sözü sıklıkla duyarız; “ama falcının söylediği her şey çıkıyor.” Yapılan araştırmalara göre, fal baktırdığımız zaman az veya çok mutlaka bir şeylerin doğru çıkmasının sebebi Barnum etkisi olarak adlandırılan bir teoridir. Bu teoriye göre;

¹⁰⁹ Yılmaz, s. 161,162.

¹¹⁰ Güneş, s. 45-76.

kişiler kendileri ve gelecekleri hakkında bir şey duymaya olan saplantılı ihtiyaçları sebebiyle, özellikle kendileri için hazırlanmış gibi gözüken fakat büyük çoğunlukta ki insanlara uyabilecek kadar genel ve belirsiz kişilik betimlemelerini sadece kendileri için söylenmiş özel sözler veya çıkarımlar olarak algırlarlar.

Literatüre Barnum Etkisi olarak geçen aynı zamanda Forer etkisi olarak da bilinen bu çalışmaya göre; 1984 yılında B.R. Forer adlı bir ders hocası derste öğrencilerinin hepsine aynı falın yazılı olduğu bir kâğıt dağıtarak, fal da yazılanların kendi hayatlarına ne kadar uyup uymadığına dair 1 ile 5 arasında bir değerlendirme yapmalarını istedi. Öğrencilere dağıtılan kâğıtta şunlar yazıyordu:

“Başkalarının sizi beğenmesine, size hayran olmasına ihtiyaç duyuyorsunuz, ama aynı zamanda kendinize karşı eleştirel olmaya da eğilimlisiniz. Kişiliğinizin bazı zayıf yönleri var ama genelde bunları telafi etmeyi başarıyorsunuz. Kendi yararınıza çevirebileceğiniz halde kullanmadığınız önemli bir kapasiteye sahipsiniz. Dışardan disiplinli ve özgüvenli gözükmürken, içten içe kaygılı ve güvensizsiniz. Bazen doğru kararı verip vermediğiniz ya da doğru şeyi yapıp yapmadığınız konusunda kafanızda ciddi şüpheler uyanıyor. Belli miktarda değişiklik ve farklılığı tercih ediyorsunuz, kısıtlamaların, sınırlandırmaların içinde kalmak sizi mutsuz ediyor. Bağımsız bir düşünür olmakla gurur duyuyorsunuz ve başkalarının iddialarını tatmin edici kanıt olmadan kabul etmiyorsunuz ama kendinizi başkalarına açarken çok açık, çok içten olmayı akıllıca bulmuyorsunuz. Bazı zamanlar dışa dönük, sokulgan ve sosyalsiniz; bazı zamanlarsa içe dönük, sakıngan bir kapalı kutu oluyorsunuz. Bazı çok gerçek dışı arzularınız var.”

Fala dair yapılan bu uygulamada sınıfta bulunan bütün öğrenciler için kâğıtta yazanların 4.20 civarında doğru olduğu tespit edilir. Forer’in yaptığı bu çalışma bizlere gösteriyor ki kişiler, herkes için geçerli olabilecek durumları birkaç güzel söz ve takdir cümlesi ile kendine has algılayabilir ve hayatını bu genel geçer bilgilere göre şekillendirebilir.¹¹¹

¹¹¹ <https://t24.com.tr/haber/fallarinizin-do%C4%9Fru-%C3%A7ikmasinin-bir-nedeni-var-barnum-etkisi,349973>, (18.01.2019).

İKİNCİ BÖLÜM

KAHVE FALI

1. KAHVE VE KAHVE FALININ TARİHİ

Kahve falına geçmeden önce kahve bitkisinin tarihinden bahsetmek daha faydalı olacaktır. Tropikal iklim, volkanik zemin ve nemli ortamlarda yetişebilen kahve bitkisinin çiçekleri beyazdır. Başlangıçta yeşil bir meyveyken olgunlaşma evresinde kırmızı bir renge bürünen kahve bitkisinin içinde iki çekirdek bulunur ve bunlarda yeşil renkliyen kavrulma süreciyle birlikte renk değiştirir. Özellikle ekvator boyunca yaklaşık 70 ülke de yetiştirilebilen kahve bitkisinin familyası Rubiaceae (kökboyasığiller), cinci Coffea'dır. Coffea (kahve) ağaç türüne ait 60 çeşit bitki bulunmakta ise de bunlardan ekonomik anlamda en önemlileri Coffea Arabica (Arap Kahvesi) ve Coffea Canephora (Robusta)'dır.¹¹²

Kahve çekirdekleri öğütüldükten sonra tazeliklerini uzun süre koruyamayıp bayatladıkları için, öğütme işleminin kahve içeceği yapılmadan hemen önce yapılması gerekmektedir.¹¹³

¹¹² Şafak Tunç, Osmanlı Payitahtında Kahvehane ve Kahvehane Kültürünün Yeri, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2014, s. 9,10.

¹¹³ Sıdika Bulduk - Tufan Süren, "Türk Mutfak kültüründe Kahve", 38. *Icanas Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*, Ankara 2007, s. 301.

Habeşistan’da “bün” kelimesiyle tabir edilen, Latince adı “*coffea arabica*” olan bu bitkinin kendisine de çekirdeğine de kahve ismi verilmiştir. Bu bitkinin çekirdek kısmının kavrulup toz haline getirilmesi ve sıcak su ile karıştırılmasından elde edilen içecek de aynı isimle anılmıştır. Kahve aynı zamanda doyma, halis süt ve koku anlamlarına da gelmektedir.¹¹⁴

Arapça ‘kahva’ ya da ‘qahwah’ kökünden gelen kahve kelimesinin¹¹⁵ Arapça da ne zamandan beri kullanıldığı bilinmemekle birlikte ilk anlamının iştah kestiği için “şarap” olduğu söylenmektedir. Kahve kelimesinin türetildiği Arapça k-h-v /y kökü, bir şeyi tiksindirici hale getirme ya da bir şey için duyulan arzuyu en aza indirme anlamını ifade etmektedir. Kahvenin şarap olarak nitelendirilmesinin sebebi ise; şarabın insanın yemeğe olan iştahını kesmesi gibi kahvenin de insanın uyku isteğini kesmesidir. Anlamı şarap olarak bilinen kahve kelimesi daha sonraları ehl-i keyf kimseler tarafından günümüzdeki adı ve anlamıyla kullanılmaya başlanmıştır.¹¹⁶

Diğer Avrupa dillerinde, *kaffee*, *kaffe*, *koffie*, *kahvi*, *coffee café*, *kafes* gibi birbirine yakın sözcüklerle anılan kahvenin menşei konusundaki diğer bir rivayet ise bugünkü Etiyopya’nın (Habeşistan), eski adı “Kaffa” olan bölgesinde kahve yetiştirildiği ve kahvenin adını bu beldeden almış olabileme ihtimalidir. Etimolojik yapısı itibarıyla kahve ve Kaffa kelimelerinin benzerliğinden dolayı böyle bir ihtimalden söz edilebilmektedir. Diğer bir durum ise insana güç ve kuvvet vermesinden mütevellit “kuvve” kelimesinin zamanla kahveye dönüşmüş olma ihtimalidir. Lakin bu olasılık oldukça düşüktür.¹¹⁷

Kahve’nin anavatanı ile ilgili birçok rivayet mevcuttur. Bunlardan birincisi bugünkü Etiyopya (Habeşistan)’dır. Rivayete göre, Yemen hükümdarı Emir Saadettin, XIV. yüzyıl sonlarında yaşamış bir Sufi Şeyhi olan Şeyh Şazili’yi müritleriyle birlikte Habeşistan (Etiyopya) dağlarına sürer. Şeyhin müridlerinden Kaldi adındaki bir çoban, hayvanların garip bir ağacın meyvelerini yedikten sonra canlanmalarını fark eder ve bu meyvelerden alarak durumu anlatmak üzere şeyhine gelir. Şeyh meyvelerin şeytana ait

¹¹⁴ İdris Bostan, “Kahve”, *D.İ.A.*, c.24, Diyanet Yay., İstanbul 2001, s. 202.

¹¹⁵ Tunç, s. 2.

¹¹⁶ Ralph Hattox, *Kahve ve Kahvehaneler: Bir Toplumsal İçeceğin Yakındoğu’daki Kökenleri*, (Çev. Nurettin Elhüseyni), Tarih Vakfı Yurt Yayınları: İstanbul 1998, s. 16.

¹¹⁷ Selin Şahbaz, “Geçmişten Günümüze Kahvehaneler Kahvehanelerin Sosyal Yasamdaki Yeri Ve Önemi: Aydın Merkez Örneği”, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Aydın 2007, s. 4.

olduğunu söyleyerek öfkeyle onları ateşe atar. Fakat yanan meyvelerden öyle güzel kokular gelir ki Şeyh fikrini değiştirir ve meyvelerin Tanrı'ya ait olabileceğini düşünerek çekirdekleri toplatıp ateşte kavurtur. Ardından meyvenin suyunu kaynatıp içen Şeyh aynı canlılığı kendinde de hisseder ve kahvenin meziyetlerini anlar. Bir zaman sonra çıkan bir salgın hastalığı Şeyh, yedirdiği kahve meyvesi ve kaynatıp suyunu içirdiği kahve yaprakları ile tedavi etmesi üzerine Hükümdar tarafından affolunur. Bu vesileyle kahve fidanlarını Etiyopya'dan Yemen'e getirerek üretime başlar. Zamanla sûfi dervişlerin gece ayinlerinde dinç kalmak için içtikleri bir içecek haline gelir ve Yemenli Sûfiler arasında yaygınlaşır. Bu nedenle kahvenin asıl vatani Etiyopya iken Yemen olarak bilinir.¹¹⁸

Çoban Kaldi ve Şeyh Şazeli kıssasını ayrı ayrı anlatan kaynaklar da mevcuttur. Bu kaynaklara göre; Kaffa bölgesinde yaşayan çoban Kaldi, bu meyveyi bulmuş ve denemiş onun vasıtasıyla tanınmıştır. Kaldi isimli bu çobanın Allah dostu, din serveri, anneye karşı sevginin ve saygının timsali olan Veysel Karani olduğunu söyleyenler de vardır. Karani'nin deve çobanlığı yaparken hayvanlarına canlılık veren bu bitkiyi bulduğu¹¹⁹ ve kendi deneyimlemesi sonucu bu bitkiye "keyfe" ismini vermesiyle zaman içinde bu ismin kahve ismine dönüştüğü söylemler arasındadır. Hatta kahve içildikten sonra "Veysel Karani'nin ruhuna değsin" dendiği bildirilmektedir.¹²⁰

Diğer bir anlatıma göre; Şeyh'ül Hasan Şazeli, 1258 yılında Mağrib'den Sevâkin semtine hacca giderken kendi öğrencilerinden ve Şazili¹²¹ dervişlerinden Şeyh Ömer'e öleceği yeri göstermiş, gösterdiği yere defnedilmeyi istemiştir. Dediği gibi de olmuştur. Defin bittikten sonra bir an Şeyh Şazeli, Şeyh Ömerin yanında belirmiş ve ona yuvarlak bir top vermiştir. Bu topun işaretiyle Şeyh Ömer Mokka (Muha)'ya yerleşir. Bir müddet sonra Muha halkında salgın bir hastalık baş gösterir. Hastalar arasında padişahın kızı da vardır. Şeyh bu hastalığı duasıyla kaldırır. Fakat Şeyh ve padişahın kızı hakkında çıkan dedikodular sebebiyle Şeyh ve birkaç müridi Usab Dağı'na sürgüne gönderilir.¹²² Hikâyenin bundan sonraki kısmı İsveç'in İstanbul Elçisi (1782-1783) İgnatius Mouradje

¹¹⁸ Mehmet Yardımcı, "Geleneksel Kültürümüzde kahve", *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, C&B Basımevi, Yıl:2, S.4, İstanbul 2014, s. 86.

¹¹⁹ Pervin Ergun, *Türk Kahvesi Söylenceleri Türk Kahvesi Kitabı*, Kitabevi yay., İstanbul 2011, s. 103.

¹²⁰ Aslı Büyükokutan, "Muğla'daki Kahve Falına Bakma Geleneği Üzerine Bir Değerlendirme", *Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Folklor/ Edebiyat Dergisi*, c.18, Sayı:71, 2012/3, s. 100.

¹²¹ Ebu'l Hasan Ali bin Abdullah Abdülcebbar el- şerif el- Zarcili'nin kurduğu bir tarikat.

¹²² Talat Mümtaz Yaman, "Türkiye'de Kahve ve Kahvehaneler", *Ehl-i Keyfin Kitabı*, (Haz. Fatih Tıgılı), 2. Baskı, İstanbul 2011, s. 669,670.

D'Ohsson tarafından tarihçi Ahmet Efendi'ye dayandırılarak şöyle nakledilir. Kûh-ı Esvab'a sürülen bu şeyh yiyecek hiç bir şey bulamayınca bütün o bölgeyi kaplayan kahve bitkisini keşfeder ve onu suda haşlayıp içer. Bu sırada Muha beldesine uyuz salgını musallat olur. Bu beldeden Şeyh'in yanına gelen hastaların kahve suyundan içip iyileşmeleri üzerine bu durum şehirde duyulur ve halk bu meyvelerden toplamaya gelir. Böylece kahve herkes tarafından tanınmış olur.¹²³

Bir başka rivayete göre de kahveyi içen ilk kişi Hz. Süleyman'dır. Süleyman yolculukları sırasında uğradığı bir şehirde şehir halkının bilinmeyen bir hastalığa yakalandığını görür. Cebrail'in buyruğu üzerine Yemen'den gelen kahve çekirdeklerini kavurarak hazırladığı içecek sayesinde Hz. Süleyman hastaları iyileştirir.¹²⁴

Kahve bitkisinin ortaya çıkışına dair diğer bir efsane ise; amansız bir hastalığa tutulan Hz. Muhammed'e (s.a.v), baş melek Cebrail tarafından bir gece, dumanı tüten siyah bir içecek getirmesiyle Peygamberin hemen iyileşmesi olayıdır.¹²⁵

Bir meyve olarak Habeşistan'da tanınan kahve, XV. yüzyıl başlarından itibaren Yemen'e ulaşmış, yüzyıl sonlarına doğru suyu da kaynatılıp içilen bir içecek haline gelmiştir. Yemen'in hem hac, hem de Baharat Yolu gibi ticaret yollarının merkezinde olmasından dolayı kahve, XVI. yüzyıl başlarında Mekke ve Medine'ye ulaşarak Arabistan'ın iç kesimlerine kadar yayılmıştır. Kahve, her ne kadar Mekke'de 1511'de Hayri Bey tarafından yasaklanıp, Ulema tepkileriyle karşılaşsa da, aynı dönemde Nil nehrini aşarak Kahire'ye kadar ulaşmış ve büyük bir ilgiyle karşılanmıştır.¹²⁶ İbn. Abdülgaffar'ın anlatımıyla, kahve Kahire'de bulunan El-Ezher İlahiyat Külliyesine gelen sûfîlerin aracılığıyla Kahire'ye ulaşmıştır. Bu külliye de kahve, bizzat şeyhler tarafından müritlere ve gelen halka ikram edilmesiyle tanınmış, ardından külliye etrafında satılmaya başlanmasıyla kamusal alanda kendisini ticari bir meta olarak göstermekle kalmayıp, sosyal ilişkiler açısından değerli olduğunu da ispatlamıştır.¹²⁷

Arap toplum yapısında farklı bir öneme sahip olan kahve, günlük yaşamda sürekli tüketilen bir içecek olmasının yanı sıra, misafir kültürünün de ayrılmaz bir

¹²³ Salah Birsell, *Kahveler Kitabı*, Sel yay., İstanbul 2001, s. 11.

¹²⁴ Hattox, s. 10.

¹²⁵ Savaş Çağlayan, "Anadolu'nun İlk Kamusal Mekânı: Kahvehane", *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 29, 2012, s. 97.

¹²⁶ Kahve'nin Öyküsü, Gıda Mühendisliği Dergisi, S.11, 2011, s. 35

¹²⁷ Çağlayan, s. 98.

parçasını oluşturmaktadır. Bu anlamda 16. yüzyıldan beri Arap toplumunda kahvenin “fualah töreni” denilen bir usulle içildiği rivayet edilmektedir. Bu törene göre kahve, hoş kokular, lokum ve tatlı ikramlıklar ile sunulmaktadır. Kahvenin yanında sunulan bu ikramların amacı, gelen misafirlerle güzel vakit geçirip, hoş sohbetler etmektir. Ayrıca kahve ve lokum kültürünün korunarak Araplardan günümüze kadar ulaştığı ve Türk kültürünün de önemli bir parçası olduğu görülmektedir.¹²⁸

1.1. Osmanlı’da Kahve

XVI. yüzyıl ortaları ile birlikte Şam, Halep, Mısır, İran, Suriye’yi de yolculuğuna katan kahvenin, 1517 tarihinde kahvenin lezzetine hayran kalan Yemen Valisi Özdemir Paşa tarafından İstanbul’a getirildiği söylenmektedir.¹²⁹ Fakat genel kanı, ilk defa Yavuz Sultan Selim dönemine denk gelen 1519 senesi Mısır seferi sonrası İstanbul’a ulaşım Osmanlı mutfağına girdiği yönündedir. Bu dönemde doğuya olan sefer sayısının fazla olması, doğuda var olan bazı kültürlerden Osmanlı’nın esinlenmesini sağlamıştır.¹³⁰ Osmanlı sarayına girdiği günden itibaren sevilen bir içecek olan Türk kahvesinden saraya gelen konuklara tatlı ve şerbetlerle ikram edilir, hatta saray teşkilatı içinde “Kahvecibaşı” makamı bulunurdu. Kahve zamanla o kadar önemli bir konuma gelmişti ki padişahın içeceği kahvenin suyu özel olarak Eyüp civarındaki Gümüşsuyu’ndan getirilmekteydi.¹³¹

Kahve’nin İstanbul’a girdiği Kanuni Sultan Süleyman döneminde kahve kullanımı ve tüketimine dair herhangi bir sorunun veya tepkinin ortaya çıkmadığı görülmektedir. Bunun iki önemli sebebinden biri, kahve tanıtımı ve kullanımın Sultan’ın da üyesi olduğu Halvetiyye tarikatının aracılığıyla yapılmasıdır. Halvetiyye tarikatı İstanbul’da bu işin merkezinde yer almakta bu sebeple de kahve tüketimi özellikle Saray çevresi ve seçkin kesimde kabul edilip onay görmektedir.¹³² Diğer sebep ise Sultan’ın başhekimliğini yapan Mehmed Bedrettin Kosoni’nin tıbben bir zararı olmamakla birlikte az kullanımında faydalarının dahi olabileceğini söylemesidir.¹³³

¹²⁸ Esra Bilge, “Evliya Çelebi’den Hareketle Kahvehanelerden Cafelere Dönüşüm”, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2010, s. 22,23.

¹²⁹ Kadir Ulusoy, “Türk Toplum Hayatında Yaşatılan Kahve ve Kahvehane Kültürü (Bir Sözlü Kültür ve Sosyal Çevre Eğitimi Çalışması)”, *Milli Folklor Dergisi*, Yıl: 23, S.89, 2011, s. 161.

¹³⁰ <http://www.falyorumlari.com/kahve-fali-tarihcesi/>, (29.05.2016).

¹³¹ Deniz Gürsoy, *Sohbetin Bahanesi Kahve*, Oğlak Yay., İstanbul 2005, s. 32.

¹³² Çağlayan, s. 100.

¹³³ Bostan, s. 203.

Kahvenin İstanbul'a ulaşması ve ilk kahvehanelerin açılması arasında yaklaşık otuz yıl kadar vardır. İstanbul'da ilk kahvehane Arap kökenli Halepli Hakem ve Şamlı Şems adında iki tüccar tarafından Tahtakale'de (Tahtü-l Kale), Eminönü Meydanı'ndaki Mısır Çarşısı'nın yanında açılır. Buradaki Tahmis Sokak da, adını “kurukahve” anlamına gelen “tahmis”ten alır.¹³⁴ “Kiva Han” ismiyle açılan ilk kahvehane için Gelibolulu Mustafa Ali, 1553 tarihini verirken Peçevi 1554 tarihini vermektedir.¹³⁵ Kahvehane kültürünün ilk müdavimleri dönemin seçkin şahsiyetleri olsa da, kahvehanelerin ilk açıldığı tarih 1554 ile Kanuni Sultan Süleyman'ın ölüm tarihi olan 1566 yılları arasına bakıldığında açılan kahvehane sayısı elliye ulaşırken II. Selim ve III. Murad'ın saltanat yıllarını kapsayan 1574-1595 tarihleri arasında ise kahvehane sayısının altı yüze ulaştığı ve tüm halk tarafından benimsendiği görülmektedir.¹³⁶

Kahvenin ibadet ve zikir için vücudu zinde ve uyanık tutma özelliğiyle başlayan yolculuğu, yine özellikle dindar çevreler tarafından toplumun çeşitli kesimlerinde yaygınlık kazanması ile insanları camilerden ve ibadetten uzaklaştırdığı iddiası üzerine dini hükmü ulema arasında tartışmaya sebep olmuştur. Ulemanın çoğunluğu kahvenin mubah olduğunu belirtmiş, bazıları da kahve çekirdeklerinin kavrulma sürecinde kömürleşmesi ve topluca kahve içilen mekânlarda görülen yalan, gıybet, müstehcen söz ve şiir söyleme, kumar oynama gibi davranışlardan hareketle haram saymışlardır.¹³⁷

Ayrıca camilerde vaizler tarafından kahve içmenin haram olduğu fetvasına ek olarak, kahvehanelerde tavla ve satranç oynamanın, saz ve ney çalmanın günah olduğu, böyle mekânlara meleklerin girmeyeceği, meleklerin girmedikleri yere şeytanların dolacağı ve bu sebeple bereket olmayacağı, hatta kahve içmeye helal diyen birinin kâfir olacağı ve eşinden boşanmış sayılacağı da söylenmiştir.¹³⁸

Kahveyle ilgili olarak iki şeyhülislamın fetvası da büyük önem taşımaktadır. Bunlardan biri Şeyhülislam Ebussuud Efendi'nin fetvasıdır. Daha çok kahvehanelerin durumunu dikkate alarak, kömür deresinde kavrulan maddeleri yasaklayıp kahve ve

¹³⁴ Benan Yücebalkan - Yağmur Yurtsever, “Osmanlı'da Kahve, Kahvehane Kültürü Ve Bir Kurumsallaşma Hikâyesi: Kurukahveci Mehmet Efendi”, İKSAD Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi (Turkish Studies), c.13(16), Ankara 2018, s. 300.

¹³⁵ Bulduk-Süren, s. 305.

¹³⁶ Cem Sökmen, *Aydınların İletişim Ortamı Olarak Eski İstanbul Kahvehaneleri*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2016, s. 16.

¹³⁷ Bostan, s. 203.

¹³⁸ Halil Emre Deniş, “Osmanlı ve Cumhuriyet Döneminde Kahvehaneler: Sosyal ve Siyasal Yaşamın İncelenmesi”, *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, S. 27, 2011, s. 5-6.

kahvehaneler aleyhine fetva vermiş ve "fâsikların içeceği" olduğu için kahvenin haram sayıldığını ileri sürmüştür. O'na göre bu mekânlarda insanlar eğlenceye ve sarhoşluğa dalıp namazlarını ihmal etmektedirler, bu nedenle bu mekanların kapatılması gerekmektedir. II. Selim dönemine (1566-1574) tarihlendirilen bu fetva, kahve yasağı ile ilgili ilk metindir ve kahve ilk defa bu dönemde yasaklanmıştır.¹³⁹

Diğer önemli fetva ise, II. Murad devrine denk gelen ikinci kahve yasağı üzerine bazı din bilginleri ve kalem sahiplerinin ricası üzerine Şeyhülislam Bostanzade Mehmed Efendi'nin fetvasıdır. Şeyhülislam, 1587'de kahvenin lehinde fetva vererek ikinci kahve yasağını kaldırmıştır.¹⁴⁰ Bu fetvaya göre kahve sarhoşluk verici bir madde olmadığı gibi sağlığa faydaları olan bir içecektir ve fetvada bu husus "fevaid-i kahve" başlığı altında anlatılmıştır.¹⁴¹

Daha sonraki dönemlerde de kahve ve kahvehaneler aleyhine olumsuz tepkiler ve fetvalar devam etmiştir. Kahvehanelerin şehir hayatında doğurduğu sosyo-kültürel sonuçlarının olumsuzluğu, bu mekanlar da çeşitli isyan hareketleri için halkı tahrik edici toplantıların düzenlendiği, halkı Allah'a ibadet ve kulluktan uzaklaştırıp dünya hayatına bağlayan serkeş bir hayat düzeni oluşturulduğu ileri sürülmüştür. I. Ahmet zamanına denk gelen 1603 – 1617 yılları arasında tütününde İstanbul'a gelmesiyle kahvehaneler birçok farklı meslekten ayakçı takımın uğrak yeri haline gelmiştir. Bu anlamda kahvehaneler her türlü yeniliğe açık olması gerekçesiyle Sadrazam Derviş ve Nasuh Paşalar tarafından tekrar yasaklanıp kapatılsa da halkın tepkisinden dolayı bu yasakta uzun soluklu olamamıştır.¹⁴²

Kahvenin şiddetli bir şekilde ve son kez yasaklanması ise IV. Murat zamanında olmuştur. Gerekçe olarak Cibali'de başlayıp şehrin büyük bir kısmını etkileyen bir yangının kahvehanelerde tütün kullanımından kaynaklı başladığı gösterilmiştir. Şeyhülislam Ahîzâde Hüseyin Efendi'den kahvenin ve tütünün "bid'at-ı seyyie" olduğu konusunda alınan fetva ile 1633'te başta İstanbul olmak üzere bütün Osmanlı şehirlerindeki kahvehaneler kapatılmış hatta yıktırılmıştır. Sultan IV. Mehmet'in tahta geçmesiyle birlikte ise kahve ve kahvehaneler üzerindeki bütün yasaklar tamamen

¹³⁹ Bostan, s. 203.

¹⁴⁰ Yardımcı, s. 91.

¹⁴¹ Bostan, s. 203.

¹⁴² Fuat Ustakara - Emre Burhan, "Toplumsal İletişim Kurumu Olarak Kahvehanelere Dair Bir Araştırma: Gaziantep Örneği", *Erciyes İletişim Dergisi*, c.5, S.2, 2017, S. 213.

kaldırılmış bir nevi kahve daha kolay ve hızlı yayılma fırsatı kazanmıştır. Kahve'nin ulema arasında yarattığı tartışmalar ve fikhî yaklaşımlar açısından günümüze ulaşan en eski ve muhtevalı eser Abdülkâdir el-Cezîrî'nin (ö. 976/ 1568'den sonra) “ Umdetü's-Safve fî hillî'l-kahve” adlı kitabıdır. Aynı dönem ulemaları da eserlerinde bu tartışmalara özet halinde yer vermişlerdir.¹⁴³

Özellikle Arap toplumunun birçok kesiminde kullanılan ve birçok fikhî tartışmanın kaynağını oluşturan kahve, bütün yönleriyle Arap Edebiyatı'nı da etkilemiştir. Şairler şiirlerinde sadece kahvenin helal ve haram olma yönünü anlatmakla kalmamışlar aynı zamanda kahvenin tasvirini yapmışlar, kahve içilen mekânların özelliklerine değinmişler, çeşitlerinden, faydalarından ve renginden bahsetmişlerdir. Bu bağlamda Abdurrahman el-Amûdî şiirinde kahvenin faydalarını şu şekilde anlatmıştır:

“Kahvemizin esrarını açık bir şekilde al.

Onu kullanan kimsenin geceyi uykusuz geçirmesine yardımcı olur.

Kalbe ferahlık verir, organları rahatlattığı gibi

Keder üzüntü ve gönül darlığını yok eder.”¹⁴⁴

Klasik Türk edebiyatına baktığımızda ise keyif verici bir içecek olmasına rağmen kahvenin şaraba göre ikinci planda kaldığını görmekteyiz. Bunun sebebi kahvenin insanın bedenini ve aklını daha dinç ve canlı tutmasının yanında şarabın akli devre dışı bırakıp duyguları da çok ön plana çıkarmasıdır. Aşk, derbederliği ve duygusallığı daha çok önemseyen Divan şairleri de bu sebeple şarabı şiirlerinde daha fazla işlemişlerdir. Bununla birlikte yine kahve ve kahvehanelere dair yazılan şiirler azımsanamayacak kadar fazladır. Gani-zâde Nâdirî bir beyitinde Osmanlı'da kahvenin içine misk, anber, kakule gibi birtakım maddeler katarak kahveye farklı bir tat ve koku verme âdetini şöyle dile getirmektedir:

“Gâh olur kahve-i müşkîne ider ragbetler

Gâh rindâne çeker bâde-i ahmer hâme”

“Kalem bazen misk kokulu kahve ister bazen de bir rind gibi kırmızı şarap içer.”¹⁴⁵

¹⁴³ Bostan, s. 204.

¹⁴⁴ Mehmet Mesut Ergin, “X/XVI.-XII/XVIII. Yüzyıllar Arası Arap Şiirinde Kahve”, *Marife Bilimsel Birikim Dergisi*, Yıl:6, S.2, Konya 2006, s. 207.

Kahve, Klasik Türk edebiyatının konusu olduğu kadar, halk şiirlerinin, deyim ve atasözlerin, mani, türkü, tekerleme, bilmece, fıkra ve masallarında çokça konu edildiği bir içecektir. “Gönül ne kahve ister, ne kahvehane, gönül dost ister, kahve bahane”, “kahvenin yüzü karadır ama yüz ağartır”, “kahve tütün, keyf bütün”, “kahve dövücüsünün hınk deycisi”, “ çanağı beyaz, çorbası kara, fırtı kırk para”, “Yemen’den gelir derler, kolay içilir derler, aştan sonra tadını, tiryaki bilir derler”, biçiminde ki deyimler, atasözleri ve bilmeceler kahvenin halk nezdindeki yaygınlığını ve önemini bizlere açıkça göstermektedir.¹⁴⁶

1.2. Avrupa’da Kahve

Kahve’nin Arabistan’da başlayan yolculuğu Osmanlı vasıtasıyla Avrupa’ya doğru devam etmiştir. Bu sebepten dolayı kahve Avrupalılar tarafından Türk içeceği olarak tanınmıştır.

Fakat ilk etapta İslam ülkelerinde olduğu gibi tam olarak mahiyetinin bilinmemesinden mütevellit kahve, Avrupalılar ve diğer din mensupları tarafından da ön yargıyla karşılanmıştır. Bu nedenden dolayı Hristiyanların da kahve içmekten men edildiklerini ve bunların Müslüman ve putperest âdetleri sayılarak haram sayıldığını söylemek mümkündür. Nitekim Papa VIII. Clemente (1592-1605), kahveyi de dinî kaygılarla reddetmiş, ancak tadına vardıktan sonra onu kutsamış ve tüketimini serbest bırakmıştır. Bu onay ile kahvenin Avrupa’da hemen her eve girişine ve Avrupa toplumu tarafından tanınmasına imkan sağlamıştır.¹⁴⁷

Genellikle yaptıkları yolculuklar sırasında kahveyle tanışan Avrupalı tüccar, gezgin ve seyyahlardan kimisi kahvenin tadına hayran kalırken, kimisi kahveyi bilimsel bir inceleme unsuru olarak görmüş, kimisi de ticari bir kaynak sağlamak amacıyla bu bitkiden yanlarına alıp ülkelerine getirmişlerdir.

İlk olarak kahveyle tanışan Batılı ulus İtalyanlardır. İstanbul ile Avrupa arasındaki ticareti yürüten ve Kuzey Afrika, Mısır ve Akdeniz ticaretinde önemli bir mevkie sahip Venedikli tüccarlar, kahvenin tadına vardıktan sonra onun ticarî

¹⁴⁵ Fatih Odunkıran - Bilal Alpaydın, “Klâsik Türk Şiirinde Mûkeyyifât Unsuru Olarak Kahve Ve “Hikâye-i İcâd-ı Kahve-i Yemen”, *VIII. Milletlerarası Türkoloji Kongresi*, İstanbul 2013, s. 51,52.

¹⁴⁶ M. Cengiz Yıldız, *Türk Kültür Tarihinde Kahve ve Kahvehane*, Türkler Ansiklopedisi, c.10, Yeni Türkiye yay., Ankara 2002, s.1192.

¹⁴⁷ Yahya Kemal Taştan, “Sûfî şarabından Kapitalist Metaya Kahvenin Öyküsü”, *Gazi Akademik Bakış Dergisi*, c.2, S.4, 2009, s. 73.

potansiyeline inanmış ve 1570 gibi erken tarihlerde kahveyi İtalya'ya taşımaya başlamışlardır. Venedik'te ilk kahvehane 1645 yılında açılmakla birlikte 1763 yılına gelindiğinde Venedik'te 218 kahvehane bulunmaktadır.¹⁴⁸ İtalyan gezgin Pietro della Valle tattığı ve lezzetine hayran kaldığı içeceklerle ilgili değişik bilgileri arkadaşlarına anlatmış ve kahve bitkisi hakkında tanıtıcı yazılar yazmıştır. Yüzyılın sonlarına doğru kahve bitkisinin ünü ve lezzeti Venedik başta olmak üzere Marsilya ve Londra'ya oradan da birçok Avrupa ülkesine kadar yayılmaya başlamıştır.¹⁴⁹

Türk kahvesinin Fransa'ya ve Paris sosyetesine tanıtılması ise ilk kez Sultan IV. Mehmet tarafından 1669'da XIV. Louis'e gönderilen Osmanlı elçisi Süleyman Ağa tarafından olmuştur. Süleyman ağa tarafından Paris sosyetesine ikram edilen kahve çağın pek çok ünlüsünün vazgeçilmez alışkanlığı haline gelmiştir.¹⁵⁰

Avrupa'nın gerçek anlamda tüketebilecek kadar kahveyle buluşması ise Osmanlı İmparatorluğunun 1683 Viyana yenilgisi ile olmuştur. Savaş sırasında Osmanlı ile Viyana arasında tercümanlık yapan, başka bir rivayete göre casus olan Polonyalı George Kolschitsky kahvenin tadını ve ne olduğunu bilmekteydi. George, yenilgi sonucu savaş alanını terk eden Osmanlı ordusunun arkasında bıraktığı 500 kahve çuvalını almış ve Viyana'da ilk kahve dükkânını açmıştır.¹⁵¹

Her ne kadar Arabistan dışına ihraç edilecek olan kahve, başka milletler tarafından üretiminin yapılamaması için sudan geçirilip ezilme gibi farklı uygulamalara tabi tutulsa da, önce Venediklilerin kahveyi fırınlamayı öğrenmeleri, sonra Baba Budan tarafından Hindistan'a taşınan kahve kökleri, aynı anda Amsterdam'da yetiştirilip Hollanda'nın sömürgelerine satılan kahve tohumları ile kahve ticareti ününe ün katarak Dünya coğrafyasına yayılmış ve kolayca el değiştirmiştir.¹⁵²

Kahvenin Amerika'ya varan yolculuğu ise 1723 yılında Gabriel de Clieu adlı bir Fransız deniz subayı ile Declieux adlı Hollandalı bir denizcinin, Martinik'te (Amerika) bulunan Fransız kolonisine kahve köklerini getirmesiyle başlamıştır. Bu bağlamda kendi sömürgelerinde en geç kahve yetiştiren ülke İngiltere olmuştur. Bunun en önemli

¹⁴⁸ Taştan, s. 73.

¹⁴⁹ Yardımcı, s. 88.

¹⁵⁰ Neşe Acar - Bülent Çizmeci - Ali Çakırbaş, "Osmanlı'dan günümüze Türk Kahvesi: Tüketim Alışkanlıkları Üzerine Bir Uygulama", *II. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi*, Akademisyen Kitabevi, Ankara 2018, s. 111.

¹⁵¹ Kahve'nin Öyküsü, s. 36.

¹⁵² Yardımcı, s. 88.

sebebi ise İngilizlerin çaya olan düşkünlükleri ve alınan yüksek vergiler nedeniyle kahve fiyatlarının yüksek olmasıdır.¹⁵³

Şuan da kahve üretim sektörünün önemli bir kısmını elinde bulunduran Brezilya'ya kahvenin giriş öyküsü de oldukça ilginçtir. 1727 tarihinde Brezilya imparatoru, genç subaylarından birini kahve tohumlarını alması için Fransız Guanasi'na yollar. Yetkililerden ret cevabı alan subaya, valinin eşi tarafından bir buket gül hediye edilir. Subaydan oldukça etkilenen kadın, çiçeklerin arasına kahve tohumlarını da yerleştirmiştir. Böylece dünyanın en büyük kahve devinin doğuş serüveni başlamış olur.¹⁵⁴

Kahve üretiminin yaygınlaşması ve tüm dünyaya ihracının başlamasının ardından kahve fiyatlarında önemli artış ve çıkışlar meydana gelmiştir. Bu durumun önlenmesi için kahve üreten ülkeler arasında 1962 yılında NewYork'ta Uluslararası Kahve Anlaşması imzalanmıştır.¹⁵⁵

Genel görüş itibariyle tasavvufî ve dini çevreler tarafından keşfedilip yayılma imkânı bulan kahve, yolculuğu esnasında ikamet ettiği çoğu yerde yasaklanmıştır. Kahvehaneler, birçok dönem de insanları ibadetten ve Allah'tan uzaklaştırma yahut otoriteye isyan amacı ile toplanma merkezi oluşturma gibi dini ve siyasi birçok farklı gerekçeyle kapatılmıştır. Tüm bunlara rağmen kahve ve kahvehaneler sosyal hayatı ve ilişkileri yönlendirmekten geri kalmamıştır. Bu nedenle kahve, hem insanları etrafında toplayan muhabbet kaynağı hem de ilim meclislerinin vazgeçilmez içeceği olurken kahvehaneler de hayatın ve toplumun vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir.

Kahvenin ilk ortaya çıkış ve devam eden yolculuğu ile ilgili net bir tarih olmamakla birlikte yaklaşık 13. ve 14. yüzyıldan beri politik, ekonomik ve kültürel hayatta yaşamsal bir role sahip olmuştur. Genel görüş itibariyle yolculuğuna Arabistan'da Tasavvuf şeyhleri ile başlasa da kahvenin yolu, Osmanlı sarayına kadar ilerlemiş ve oradan da tüm Dünyaya yayılma fırsatı bulmuştur. Bundandır ki adı "Türk Kahvesi" olarak tarih sayfalarına geçmiştir. Birçok kez farklı sebeple yasaklanmasına rağmen hayranları tarafından gizli gizli serüvenine devam edebilme imkanı bulan kahve günümüze kadar ulaşabilme fırsatı bulmuştur. Günümüzde dünyanın her yerinde

¹⁵³ Taştan, s. 79.

¹⁵⁴ Taştan, s. 79.

¹⁵⁵ Kahve'nin Öyküsü, s. 37.

tüketilen ve petrolden sonra ikinci büyük ticaret ürünü olarak görülen kahve, bu nedenle olsa gerek, ‘Kara İnci’ olarak da anılmaktadır.

Keşfedildiği zamandan itibaren kahvenin yararları ve zararları tartışılmalıdır. Dini ve politik yönünden ziyade kahve, içinde barındırdığı kafein maddesinden dolayı insan sağlığı açısından da tartışmaların merkezinde yer almıştır. Standart bir fincan kahvede yaklaşık 100 mg kafein bulursa da bu miktar kahvenin türüne, pişirme yöntemine ve kahve çekirdeklerinin kavrulma derecesine göre değişmektedir.¹⁵⁶

Günlük 4-5 fincan kahve tüketiminin koroner kalp hastalıklarına, inmeye, kemik kaybına, çarpıntıya, anksiyete ve uyku problemlerine, sinir seviyesinde yükselmeye, baş ağrısına ve sindirim sistemi problemlerine sebep olduğu söylenmektedir. Bunun yanında düzenli ve az miktarda kahve tüketiminin depresyon riskini azalttığı, kanser hastalığında DNA hasarı onarımında rol aldığı söylenmektedir.¹⁵⁷ Aynı zamanda soğu algınlığı ve öksürüğe iyi geldiği, idrar söktürücü olduğu, kan dolaşımını düzenlediği, kızamık, çiçek hastalığı ve deride meydana gelen kızarıklıklara iyi geldiği de kahveye yüklenen olumlu misyonlardandır.¹⁵⁸

Genel itibariyle değerlendirildiğinde kahvenin sağlık üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri günlük kahve tüketim miktarına, kişilerin bireysel ve bünyesel farklılıklarına, kahvenin özelliklerine ve içinde bulunan kafein miktarına göre değişim göstermektedir.

Bunlarla birlikte her ne kadar toplumsal değişme ve kentleşme sürecinde Batı kültürü yiyecek ve içeceklerimizde değişme sağlayıp farklı kahve çeşitleri ve sunumları ortaya çıkarsa da Türk kahvesi kendi kültür ve geleneklerimizde hep farklı bir yere sahip olmuş ve yerine başka hiçbir içecek koyulamamıştır. Nitekim Türk milleti dışında hiçbir ulusta, genç kızların mahareti ve zerâfeti yaptığı kahvenin köpüğünden ve dağıtımından anlaşılamamış, damat adayları evliliğe tuzlu kahve içerek başlamak zorunda kalmamıştır. Başka hiçbir toplumda bir fincan kahvenin kırk yıllık hatırı ile asırlardan asırlara aktarılan dostluklar inşa edilememiştir.

¹⁵⁶ Saniye Sözlü - Birsen Yılmaz - Nilüfer Acar Tek, “Kahve Tüketimi ve Bazı Hastalıklarla İlişkisi”, *Sdı Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, c.8, S.2, 2017, s. 33.

¹⁵⁷ Sıdika Oğuz - Zeynep Erdoğan, “Kahve Tüketiminin Kalp Sağlığı Üzerine Etkisi”, *Journal of Cardiovascular Nursing*, 7(14), 2016, s. 137.

¹⁵⁸ Hattox, s. 60.

Başlangıçtaki serüvenine özel bir içecek olarak ve sadece statü sahibi kimseler arasında başlayan Türk kahvesi, kahvehane kültürünün oluşması ve yukarıda belirttiğimiz gibi gelişen sanayileşme ile birlikte zengin kesimden halkın arasına karışmakla kalmamış aynı zamanda hanım sohbetlerinin, misafir ağırlamalarının, hasta ve taziye ziyaretlerinin vazgeçilmez bir ikramı hâline gelmiştir. Bununla birlikte kahve kültürüyle kurulan kahvehaneler ev hayatı dışında gelişen sosyal bir hayatın oluşmasını sağlayarak kahveye bambaşka bir macera kapısı açmış, kahveyi Türk kültür mirasının vazgeçilmez bir ürünü haline getirmiş ve nesillerden nesillere aktarılmasını sağlamıştır.¹⁵⁹

1.3. Kahve Falı Tarihi

Eş, dost ziyaretlerinin en çok tercih edilen içeceği olan kahve, insanların birbirleriyle olan sohbetlerine eşlik etmenin yanı sıra, insanın geleceği bilme ve keşfetme arzusunun değişen bir parçası olarak fal çeşitleri arasına kendini katarak tarih sahnesindeki yerini hazırlamıştır.

Günümüzde özellikle bayanlar arasında çok meşhur olan kahve falı en çok Akdeniz ülkelerinde ve Ortadoğu’da kullanılmaktadır. Kahve falının Avrupa’ya 17. yüzyıl dolaylarında ulaştığı tahmin edilmektedir. Kahve falından bahseden ilk kaynak, ise Floransalı falcı Tommaso Tamponelli’dir. Fakat bugünkü uygulamasından çok farklıdır. Tamponelli’ye göre kahve telvesi güzelce yıkanıp süzildükten sonra düz bir tabağa boşaltılır. Tabağın her yerine telvenin orantılı bir şekilde yayılması için tabak sağa sola doğru birkaç kez hareket ettirilir. Ve oluşan şekillerden kahve falına bakılır.¹⁶⁰

Kahve içildikten sonra fincanda oluşan telve şekilleriyle falına bakılan kişinin geleceğine dair tahminlerde bulunma esasına dayalı bu fal türü özellikle kadınlar arasında oldukça yaygın ve popülerdir. Bu bağlamda gelecekte haber alma aracı olarak kahve falına bakan kadınlara ilk kez 1700’lü yıllarda Londra ve Paris’te rastlanmaktadır. Hemen ardından falcı kadınlar Almanya’da da faaliyete geçmiştir. Bunlara ek olarak 1742’de Leipzig’de “Kahve tavelerinden fala bakan kadın” ve 1756’da Macaristan’da Kahve ve benzeri içeceklerde fala bakma yöntemlerine dair kitaplar yayımlanmıştır. Bu oluşumlar 1762’de Hamburg Senatosu’nu alarma geçirmiş

¹⁵⁹ Leyla Durukan, “Çekirdek’ten Kültür’e: Türk Kültüründe Kahve ve Kahvehane”, *Bilim ve Kültür: Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, S.2, 2013, s. 135.

¹⁶⁰ Scognamillo-Arslan, s. 41.

ve senato tarafından “Fala bakmak, kahve telvesi okumak ve benzeri faaliyetlere karşı kararname” başlığı altında hukuksal bir düzenleme yapılmıştır.¹⁶¹

Osmanlı dönemine bakıldığında Türk kahve kültürünün önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte saray hanımlarının yahut cariyelerin birbirlerine söyleyemedikleri şeyleri kahve falı eşliğinde dile getirdikleri söylense de bu bilgilerin kaynağı yalnızca sanal ortamlarla sınırlı kalmakta ve bu bilgilere dair bilimsel bir kaynak bulunmamaktadır.

Varlığını koruyarak günümüze kadar gelmeyi başaran kahve falı Türk toplumu açısından da önemli bir yere sahiptir. Modern zamanın ve teknolojinin farklı uygulamalarıyla günümüzde pek çok fal çeşidi mevcudiyetini devam ettirse de kahve falı, gelenekselliğini korurken aynı zamanda sosyal iletişim ağının taze kalmasını sağlamaktadır.

2. KAHVE FALININ KULLANIM AMACI

Kahvenin farklı yerlere yayılması ile birlikte sosyal çevre arasında bir iletişim ve muhabbet aracı olarak görülmüş olsa da daha sonraları insanlık tarihinin var olmasıyla birlikte ortaya çıkan geleceği merak arzusunu ve gelecekte haber alma isteğini tetiklemiş, bu sebeple de kahve fincanı ve tabağı gelecekte haber verme aracı olarak kullanılmaya başlanmış, hatta bir kısım tarafından gelecekte haber vermek meslek haline getirilmiştir.

Kahve falının gelecekte haber verme ile birlikte, başka ideolojik işlevlere sahip olduğu da gözlemlenmektedir. En çok göze çarpan ideolojik işlevleri; iyi dilek ve temenniler sunmak, psikolojik bakımdan rahatlamayı sağlayarak kişiye iç huzuru telkin etmek, sosyalleşme imkanı bulamayan bireyler için eğlence ve hoşça vakit geçirme alanı sağlamak, evlilik kurumunun kutsallığı, kadının eşine sadık olması, iyilik, dürüstlük gibi toplumun kültürel değerlerini fal aracılığıyla empoze edip kültür ve değer aktarımı oluşturmak, ve gelecek nesillerce devamını sağlamaktır. Fala bakan kişinin, falına baktığı kişi ile aynı toplumsal ağ içinde olması nedeniyle, karşısındaki kişilerin zayıf noktalarını, istek ve arzularını kolayca sezebilirler. Bu sebeple kahve falı söylemleri, birbirini tanıyan kişiler arasında bilinçsizce, profesyonel olarak falcılık yapanlar tarafından ise bilinçli olarak, falcıların ideolojik amaç ve görüşlerini

¹⁶¹ Büyükokutan, s. 101.

yansıtırlar. Profesyonel falcılar karşısındaki kişiye yönelttiği birkaç sorudan sonra, kişinin problemini tahmin edip problemi çözmeye doğru kelime oyunları ile devam eder. Sonunda istediği cevaba ulaşan falcı, hem belli bir statü ve saygınlık kazanır hem de kişisel doyumunu elde etmiş olur.¹⁶²

Genel olarak bu ideolojileri Fairclough'ın deneyimsel değerler, ilişkisel değerler ve anlatım değerleri ile anlatabiliriz. Deneyimsel değerler, metni üreten bireyin dış dünyayı nasıl algıladığını yansıtır. Sözcüklerin yinelenmesi, ideolojiyi gösteren eş anlamlı, zıt anlamlı ve alt anlamlı sözcüklerin kullanılması ile ilgilidir. İlişkisel değerler, olumsuz, söylenmesi kaba, çirkin ya da sakıncalı görülen ifadelerin, daha uygun biçimde anlatılması ile alakalıdır. Üçüncü aşama sözcüklerin anlatım değerleri bir ideolojinin önelediği ve olumlu olarak sunduğu kavramları anlatan sözcükleri içermektedir. Fairclough, deneyimsel değerlerin söylemin içeriği ve kişinin bilgi ve inançları ile ilgili olduğunu, ilişkisel değerlerin metin yoluyla oluşturulan sosyal ilişkiler ile ilgili olduğunu ve son olarak da anlatım değerlerinin sosyal kimliklerle ilgili öznel değer yargıları olduğunu savunmaktadır.¹⁶³

Kahve falı ritüellerinin içerikleri incelendiğinde genellikle falcılar tarafından yapılan yorumların kişinin özlemini çektiğini şeyler etrafında çerçevelendiği görülmektedir. Bunlar sevgi ve saygı yoksunu kişilerde oluşan aile içi huzur özlemi, eğitim hayatı görmemiş ve ataerkil bir hayat süren kadının kendi ayakları üzerinde duran ve erkekler tarafından ezilmeyen kadın figürü, ayrı yaşayan kişilerin birbirine kavuşma isteği, aile bireylerinin birliktelikleri ile güçlü bir yuva oluşturma arzusu, maddi imkansızlıklardan doğan problemlerin aşılması, eğitim hayatında olan kişinin kariyerinde ilerleme düşüncesi ve hedefine ulaşması gibi hususlardır. Bu hususlar paylaşılan ortak kültürel değerler ve bunların çerçevesinde oluşmuş bir algılama biçimi ile falcının ve fal baktıran kişinin dünya algısını yansıtmaktadır. Fal baktıran kişilerin aşk, aile, okul, iş hayatı ve para gibi konular üzerinde daha çok durdukları, falcıların ise çıkan sembollerini kismet, haber, sevinç ve mutluluk gibi kavramlarla daha çok bağdaştırdıkları görülmektedir. Falda olumsuz anlam ifade eden semboller ise falcılar

¹⁶² Büyükokutan, s. 106,107.

¹⁶³ Alagözlü, s. 6,7.

tarafından olumlu çağrışımlara yönlendirilmekte veya yaşanacak bir olumsuzluğun ardından mutlaka güzel ve olumlu şeylerin olacağı bildirilmektedir.¹⁶⁴

3. FALCILARIN ŞAHSİYET ÖZELLİKLERİ

İlk insanın yaratılmasıyla ortaya çıkan geleceği ve bilinmezi keşfetme arzusu, falcılık, bakıcılık, kâhinlik gibi birçok olgunun gelişerek günümüze kadar gelmesini sağlamıştır. Eski Yunandaki Delphi’li, Dodana’lı, Apollo rahipleri, şamanlar, müneccimler falcıların bilinen ilk atalarıdır.¹⁶⁵

Günümüzde ise sosyo-kültürel bağlamda baktığımızda arkadaş toplantılarında, iş yerlerinde, okullarda, sosyal mekân ve kafelerde birçok falcı görebiliriz. Bu gibi ortamlarda fal bakan ve baktıran kişiler arasında belirli bir samimiyet oluşmakta ve birbirlerinin fallarına sürekli bakmaktadırlar.¹⁶⁶ Toplumda “amatör” olarak adlandırılan bu falcıların söyledikleri bazı şeylerin tutması sonucu isimleri dilden dile yaygınlaşmaktadır. Herhangi bir ücret bedeli ödenmeyen bu fal merasimlerinin amacı bir araya gelerek günlük sıkıntı ve gerginliklerden uzaklaşmak, iyi vakit geçirmek, dedikodu yapıp, dertleşmek ve rahatlamak olduğundan fal bakan kişi inandırıcı olma veya baskınlık kurma çabası gütmemektedir. Bu sebeple mekânın dizaynı, fal bakan kişinin dış görünüşü veya ünü önem taşımamaktadır. Fal bakan kişi, fal baktığı kişilerin hayatı hakkında yeterli bilgiye sahip olduğu için net ve belirgin yorumlar söyleyebilmekte, detay öğrenmeye yönelik sorular sormaya ihtiyaç duymamakta daha çok kişinin onay ve yorumunu içeren, aktif katılımı sağlayan “bak, gördün mü?” gibi ifadeler kullanmaktadır. Bu nedenle fal bakan ve baktıran kişiler arasındaki yakınlık, fal söyleminin çeşitli aşamalarında ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda bu yakınlık falcının yorum sınırlarını genişletmekte ve tahmin gücünü artırmaktadır. Yumuşak bir ses tonuyla, samimi hitap cümleleriyle, emir kipi kullanılmadan, akıl verme amacı güdülmeden, iyi dilek ve temennilerin sunulduğu, sosyalleşme ve eğlenme niyetiyle bakılan bu fallarda şekiller sırayla incelenerek karşıdaki kişinin duymak istedikleri aktarılmaktadır.¹⁶⁷

¹⁶⁴ Funda Yokari, “Konuşmanın Etnografyası Bağlamında Falcılık Geleneği”, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2014, s. 52-82.

¹⁶⁵ Duvarcı, s. 31.

¹⁶⁶ Alagözlü, s. 7.

¹⁶⁷ Yokari, s. 21-47.

Bunların dışında falcılığı meslek haline getirerek bundan ciddi paralar kazanan profesyonel falcılar özellikle büyük şehirlerde kendilerini göstermektedir. Bu kişiler fal bakabilmeyi ilâhî bir güç olarak görürler ve bunun rüyada bahşedildiğini yahut büyüklerinden el alarak bu mesleğe başladıklarını ifade ederler. Bu görüşle de falcılar halk arasında güvenilir, saygı duyulan, olağanüstü yetenekli kişiler olarak bilinir. Fincanı sadece bir araç olarak kullandıklarını söyleyen bu kişiler fala bakmanın bir enerji işi olduğunu ve kişiyi gönül gözleriyle gördüklerini belirtirler. Fal bakan bu kişiler genellikle ilköğretim mezunu veya eğitimsiz kişilerdir. Bu kişiler ekonomik, sosyal, kültürel, duygusal, sağlık, eğitim, eş ve aile hayatı gibi birçok farklı konuda en eğitimsiz kişilerden en üst eğitim seviyesine sahip kişilere kadar birçok kişinin kendilerine hemen hemen her gün fal baktırmaya geldiğini söylemektedirler.¹⁶⁸

Kendilerinde bulunan fal bakma özelliğini ilahi bir güç olarak yansıtan bu falcıların anlayış tarzı eski uygarlıklara dayanmaktadır. Şöyle ki; “Divin, Divino, Divine” kelimeleri Latince’de tanrısal anlamına gelmektedir. Kök olarak bulunan bu kelimenin farklı yabancı dillerde aldığı eklerle “divination, divinazione,” gibi kelimelere dönüştüğünü ve kelimelerin o dillerde “falcı” kelimesini karşıladığı görülmektedir. Yani falcı ve kahin gibi kişilerin kullandığı bilgiler eski uygarlıklar için Tanrısal kökenli bilgi olarak nitelendirilir. Bu durumun her ne kadar günümüzde eski çağlarda olduğu kadar etkisi kalmasa da az veya çok tanrısal esintiden bahseden hiçbir falcıya inanmamak ve mahal vermemek gerekmektedir.¹⁶⁹

Belirli bir ücret karşılığı fal bakan profesyonel falcıların en belirgin ortak özellikleri, geniş bir hayal gücüne sahip olmalarıdır. Herhangi bir kurala tabi olmadan bakılan fallar, hem gerçek gibi görünmeli hem de karşı tarafı ikna edebilecek nitelikte olmalıdır. Bu da göstermektedir ki kahve fincanına bakan falcılar, hayal güçleri ile birlikte falına baktıkları kişilerin jest, mimik ve davranışlarını dikkatli bir şekilde incelemekte, fincana ait yaptığı yorumlara karşı taraftaki kişinin verdiği tepkileri ölçmekte ve ona göre bir yol haritası çizerek müşteriyi etkilemektedirler. Pratik zekâyâ sahip bu kişiler aynı zamanda duruma uygun söz söylemeyi çok iyi bilen telkin gücü yüksek kimselerdir. Fala baktıran kişinin yüzünde ki mutluluk, tebessüm, şaşırma yahut

¹⁶⁸ Büyükokutan, s.101-103.

¹⁶⁹ Scognamillo- Arslan, s. 24.

onaylama ifadelerinden birini görene kadar kelimeleri eğer, bükür ve sonunda hedefine ulaşır.¹⁷⁰

Profesyonel anlamda fal bakma işleminde ilk olarak incelenecek husus falcı ve müşteri arasındaki baskın karakterin kim olacağı meselesidir. Bu husus falcının müşterilerine kendisini ve yaptığı işin önemini göstermesi açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle falcı daha fal bakma işlemi gerçekleşmeden girilen mekânın düzenlenişi, falcının popülaritesi ve müşteri yoğunluğu, falcının dış görünüşü ve yaratmak istediği imajın uyumu gibi öğelerle müşterisini kendi etkisi altına almakta ve kişinin tüm dikkatini kendi söylemlerine yoğunlaştırmaktadır. Falcının, fal bakma süresi boyunca anlatısına ara vermemesi kişinin fala aktif olarak katılımını engellemekte, bu durumda falcının öngörülerini ve yorumlarını sorgulanamaz ve şüphe edilemez olarak göstermektedir. Fal bakma işlemi sırasında müşteriye sorular yöneltilse dahi bu soruların cevabı kısa ve net olarak istenilmektedir.¹⁷¹

Dilsel açıdan bakıldığında falcı tümcelerinde geçmiş, gelecek ve şimdiki zamanı kiplerine uygun olarak kullanırlar. Fakat özellikle geçmiş ve şimdiki zamanla ilgili hiçbir şüpheyi yer vermeyecek şekilde kullandığı kesin ve net bildirimler kişinin falcıyı değil, geçmişte söylenenleri yapıp yapmadığına dair kendisini sorgulamasını sağlamakta, böylece müşterisi üzerinde hâkimiyeti kuran falcı, dinleyiciyi tamamen söylediklerine yoğunlaştırmakta ve falcı istediği gibi yönlendirebilmektedir. Olasılık ifade eden söylemlerin müşteri üzerinde şüphe uyandıracağını çok iyi bilen falcı, fal bakarken hızlı bir şekilde neredeyse fincana hiç bakmadan ve fincan içindeki sembolleri müşteriye göstermeden anlatısını yorumlar. Bunun sebebi anlamını bilmediği bir sembol çıktığında otoritesinin ve başarısının sorgulanacak olmasıdır. Ayrıca falcının ciddi bir yüz ifadesi ve ses tonuyla kullandığı “şu kişiye veya şu olaya dikkat et, şunu şöyle yap, bunu sakın yapma, iyi karar ver, hazırlıklı ol, bunu böyle düşünme” gibi akıl vermeye yönelik emir kipleri de psikolojik olarak fal baktıran kişi üzerinde baskın bir etki oluşturmakta, böylece fal baktıran kişi falcının gerçekten geleceği gördüğünü ve bu konuda söylenenlere uyması gerektiğini düşünmektedir.¹⁷²

¹⁷⁰ Sennur Sezer, *Osmanlı'da Fal ve Falnâmeler*, Milliyet yay., İstanbul 1998, s. 15.

¹⁷¹ Yokari, s. 20,27.

¹⁷² Yokari, s. 33-46.

Falcının konuşmalarında biçem açısından günlük dil kullanımı içinde dilbilgisi hataları sıklıkla gözlenmektedir. Kurgusuz ve kendiliğinden ortaya çıktığından, “Eee”, “şey”, “yani ne biliyim”, “hani nasıl desem” gibi sözcüklerin kullanımı oldukça sık görülmektedir. Ayrıca devrik cümle ve eksilteli cümleler ağırlıktadır. Bunlarla birlikte falcılar tarafından eğretilme ve düzdeğişmede bakılan falda sıklıkla olumlu yönde kullanılmaktadır. Eğretilme, sözcüklerin veya birbirine benzemeyen iki nesnenin karşılaştırılmasıyla birbirine benzetilmesi ve sadece olumlu duyguların uyandırılmasıdır. Buna örnek olarak kısmet kavramının kendisinden tamamen alakasız kuş, balık, at boğa, ağaç, deniz kızı, hindistan cevizi gibi kavramlar ile ifade edilmesini örnek verebiliriz. Düzdeğişmede ise bir sözcüğün benzetme amacı güdülmeden, anlamca ilgili olduğu başka bir sözcük ya da söz yerine kullanılmasıdır. Burada kastedilen anlam ilişkilerinde, içsellik-dışsallık, parça-bütün, neden-sonuç, soyutluk-somutluk, eşya-insan ilişkileri kastedilmektedir. Buna örnek olarak da falda çıkan kilit için ev satın alma ihtimalini, taç için ise iktidar veya mevki örneklerini verebiliriz.¹⁷³

Falcıların, “senin yüreğin kabarmış ama yakında ferahlayacaksın, üzerinde ya da hanende göz var, hanene ay doğacak, yakın zamanda hayırlı haber alacaksın, sana gözüken bir yol var, bir yerden sana para gelecek, dileğin gerçekleşecek, üç vakte kadar kısmetin açılacak, kem gözlü biri var, arkanda yılan gibi düşman var, seni çok üzüp ağlatmışlar ama artık güzel günler göreceksin” gibi cümleleri çok sık kullandıkları görülmektedir. Genelde bu tür olumlu telkinler vermelerinin sebebi karşıdaki kişileri rahatlatıp morallerini yüksek tutarak, güvenlerini kazanmak ve müşteri devamlılığını sağlamaktır. Çünkü insanlar güzel şeyleri hayal etmeyi, duymayı ve beklemeyi sever. Bu da kişilerin tekrar tekrar falcıların kapılarına gitmelerine bir sebep hazırlamış olur.

Genel olarak bir değerlendirmeye aldığımızda fala bakma işleminde sorun sadece falcı ve falcının insanlar üzerinden sağladığı umut tacirliği meselesi değildir. Sorun fala bakan ve baktıran arasında başlayıp toplumsal boyutlara ulaşan sorunlar zinciridir. Nitekim falcılara başvuran kişiler kültürel bilgiden ve sağlam dini inançtan yoksun, çeşitli batıl inanışlara açık kişilerdir. Umut ve teselliye yanlış yerde arayan bu kişiler “başka” ve değişik” olan, gizli ve esrarengiz olan bilginin cazibesine kapılıp oradan oraya savrulurlar. İnsanın doğası gereği bu bir anlamda normal de karşılanır. İnsanın doğasını çok iyi keşfeden falcılar da hiçbir zaman kesinlik ifade eden cümleler

¹⁷³ Alagözlü, s. 11-13.

kullanmazlar. Cümleleri “çıkabilir”, “öyle gibi”, “kısmen” vb. kelimelerle doludur. Rastlantılar bir yana falcıların söyledikleri çıkabilir de. Çünkü anlatılanlar hep klişe olmakla birlikte olabilirlikleri yüksek şeylerdir. Bunun yanında söylenilen zaman mefhumları ise belirsiz zaman ifadeleridir. Örneğin; “bir dileğin var ama dileğin gerçekleşmemiş” diyen falcı kişinin hayatının herhangi bir kesitinde mutlaka bir dileğinin gerçekleşmemiş olabileceğini bilir. “Aşkınızın önünde biri duruyor” cümlesini falcıdan duyan bir kişi artık etrafına o nazarla bakmaya başlar ve paranoyak bir hal alır. Her bakış, her gülüşten bir anlam çıkarmaya başlayan bu kişi böylece kendi sonunu kendisi hazırlar. Üç vakit denilen zaman kavramına gelince bu vaktin üç gün mü, üç ay mı yahut üç yıl mı olduğunu öğrenmek için beklemekten ve bu arada sürekli falcılara müracaat etmekten başka çare yoktur. Diyelim ki falcının söyledikleri çıkmadı veya tersi çıktı, bu durumda kişi aklına “Müslüman bir delikten iki kere sokulmaz.” hadisini getirmeden ve başına gelenden bir ders çıkarmadan sağa sola sorarak daha başarılı başka bir falcı arayışına geçer ve kendisini toplumsal bir problemin ve sonu gelmeyen bir arayışın içinde bulur.¹⁷⁴

4. FAL BAKMA KURALLARI

Fal işiyle uğraşan çoğu veya hemen hemen her falcıya göre aşağıdaki şartlar yerine getirilmeden fala bakılmaz, bakılsa da sağlıklı sonuçlar çıkmaz. Lakin bu kurallar amatör ve profesyonel falcılara göre farklı önem derecelerinde sıralanabilmektedir.

- Fala inancı olmayan art niyetli kişilere fal bakılmaz.
- Olur olmaz yerde rastgele kişilere fal bakılmamalıdır.
- Fal bakan kişinin temiz kalpli, iyi niyetli olması gerekmektedir.
- Fincanın mümkünse ağzı geniş, iç yüzeyi pürüzsüz ve desensiz olmalıdır.
- Fal bakılacağı zaman kahvenin tek kişilik pişirilmesi gerekir.
- Özel olarak fal baktırmak için içilen kahvenin şekerli ve bol kahveli olması gerekmektedir.
- Kahve içilirken fincanın aynı yerinden içmeye özen gösterilmeli.
- Bir fincanda sadece bir dilek tutulmalı.
- Fincanın dibi ve tabak soğumadan kesinlikle fal açılmamalı.
- Fal bakılırken önce fincana, sonra tabaktaki fala bakılmalı.

¹⁷⁴ Scognamillo-Arslan, s. 17-23.

- Fal bakan kişi, fincanı daima saat yönünde çevirerek fala bakmalı.
- Fal bakıldıktan sonra fincan tabaktan ayrı yere koyulmalı, çünkü tekrar tabağa kapatılırsa fal bozulmuş olur. Hatta uğursuzluğa sebep olabilir.
- Fincanda çıkan fal tabakta çıkmıyorsa o fal doğru değildir.
- Fal bakmak için kullanılan fincan ve tabak, gün içerisinde başka fal için kullanılmamalıdır.
- Kahve telvesi sonuçların düzgün çıkması açısından önemli olduğu için telve miktarına dikkat edilmelidir. Telve az veya çok olursa olumsuz sonuçlar çıkabilir. Yahut şekillerin istenilen düzgünlükte oluşmasını engelleyeceğinden yorum imkânını kısıtlar.¹⁷⁵
- Fal yorumlarının hemen çıkmasını isteyen kişi faldan sonra hemen fincanını yıkamalıdır.
- Geceleri, mübarek günlerde, Ramazan ayında, akşam ezanı vaktinde kesinlikle kahve falına bakılmamalıdır.¹⁷⁶

5. KAHVE FALINA NASIL BAKILIR

Kahve falına bakmanın bazı püf noktaları vardır. Fal bakmaya başlamadan önce yahut fal esnasında söylenen sözler, fal bakma yöntemleri, kullanılan araç gereçler, giyim kuşam ve istenilen ücret falcıdan falcıya muhakkak değişmektedir. Fakat hepsinin ortak özelliği daha kahve pişirilmeye bile başlanmadan önce kişinin kendisini zihinsel olarak hazırlaması ve tüm negatif duygulardan kurtulmasıdır. Eğer falcı o an ruhen kötü hissediyorsa fincandan uzaklaşmalı ve kahveyi tüm olumsuz etkilerden arındırmalıdır. Bunun için “bütün kötüler dışarı, bütün iyiler içeri” gibi farklı sözcükler kullanılabilir. Fal baktıran kişi neyi bilmek istiyorsa net bir şekilde bunu falcıya söylemelidir. Fal baktıran kişi de falcı da, fal bakma işlemi yapılırken odaklanmalı ve başka hiçbir şey aklına getirmeden faldan elde edilmek istenen bilgiye yoğunlaşmalıdır. Falcılar genellikle fal bakmadan önce karşıdaki kişiyle sohbet havasına girerler. Bu sohbet fincanda çıktığı söylenecek fala malzeme kaynağı oluştururken, falcının deyimiyle kişinin rahatlamasına ve enerjisinin fala geçmesine yardımcı olur. Ayrıca falcılar en sevdikleri ya da mutlu oldukları yerde kendilerini hayal edip zihinlerini sakinleştirdikleri zaman tavelerin önlerinde akıp gittiğini ve daha kolay fal baktıklarını

¹⁷⁵ <https://www.burclar.org/kahve-falina-bakmadan-once-nelere-dikkat-edilmeli/>, (15.01.19).

¹⁷⁶ Büyükokutan, s. 104.

dile getirirler. Kişinin ruhsal yapısının ve bilinçaltının fincanda şekil bulduğunu söyleyen falcılar; kahve falı bakma işlemini aktif hayal gücünün sağlayacağı egzersizlerle bilinçaltının telve birikintileri arasında dolaşp şekilleri anlamlandırması olarak tanımlarlar.¹⁷⁷

Falcılar tarafından dikkat edilen bir diğer husus ise falın daha güzel ve net çıkması için kahveye konulacak telve miktarını iyi ayarlamaktır. Çünkü kahve telvesi az olursa şekiller net çıkmayacak ve kahve çok akışkan olacaktır. Telve miktarı fazla olursa da şekiller çok karanlık ve üst üste çıkacaktır. Telveyi iyi ayarladıktan sonra fal bakmak için şekerli kahvenin daha uygun olduğu söylenmektedir.

Acı, az şekerli, orta şekerli ve çok şekerli olarak dört farklı şekilde pişirilebilen¹⁷⁸ Türk kahvesi, fal bakma uygulaması için genellikle orta şekerli veya çok şekerli tercih edilir. Ağır ateşte pişirilmiş, içi beyaz ve yayvan bir fincandan¹⁷⁹ kahve içildikten sonra tabağı fincanın üzerine kapatıp başımızın üzerinde üç kere çevirdikten sonra baş parmak tabakta diğer parmaklar fincanın altında iken fincan kişinin kendine doğru ters çevrilir. Bu çevirme işlemi yapılırken fal baktıracak kişi dilek tutmayı unutmamalıdır. Aynı zamanda “kahvem pir, fincanıma gir, fincanımdan çık, kalbime gir” gibi tekerlemeler söylenebilir. Bu aşamalardan sonra fincanı soğumaya bırakmalıdır. Kahve hafif sulu olacağı için telvenin hepsi sıcaklığının etkisiyle hemen tabağa çökebilir bu sebeple telveyi hemen soğutmak için fincanın üzerine yüzük veya para gibi metal bir nesne konulabilir. Fincanın dibi soğuyup telvesi donunca falcı, fincanı eline alır ve “neyse halin çıksın falın” diyerek önce fincana sonra da fincan tabağına bakar.¹⁸⁰

Fal bakmak üzere kapatılan fincan soğuyup açılmak istendiğinde açılmıyorsa bu “peygamber falı” olarak adlandırılır. Böyle bir durumda dileğinin kabul olacağına ve en büyük muradına kavuşacağına yorumlanır. Bu fal bazı kitaplar da padişah falı yahut dilek falı olarak da geçmektedir. Özellikle dilek tutularak kapatılan ve tabaktan ayrılmayan fincanın zorla açılmaması gerektiği aksi takdirde zorlayarak açıldığında

¹⁷⁷ Şule Dorbey, *Kahve Falından El Falına Fal Rehberiniz*, Kozmik Yay., İstanbul 2006, s. 70-74.

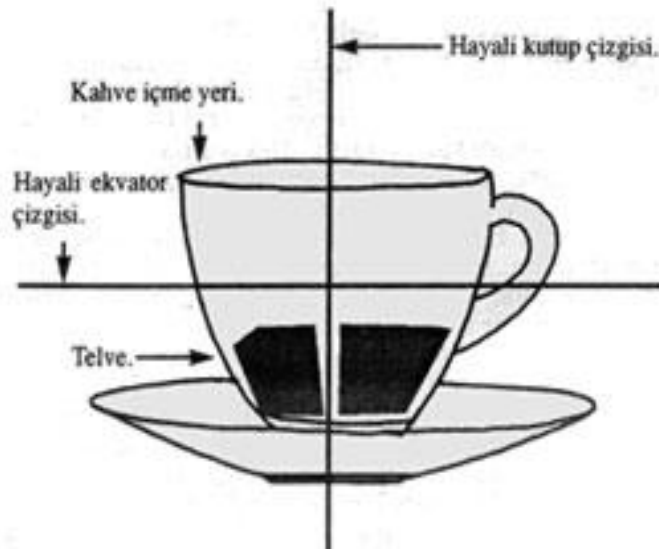
¹⁷⁸ Naci Özgür, “Türk Kahvesi Standartları ve Pişirme Ekipmanları Teknik Analizi”, *Türk Kahvesi Kültürü ve Araştırmaları Derneği*, s. 5.

¹⁷⁹ Gülseren Durakoğlu, *Talih Yıldızı (Yıldız, İskambil, Kahve, El Falı ve Merak Ettiğiniz Birçok Şey)*, Gazeteci Kitap ve Yayınevi Yay., İstanbul 1962, s. 20.

¹⁸⁰ <https://www.google.com/amp/s/www.neoldu.com/service/amp/fal-nasil-bakilir-13669h.htm>, (15.01.2019).

dileğin çıkmayacağına veya herhangi bir uğursuzluk getireceğine inanılır.¹⁸¹ Görünürde bunların herhangi bir bilimsel ve dini temeli bulunmamaktadır.

Falcının bir falı yorumlama süresi fal baktıran kişinin amacına, bulunulan duruma ve cinsiyete göre farklılık gösterir. Normal süre 10-30 dakika arasında değişirken erkek aklından daha farklı, daha karmaşık ve ayrıntı odaklı çalışan kadınların fal baktırma süresi bir saate kadar uzayabilmektedir. Tabi profesyonel falcılar da bu ücrete mukabildir. Fal bakma esnasında yanında defter kalem ile kişinin anne, baba, eş, çocuk adını yahut memleket, doğum tarihi, yaş, burç gibi şahsi bilgilerini not alarak fal bakan kişiler de mevcuttur. Profesyonel falcılıkta fal baktıracak kişinin bireysel olarak falcı ile karşı karşıya bulunması önemlidir. Fakat amatör olarak bu işi yapan kişiler eş, dost oturmalarında, altın günü toplantılarında yani kişilerin grup halinde bulunduğu mekânlarda da fal bakabilirler. Her ne kadar fal bakma usulünde falcı ve fal baktıran kişinin yüz yüze olması tavsiye edilse de telefonda da fal baktıran kişilerin varlığından söz edilir. Bakılan fal da yakın geçmiş, yakın gelecek ve bulunulan an ile ilgili bilgi verilirken giriş, gelişme ve sonuç bölümlerine göre ilerleme kaydedilir. Her falcı da değişmeyen tek bölüm sonuç bölümüdür. Çünkü bu bölümde falcı verdiği tavsiye ve önerilerde müşteri memnuniyeti ve devamlılığı esasına dayalı açık uçlu bildirimler sunar. Ardından gaybı yalnızca Allah'ın bildiğini ve fala bakma işinin sadece fincanda çıkan işaretleri hayra yorma meselesi olduğu vurgulanır.¹⁸²

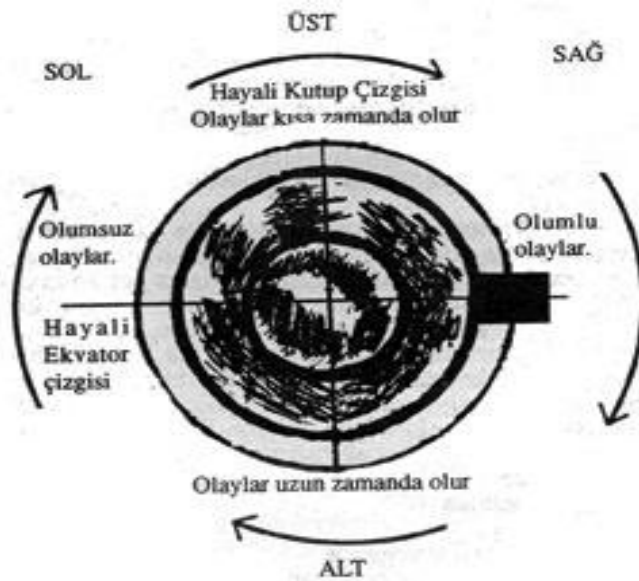

¹⁸¹ <https://eksisozluk.com/peygamber-fali--3698583>, (15.01.2019).

¹⁸² Büyükokutan, s. 105,106.

Kahve falına bakarken izlenecek yola göre; yukarıda ki resimde görüldüğü gibi fincan ve fincan tabağı içindeki şekil ve semboller, fincanın tam ortasından geçen bir hayali kutup ve ekvator çizgisi esas alınarak yorumlanır. Hayali kutup çizgisinin sağında kalan şekiller iyi semboller, solundakiler kötü semboller olarak algılanır. Hayali ekvator çizgisinin üstünde kalan semboller kuvvetli belirtilerle iyiliğe, alt tarafında kalanlar ise kuvvetsiz belirtilerle kötülüğe yorulur. Başka bir görüşte ise ekvator çizgisinin üstünde kalan işaretler kısa zaman içinde gerçekleşecek durumlara; altında kalan semboller ise uzun vadede gerçekleşecek olaylara işaret eder.¹⁸³

Falcılar genellikle fincanı saat yönünde soldan sağa doğru çevirdiklerini, şekillerin birbiri ile bağlantılarından dolayı şekilleri dikkatle incelediklerini, fincanın dibini fal baktıran şahıs, etrafını da yabancı kişiler için yorumladıklarını söylerler. Fincan da söylenenler tabaktaki şekillerle de takviye edilir.¹⁸⁴

Telvenin en makbul olanı yaygın olanıdır. Çünkü bu mutluluğun ve yeniliklerin habercisidir. Dar alana toplanan telve ise falına bakılan kişinin sıkıntıya düşeceğine işaretir.¹⁸⁵ Çünkü kelime olarak da genişlik ferahlığı, darlık sıkıntıyı çağırır.

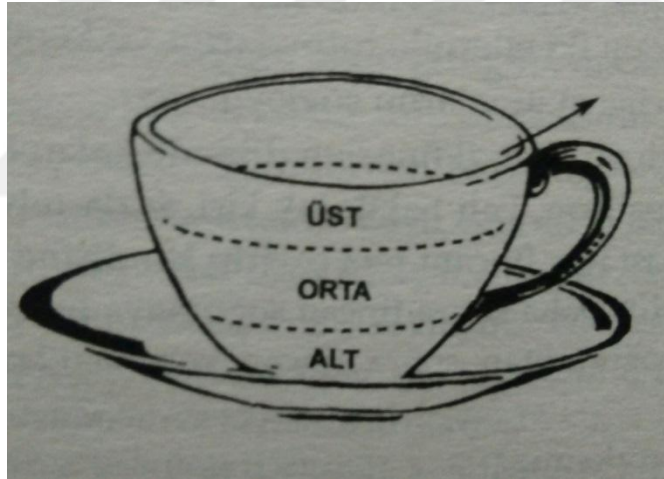
¹⁸³ Alagözlü, s. 2.

¹⁸⁴ Duvarcı, s. 68.

¹⁸⁵ İ. Hakkı İzli, *Falcılık*, Mikado yay., İstanbul 1990, s. 6.

İlk bakılacak husus fincanın dibindeki telvenin ve kenarlarındaki telve kalıntılarının hangi renk tonuna sahip olduğudur. Eğer açık bir renk tonu varsa muhtemelen koyu rengin kötülüğü/karanlığı hatırlatmasından olsa gerek bu kişinin isteklerin gerçekleşeceği anlamına gelir. Bununla birlikte fincan dibindeki telvenin bir tümsek oluşturması engel gibi düşünülmesinden olsa gerek ters giden bir şeylerin olduğuna veya sıkıntıların varlığına fakat tümseğin kenarlara doğru giderek zayıflaması sıkıntıların geçici olduğuna, telvenin damar şeklinde bıraktığı izler yolu anımsatmasından dolayı yolculuğa çıkılacağına, yolun ortasında ki tümsekten sonra devam eden yol yolculuğun daha sonra gerçekleşeceğine, yolun sonunda ki tümsek ise yolculuktan kısımetle dönüleceğine işarettir.¹⁸⁶

Fincanın sapının bulunduğu kısım ise ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü fincan ile onu tutan arasında ki bağlantı noktasını fincanın sapı oluşturur. Kulpa yakın çıkan sembol kişi için büyük bir önem arz etmektedir.¹⁸⁷

Fincanda zaman kavramı olarak üç ana bölge vardır. Fincanın dibinde çıkan şekiller geçmiş, orta kısmında çıkan şekiller şimdiki zamanı, kenarına ve üst bölgesine yakın çıkan şekiller ise geleceği simgeler. Bu konuda farklı görüşler de vardır. Fincanın üst kısmını yakın da meydana gelecek olaylar sembolize ederken, fincanın dibi daha geç zamanda olacak olayları temsil eder.¹⁸⁸ Lakin çoğunluğun uyguladığı görüş ilk belirtilen görüştür. Şeklin boyutu ise olayın bulunan zamana yakınlık veya uzaklığını gösterir.

¹⁸⁶ Ayşe Yeşilyurt, *Bütün Fallar*, Gün Yay., İstanbul 2000, s. 15.

¹⁸⁷ <http://falbakma.gen.tr/kahve-fali-bakarken-fincanin-kulp-kismi/>. (16.01.2019).

¹⁸⁸ Lilay Koradan - Ayda Ersan, *Astroloji, Fallar, Burçlar*, Özbay yay., İstanbul 2008, s. 401.

Örneğin fincanın dibinde görülen büyük bir yüzük sembolü çok yakın bir geçmişte evlilik, nişan gibi bir olayın olduğunu veya üst kısmında görülen küçük bir uçak işareti ise uzun bir zaman sonra yolculuğa çıkılacağını sembolize eder. Burada değinilmesi gereken bir hususta gelişen teknoloji ile kahve falı sembolleri artış göstermektedir. Örneğin uçak daha eski zamanlarda kahve falı sembollerinde herhangi bir anlam ifade etmemektedir. Sanayinin ve teknolojinin gelişmesi ile aklımıza gelebilecek canlı cansız her şey kahve falının konusu olabilmektedir.

Bakılan fal açısından önem teşkil eden başka bir husus ise sayılardır. Fincanda çıkan sayılar zamanı temsil etmektedir. Sayıların büyüklüğü veya küçüklüğü ise olacak olayın hangi zaman diliminde meydana geleceğini gösterir. Örneğin falda küçük bir üç sayısı çıktı, bu üç günü ifade ederken, daha büyük bir üç rakamı ay veya yıl olarak değerlendirilir.¹⁸⁹ Falda çıkan insan, hayvan, sayı, harf ve tüm şekiller bu zaman kavramları içerisinde değerlendirilir.

Eğer falda alfabede bulunan harflerden biri çıktıysa bu kişileri temsil eder. Bu kişiler akraba, eş, dost, arkadaş veya hayatımıza yeni girecek birisi olabilir. Fakat görülen bu harf sadece kişinin baş harfini temsil etmez. İsmi içinde bulunan bir harf de olabilir. Aynı zamanda bu harfler tek başlarına değerlendirilmekten ziyade yanında bulunan bir sembolle değerlendirilir. Örneğin falda S harfi çıktı ve yanında yüzük veya kalp işareti var diyelim. Bu yakın zamanda isminin içinde S harfi bulunan biriyle tanışacağınıza veya daha önceden bu kişiyle alakalı bir kalp kırıklığınız olduğu anlamına gelebilir. Burada belirtilen zaman mefhumu harfin ve sembolün fincanın neresinde çıktığı ile alakalıdır. Ayrıca harfin yönü ve çıktığı yerde falın anlamını değiştirebilir.¹⁹⁰

Fincanda bulunan bütün işaretler birbiri ile irtibatlı olarak yorumlanır. Örneğin fincanda görülen yumurta kısmet demektir. Kısmetin büyüklüğünü, küçüklüğünü yumurtanın şekli belirler. Bu yumurtanın yamacında bulunan kuş, kısmetin hızlı bir şekilde geleceğine, kuşun arkasında bulunan bir masa ise, kısmetin bir anlaşma sonucu olacağına, masanın arkasında bulunan bir kapı ise kısmetin devlet kapısından olacağına işaretler. Bundan da anlaşılacağı üzere bütün yorumlar, şekiller birbirini izlemektedir.¹⁹¹

¹⁸⁹ Dorbey, s. 78,79.

¹⁹⁰ <https://www.harputdibek.com/kahve-fali-icin-puf-noktalari/>, (15.01.2019).

¹⁹¹ Yeşilyurt, s. 18.

Kahve falına dair bir örnek:

*Size tepeden gelme bir iş var. Ama bu iş keyifli bir iş. Bir de şaşıracaksınız ama keyifle yapılacak. Bir iş tepeden gelecek lay lay lom. Bu taraftan bakarsanız içiniz sıkkın. Sizin eteğinizden tutan birileri var. Yardım isteyen birileri. Sizden yardımcı olacak birileri var. Sizin yardıma ihtiyacınız varken başka birisi sizden yardım istiyor. Bir tane böyle bir kalp meselesi var yakında onunla ilgili aydınlık güzel haberler var. Bu aralar iyi şeylerle bazı şeyleri bastıracaksınız, bastırıp kenarda bırakacaksınız. Onun dışında her şey açık aydınlık ve güzel.*¹⁹²

Bu örnekte de gördüğümüz gibi fala bakan kişi fal baktıran kişiye sürekli olumlu telkinlerde bulunmuştur. Eksiltili ve devrik cümle kullanımı, gelecekte umutla haber verme, net olarak herhangi bir kesinlikten bahsetmeme bu falın ve bakılan tüm kahve falların genel yapısıdır.

Fincan falı dediğimizde aklımıza ilk kahve telvesi gelse de bu fal Çorum ve çevresinde farklı bir uygulama yöntemi ile bakılır. Bu falda önce fincanın içine su doldurulur. Uçlarına küçük pamuk topları batırılan, biri kısa biri uzun iki dikiş iğnesi fincanın karşılıklı kenarlarına koyulur. Kısa iğne kızı, uzun iğne erkeği temsil eder. Daha sonra maniler eşliğinde fal yorumlanmaya başlanır. Suyun içinde hareket eden iğnelerden kısa iğne önde uzun iğne arkadaysa kızın erkekten kaçtığına, birbirlerine yaklaşırsa hasret çekildiğine, küçük iğne sabit kalırsa kızın kararsızlığına, iğneler birleşirlerse kız ve erkeğin kavuşup evleneceklerine, eğer iğnelerden biri fincanın dibine batarsa sevgiliye kavuşmadan ölümün geleceğine veya başka biriyle evliliğe yorumlanır.¹⁹³ Lakin hiçbir müdahale olmadan su üstünde iğnelerin hareket etme olasılığı akıl ve mantık ilkelerince pek mümkün gözükmemektedir.

¹⁹² Alagözlü, s. 14.

¹⁹³ Yeşilyurt, s. 24,25.

6. KAHVE FALI TABAĞINA NASIL BAKILIR

Fincan falına bakmak ne kadar önemliye fincan tabağına bakmak da o kadar önemlidir. Tabakta bulunan telveyi fincana süzdükten sonra fincanda görülen işaretler tabakta aranır. Fincanda olduğu gibi ilk önce tabağın süzüldükten sonra oluşan renk armonisine bakılır. Renk fincandaki gibi açık renk ise muradınız gerçekleşecek demektir.

Sonrasında bakacağımız husus, fincan ve fincan tabağında çıkan sembollerin birbirini tamamlar mahiyette olup olmadığıdır. Eğer fincanda ve tabaktaki semboller birbiriyle örtüşmüyorsa fal bozulmuş demektir. Örneğin fincan falına bakarken bir uçak gördünüz, bu yolculuk seyahat gibi anlamlara gelmektedir. Şayet tabağa baktığınızda da tabağın bir yerinde uçağa benzer bir telve birikintisi görürseniz bu gerçekten de yolculuğa çıkacağınız anlamına gelir. Tabakta görülen yollar çekim kuvvetinden dolayı aşağı olacağı için fincanda görülen yol işaretlerine göre değerlendirilmelidir.¹⁹⁴

¹⁹⁴ Yeşilyurt, s. 19-21.

Zaman kavramı fincan tabağında da aynı fincandaki gibi tabağın dört eşit parçaya bölünmesiyle değerlendirilir. Şekiller tabağın hangi parçasında çıkmışsa o zaman diliminde gerçekleşeceğini gösterir. Aynı zamanda tabağın orta kısmı kişinin iç dünyasıyla alakalı şeyleri gösterirken, tabağın merkezinden uzaklaştıkça kişinin çevresiyle alakalı olayları ve kişileri ifade eder.¹⁹⁵ Eğer tabak falında çıkan semboller fincan falını doğrular nitelikte değilse, fincan falında çıkan işin olması ya çok uzun zaman alacak yahut hiçbir zaman olmayacaktır. Buradan anlaşılacağı üzere tabak falı fincan falında olduğu gibi geçmiş ve şimdiki zamanda fal bakılan kişinin başından geçmiş, ya da içinde bulunduğu durumlar ile irtibatlandırılmaz. Genellikle fincanda çıkan ifadelerin veya olayların gelecekte hangi zaman diliminde kişinin karşısına çıkacağıyla alakalıdır.

Sonuç olarak tabağın fincandan bağımsız hiçbir anlamı yoktur. Lakin tabak falına bakılmadan da fincan falı gerçek manada tamamlanmış sayılmaz.

7. KAHVE FALINDA ÇIKAN İŞARETLERİN ANLAMLARI

7.1. Harfler

Bu durumda falın insanlar üzerinde oluşturduğu, yukarıda bahsettiğimiz etkiyi unutmadan, fakat falcıların deyimiyle “fala inanma, falsız kalma” ritüeline uyarak kahve falında çıkan sembollerin anlamlarını vermek uygun olacaktır:

A: Evlilik, nişan, düşmandan gelebilecek zarar, düşmana karşı zafer.

B: Okul ve iş hayatında başarı, güç, iktidar, ihanete uğramak, egemenlik.

C,Ç: Büyük bir yardım, seyahat, duaların karşılığı, maddi kayıp.

¹⁹⁵ Dorbey, s. 80.

- D: Boş yere harcanacak para, savurganlık, zarar, ziyan.
- E: Yakın zamanda biriyle tanışmak, vicdan azabı.
- F: Haber almak, çevrede olabilecek düşmanlara karşı dikkatli olmak.
- G: İş teklifi, büyük bir haber, aileye katılacak bir insan, dine yönelme.
- H: Hayırlı bir olayın habercisi, evlilik.
- I, İ: Sıkıntılı bir süreç sonrası yardım.
- J: Deniz kenarına yapılacak olan tatil, akraba ziyareti.
- K: Sıkıntılı durumun devamı, kötü bir olayın gerçekleşmesi.
- L: Neşe dolu bir insan, aile sevinci.
- M: Manevi anlamda teslimiyet, kabul etme.
- N: Sağlık veya aşk hayatı, heyecan, gerginlik.
- O: Evli biri için harika bir tatil, bekar biri için tutkulu bir aşk.
- Ö: İş hayatında mevki sahibi olmak, şansının ve bahtının açılması.
- P: Hile, yalan, aldatma.
- R: Kısa bir sürede yeni biriyle tanışmak.
- S: Hayırlı bir haber, tanışma.
- T: Bereket ve zenginlik.
- U, Ü: Beyaz atlı prens, yeni bir iş.
- V: Yoğun ve stresli ortamdaki tatil ile kurtulmak, mutsuzluk.
- Y: Yaşam ile ilgili önemli bir karar alma.
- Z: Mutluluktan gözyaşı dökmek.

Falda çıkan harfler falcılar tarafından bir kişinin baş harfi veya kişinin isminin içinde geçen harflerden biri olarak yorumlanır. Lakin harfler genelde tek başlarına değerlendirilmez. Harf yanında çıkan semboller harfin anlamlandırılmasında büyük öneme sahiptir.

7.2. Sayılar

- 0: Çocuk sahibi olmak, kişinin istediği bir arzusunun gerçekleşmesi.
- 1: Sevilme.
- 2: Hastalık, uğursuzluk, haksızlık.
- 3: Başarılı iş, şans.
- 4: Şans.
- 5: Sürpriz, hayırlı olay, dedikodu, boş sohbet.

- 6: İyi niyete bağı hayal kırıklığı, evlilik, dostluk.
 7: Güç, aile saadeti, aşta mutluluk, mucize.
 8: Her isteğin elde edilmesi, yakın biriyle tartışmak, bereket.
 9: Yeni bir başlangıç, yeni bir insanla tanışmak.
 10: Aile ve iş hayatında huzur, şans.
 100: Mutlu bir yaşam.

Tabi ki bunların dışında da sayılar mevcuttur. Lakin en çok falda çıkan ve merak edilen sayılar bunlardır. Kahve falında görülen rakamlar falcılar tarafından genellikle zaman kavramı olarak değerlendirilir. Sevinçli veya üzüntülü bir durumun ne zaman başa geleceğiyle ilgili alakalandırılır. Tek tek anlamlarından ziyade falda rakam görmek ise fal baktıran kişinin hayatında her şeyin yoluna gireceğine, borçlarından ve hastalıklarından kurtulacağına, işinde başarılı olacağına ve güzel günlerin geleceğine delalet eder.

Rakamlar paraya ve tarihe de işaret edebilir. Aynı zamanda sayıların anlamını çözenin bir başka yolu fincanın neresinde çıktığına bakmaktır. Sayı fincanın dibindeyse gün, kenara yakın ise yıl olarak zamanlandırılır.¹⁹⁶

Bir milletin, dil yapısının ve kültürel birikimin oluşmaya başlamasıyla birlikte, o millete ait sayı isimleri de oluşmaya başlar. Böylece sayılar varlığını oluşturduğu milletin gelenek ve göreneklerini, kültürel etkileşimlerini, tarihi olaylarını, etnik, dini ve coğrafi yapısını içinde barındırarak matematiksel fonksiyonlarının yanı sıra simgesel değerler ışığında farklı amaçlara hizmet eder ve mistik güçler kazanır. Bu çerçevede bakıldığında 3, 5, 7, 9 ve 40 gibi bazı sayıların günlük hayatta diğer sayılara göre daha sık kullanıldığını görülmektedir. Bu sayılar içinde 40 sayısının ise farklı bir önemi vardır. Kur'an'ı Kerim'de Hz. Musa'nın kırk gün Sina dağında tutulmasını, yoldan çıkmış bir kavmin mukaddes yerlere kırk yıl giremeyeceğini ve insanın kırk yaşında olgunluğa ereceğini ifade eden ayetler bulunmaktadır. Ayrıca Hz. Muhammed (s.a.v)'e kırk yaşında peygamberliğin verilmesi ve kırk kişinin ona biat etmesi, zekât miktarı olarak kırkta birlik oranının belirlenmesi, kırk sayısının toplum içerisinde önemsenmesinin nedenleri arasındadır.¹⁹⁷ Büyük İslam geleneğinde iman, İslam ve

¹⁹⁶ Dorbey, s. 141.

¹⁹⁷ Ahmet Özgür Güvenç, "Kırk Sayısının Halk Edebiyatı Ürünlerinde Kullanımı Üzerine Bir İnceleme", *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi(TAED)*, S.41, Erzurum 2009, s. 85-90.

ihسان, dinin üç parçalı niteliğini oluşturmakta, İslam hukuk düzenlemesi helal, haram ve şüpheli olarak yasal kategoriye üç kısımda ele almakta, tasavvuf ehli tarafından bulundukları yol zâkir (Tanrı'yı anan), mezkur (anılan) ve zikir (sevenle sevileni bir araya getiren araç) denilen bir üçlemeyle tarif edilmektedir.¹⁹⁸ İslam'ın beş şart üzerine kurulması, namazın günde beş sefer kılınması, yalnızca beş peygamberin yasa getirmesi (Nuh, İbrahim, Musa, İsa, Muhammed) gibi durumlar sayıların toplum tarafından farklı güçlerle nitelendirilmesini sağlamıştır. Bu sadece İslam dinine ait bir durum değildir. Sayılar, mensup olunan dinin ve mezhebin, yaşanan ülkenin, ibadet edilen mekânın, savunulan siyasi görüşün veya kurucusunun, temsil edilen ırkın yahut sayısal, sözel veya sanatsal bilimlerin özelliklerine dayandırılarak çeşitli mistik güçlerle nitelendirilmektedir.¹⁹⁹

7.3. Organ Simgeleri

Ağız: Başarı, mutluluk, aşk hayatında sıkıntı, dedikodu, iftira, tartışma, ciddiyet.

Ayak: Huzurlu bir hayat, isabetli kararlar, ani yolculuk, zor durumda ki birine yardım.

Bacak: Mali kayıp.

Burun: Çevreden gelecek yardım, kariyer, mutlu yaşam.

Diş: Üzüntü, kötü haber, rahatsızlık, nefret, sevinç.

Dudak: Maddi kayı, dedikodulara dikkat.

El: Hayal kırıklığı, şans, şanssızlık, düşmanlara karşı başarı.

Kafa: Kendine uzaktan bakmak, yardım bulmak.

Kulak: İyi bir iş yapmak, güzel bir duyum almak.

Mide: Uzun yaşam için çevreye karşı anlayış,

Parmak: Zarar, ziyana uğramak.

Falda çıkan insan organlarından el ve ayak izi, elin içi ve dışı da farklı yorumlara neden olabilir. Genel itibarıyla falda görülen iç organlar, o organa dair oluşabilecek problemlerin habercisidir.

7.4. Hayvansal Simgeler

Ahtapot: Karışık veya karanlık işler.

Akbaba: Maddi kayıp

¹⁹⁸ Annemarie Schimmel, *Sayıların Gizemi*, (Çev. Mustafa Küpüşoğlu), Kabalcı yay., İstanbul 2000, s. 78.

¹⁹⁹ Schimmel, s. 132.

- Akrep: Uğur, özgürlük, kandırılmaya karşı dikkat.
- Arı: Mükemmellik, üzüntü ve kederden kurtuluş, disiplin.
- Aslan: Saygı duyulup, korkulan kişi karakteri, sorunların bitmesi.
- Ayı: Kararlar da tedbir, zor hayat, çevreyle tartışma.
- Balina: İş ve aşta başarı, büyük bir kısmet, maddi manevi şans.
- Baykuş: Yaratıcılık, geniş bakış açısıyla problem çözme, çevre de kötü ruhlu kişiler.
- Boğa: Sağlık, üzüntü, keder, iyi ücret, kazanç, öfkeli iş arkadaşına dikkat.
- Buzağı: Erkek çocuk.
- Böcek: Bilinçaltı ve çevreye karşı tedbir, sevindirici haber.
- Ceylan: Nişan, evlilik.
- Çakal: Çevrede ki yalancılar.
- Çekirge: Üzüntü, sıkıntı.
- Deve: Neticesi belli olmayan seyahat, zenginlik, endişe, kısmet veya evlilik teklifi.
- Deve kuşu: Umulmadık yerden gelecek para.
- Dinozor: Yorgunluktan yenilenme.
- Domuz: Çevrede ki yalancı bir dost, maddi kayıp, başa gelecek felaket.
- Ejderha: Düşman, engel.
- Eşek: İsteklere kavuşma için sıkı bir çalışma, barış sabır, cesaret, alçakgönüllülük.
- Fare: Kazanç, bolluk, bereket, çevrede ki düşmanlara dikkat.
- Fil: Bolluk, bereket, başarı, para, dost ve aileden yardım.
- Fok balığı: Miras, mutlu günler.
- Gergedan: İşte başarı, itibar.
- Geyik: Güzellik, sadakat, dürüstlük, ruh eşine çağrı, zekâ, üzücü haber, hastalık.
- Goril: Dolandırıcı, uyanık, düzenbaz bir arkadaş.
- Güvercin: Dürüst bir kalp, mutlu bir haber ve barışma.
- Hindi: Şans, başarı.
- Horoz: Dostlarla ara açmaya çalışan düşman, savaşçı ruh, ev sıcaklığı.
- İnek: Saadet, aile huzuru, eski bir dostla karşılaşma, eve gelen bereket ve huzur.
- Kanguru: Sevgi dolu bir ilişki, flört.
- Kaplan: Tartışma.
- Kaplumbağa: Yeni ve hoş biriyle tanışma, uzaktan gelen haber.
- Karga: Dönek bir arkadaş veya sevgili.

Karınca: Merak, gerginlik, kazançlı bir iş için çok çalışma.

Karides: Bir iş yemeğine davet ve mutlu sonuç.

Kartal: Çok güçlü ve sevindirici haber, azim ve sabırlı kişilik, zafer.

Kaz: Neşe, huzur, bolluk içinde bir aile yaşantısı.

Keçi: Hain dostlar, inatçılık, huzursuzluk, kapris, içe atma, özgür ruh.

Kedi: Yoksulluk, kirlilik, düşman, bilgelik, yumuşaklık, uysallık.

Kelebek: Çevrede ki kötü niyetli kişiler, kısa süreli mutluluk veya aşk.

Kertenkele: Beklenmedik sürpriz, durgunluk dönemine girmek, dedikodu yapmak.

Kırlangıç: Ani yolculuk ile maddi kazanç, tez alınan iyi haber.

Kirpi: Dinlenme ve tatil ihtiyacı, istismarlara dikkat, cesaretli kişilik.

Koç: İtibarlı biri ile tanışmak.

Koyun: Aşırı saflık, unutulmuş adak borcu.

Köpek: Sadık dost, dileğin gerçekleşmesi.

Kuş: Beklenmedik para, beklenen haber.

Kurt: Dost görünümlü düşman.

Kuzu: Dileklerin gerçekleşmesi, maddi manevi en güçlü dönem, sıcak ve rahat yuva.

Leylek: Yolculuk ile kurulan dostluklar.

Manda: Kötülük yapanlarla mücadeleye devam.

Martı: Bir dosttan sevindirici haber.

Maymun: Acımasız ve dalavereci bir kişi tanımak, şüphe.

Öküz: Sevinç ve başarı, neşe, bereket, huzur.

Ördek: Hayatın akışını değiştirecek biriyle tanışmak, kıymetli haber.

Örümcek: İş ve dost çevresinde ki asalaklara dikkat.

Papağan: Çok konuşup aksiyon göstermeyen kişi.

Sincap: Ürkeklik, sevecenlik, aceleci birinin gireceği işte başarılı olması.

Sinek: Sizi çekemeyenlerin varlığı.

Sivrisinek: Çok sevdiğiniz birine yapılan kötülüğün sizi üzmesi.

Solucan: Sahte dostlara dikkat.

Sümüklü böcek: Borçları ödeyebilecek konuma gelme.

Tavuk: Değişik kişilerle ilişki kurmak, neşeli biriyle tanışmak.

Tavus kuşu: Gayrimenkûl alımı, rahat ve mutlu hayat, mantık evliliği.

Tilki: Kişinin istediği şeyi menfaatine çevirmesi, menfaatperestlere dikkat.

Timsah: Uyanık olmak, kötü haber, ihanete kurban gitme.

Uğur böceği: Uğurlu dönem.

Yarasa: Endişe ve tedirginlikten kurtulma, uzun ve sağlıklı yaşam arkadaşlık, iyi talih.

Yengeç: Biri ile tanışma, ruhsal ve duygusal gelgitler, melankolik haller.

Yunus: Kısmet, zenginlik.

Zürafa: Sıkıntılı günler.

Genel değerlendirme de falcılar, falda hayvan görmenin kişinin sıkıntılarını fazla büyüttüğü veya dost ve düşmanın artık ayırt edilmesi gerektiği yönünde yorumlar yaparlar. Aşk hayatında gizli hayran, zor bir işin üstesinden gelmek, halledilemeyen meselelerin çözüme ulaşması olarak yorumlayan falcılar da vardır.

7.5. Bitkisel Simgeler

Ada: yalnızlık duygusu, umulmadık para ve mal kazancı.

Armut: Maddi yönden şans.

Ayva: Hastalık, başarılı ve aydınlık bir hayat.

Badem: İyi talih, yeni atılım ve değişiklik zamanı.

Böğürtlen: İşte başarı, aşkta yenilgi

Buğday: Bol para ve mal kazancı

Ceviz: sevilen kişilerle mutluluk.

Çam: Yeni bir başlangıç, hain bir dost, beklenen kavuşma, güzel sanatlarda başarı.

Çınar: uzun süreli hayat, maddi manevi zenginlik.

Çilek: Çaba sonucu kazanç, önemsiz rahatsızlıklar.

Dal: Arzular için sabır.

Dut: İyi bir iş, sıkıntıların bitmesi, bol kazanç.

Elma: Önemli veya özel bir kişiden alınan iyi haber, sanatsal anlamda başarı.

Erik: İhanet.

Fasulye: Yeni umutlar, monoton hayatın değişmesi.

Fındık: Dedikodudan etkilenme ve dedikodu yapma.

Fıstık: İş ihmal edip gereksiz işlerle uğraşma.

Gül: Sevindirici haber, romantizm.

Havuç: Arkadaş desteği, kötü arkadaştan kurtulma, hastalıklardan kurtulma.

Hurma ağacı: Yeni kişiler, yeni yerler, tatil.

İncir: Sevdığınız kişi ve dostunuzla ilgili olumsuz durumlar, sağlık, mutluluk.

Kabak: Yolculuk.

Karanfil: Büyük aşk.

Karpuz: Sıkıntılardan kurtulma, aşk hayatında problem.

Kaktüs: Dedikodu, ayrılık.

Kavun: Hastalıktan kurtuluş.

Kestane: Endişe.

Kiraz: Mutlu bir haber sonucu değişim.

Kozalak: Mutlu aile yaşamı, gelecek güzel günler.

Lahana: İşlerin düzelememesi.

Lale: Yakın arkadaşla âşık olmak.

Limon: Zengin biriyle tanışmak, sıkıntıların kolayca düzeleceği.

Mantar: İş ve sosyal hayatta başarı, daire satın almak.

Marul: Aksilik, özel hayatta olumsuzluk.

Menekşe: Zengin biriyle evlilik.

Meşe palamudu: Düşman üzerine zafer, başlanan işin başarıyla bitmesi.

Meyve: Açlıktan tokluğa geçiş, sağlıklı yaşam başlangıcı, sevindirici haber.

Mısır: Para, aile içi bereket.

Muz: Dost tarafından mali destek, yeni gönül macerası, değişim.

Nar: Mala mülke parasal güce kavuşma,

Palmiye: Deniz yolculuğu, başarı, onur, iyi şans, güzel bir kıyafet veya aksesuar alma.

Papatya: Aşk, dost ziyareti.

Soğan: Üzücü haber.

Söğüt: Üzüntü, gözyaşı, melankoli.

Üzüm: Sıkıntı, keder ve borçtan kurtulma, bereketli bir yıl.

Yaprak: Eski bir arkadaştan haber almak, yeni dostluklar.

Yonca: Sevgi, uğur.

Zeytin: Barış, adalet.

Genel anlamı ile fal da meyve görmek fal baktıran kişinin sağlıkla ilgili sıkıntılarının çözüme kavuşacağına, stresli dönemlerin sona ereceğine, iş ile ilgili önemli bir galibiyete, aşk hayatında olumlu gelişmeler olacağına işaretler. Fal da bitki görmek ise rahatlık, saadet, bolluk, iyi haber olarak yorumlanır. Ayrıca fal sahibinin aydınlık bir geleceğe yürüdüğünü simgeler.

7.6. Geometrik Semboller

Artı: Üzüntü duyulacak haber.

Beşgen: Kararlarda başarı, mutluluk.

Çarpı: Yakın biriyle fikir ayrılığına düşme.

Daire: Genellikle iyi çevre anlamı verir. Lakin büyük daire sembolü sıkıntıyı, lekeli daire parayı, lekesiz daire çocuğu, küçük daire aşk ve iş hayatında ki başarıyı sembolize eder.

Dörtgen: Aşkta şans ve başarı, kimi zaman mutluluk kimi zaman sıkıntı oluşturacak bir dönem, hapis ve inziva olayı, biraz çaba ile gelecek mutluluk. İçi dolu dörtgen ise sevilen kişi ile anlaşmazlıkların giderilmesi gerektiğini ifade eder.

Halka/ Çember/ Oval: Sevindirici haber, evlilik, sıkıntıların bitmesi, iş hayatında başarı.

Kare: Yaşamda mutlu ve kazançlı olmak, mal mülk edinmek, mali yönden refah.

Nokta: İçi dolu noktalar sevindirecek haberi, mutlu günleri, içi boş noktalar çevrede bulunan kötü niyetli kişileri, dolandırıcılık gibi bir olayı, birkaç tane siyah nokta yüklü miktarda parayı, üç dolu nokta yeni bir aşkı, mutlu günleri, yeni bir macera ve arkadaşlığı gösterir.

Üçgen: Beklenmedik başarı veya para anlamına gelen bu sembol, birbirine dokunan iki üçgen olarak görülmesinde durumun belirsiz olmasını, üç üçgen olarak görülmesinde aşkta başarıyı sembolize eder. İçi dolu üçgen, beklenmedik bir üzüntüyü, ev ve gönül işlerinde terslikleri, maddi kayıpları ifade eder.

Yorumlanamayan şekiller: Sıkıntı, karışıklık, rahatsızlık, huzursuzluk, zarar ve ziyan

7.7. Nesneler Ve Diğer Semboller

Günümüzde sanal ortamda burada saydığımız kahve falı sembollerinin dışında akla gelebilecek her türlü nesnenin, aracın, canlı, cansız varlıkların ne anlama geldiklerine veya ne anlamda yorumlandıklarına dair kaynaklar bulunmaktadır. Her türlü fiil ve nesne kahve falının konusu olabilmektedir. Fakat tüm bu anlamları belirtilen sembollerin dışında genellikle kahve falına bakılırken sıklıkla zikredilen, hem halk arasında hem de sanal ortamda da popüler olan bazı kahve falı sembolleri vardır. Bu sembolleri şöyle sıralamak mümkündür:

Ağaç: Uzun ve mutlu bir hayat, şans oyunlarında başarı, iş hayatında kayıp, açık dallı bir ağaç mutlu günlere işaretler. Ağacın falda canlı ve güzel olması falı daha çok şekillendirir. Ağacın görkemli, heybetli, kökleriyle toprağa sıkı sıkı tutunup, yüzünü güneşe dönmesi olumlu yorumlanırken, bakımsız, yaprakları birbirine karışmış, çürümüş bir ağaç görüntüsü de problemlere veya olaylara sabırla, özen ve dikkat göstererek yeniden eğilim göstermek gerektiğini sembolize eder.

Anahtar: Dileklerin, arzuların, duaların kabul olacağı anlamına gelen bu sembol, evden taşınmak, ev kiralamak veya mülk almak anlamlarına da gelir. Hayatta yön değiştirmek isteyenler için uygun vaktin olduğunu gösterir. Olayların, bulunulan yerin gizemini bilmek anlamında da yorumlanan bu sembol, kişinin en yüksek ideallere ulaşacağını, başarılı olacağını simgeler.

At: Güzel bir kısmeti, güçlü kişiliği, asaleti, zarafeti sembolize eden atın koşar gibi olması güzel bir evliliği, şahlanmış at sembolü, uzun süredir tanışmak istenilen biri ile nihayetinde tanışmayı ifade eder. Değişik bir ruh haletine, para sıkıntısı çekenlerin sonunda rahat bir nefes alacağına, satın almak istenilen bir mal veya mülk varsa üç vakte kadar alınacağına, kişisel problemlere, dinlenme gereksinimine de yorumlanır. Genel anlamında bu sembol her anlamda kişide yeni güçlerin uyanması anlamına gelir.

Balık: Bu sembol bereketin ve hayatın ifadesidir. Fal baktıran kişinin zeki ve şanslı olduğunu ifade eden bu sembol, kişinin çevresinde ki bilge kişiler sayesinde ufkunun geliştiğini, bildiklerini başkalarına öğretebilecek durumda olduğunu, zekâsını akıllıca kullanarak başkalarına da çok faydalı olup gelişme ve başarı göstereceğini simgeler. Aynı zamanda çok zahmetli bir işe girileceğine, fakat sabırla beklenirse hayırla sonuçlanacağına, çok yakında önemli bir maddi gelire ulaşılacağına, başarı, şans ve kısa mutluluklara işaretler. Fal da görülen büyük balık ise, ilişkilerin sağlıklı olacağı anlamına gelir.

Bebek: Genellikle sevinçli haber olarak yorumlanır bu sembol. Falcılar bu sembolü, çocuklarını evlatlık veren ailelerin yeniden çocuklarıyla bağlantı kuracaklarına da yorumlar. Sıkıntı duyulan bir iş yapıldığını, küçük sıkıntıların olduğunu fakat bunların atlatılıp ailece rahata kavuşulacağını da ifade eder.

Çiçek: Yeni bir iş imkânına, hayırlı bir habere, memuriyette terfiye, farklı bir işe yahut farklı bir yere atanmaya işaretler. Para, sağlık ve aşk konularında şanslı olunan bir

zaman dilimini gösteren çiçek, aynı zamanda kişilerin muradına ermesi olarak da tabir edilir. Fal da çiçek koklamak yeni bir aşka, çiçek sulamak geçmişte ilişki yaşanan biriyle tekrar birlikte olmaya, saksıda görülen çiçek sanatsal faaliyetlere, çiçek bahçesi bolluk ve berekete, çiçek demeti sevilen birinden hediye almaya, elinde çiçek tutan adam görmek ise fal baktıran kişiden hoşlanan birinin olduğuna işaret eder.

Çizgiler: Kahve falında çizgilerin dili çok önemlidir. Eğri çizgi sahte dostlukları, uzun çizgi sakın sürecek bir yolculuğu, kesik düz çizgi hastalığı, kırık çizgi sıkıntı ve parasızlığı, birbirini kesen doğru çizgiler iyi bir yaşamı, kısa düz yatay çizgi yük ve eşya geleceğine, dik kısa ve kalın çizgi karayolu seyahatine ve şanslı dönüşe işaretler. Çizgi düz, belirgin ve sürekli ise mutlu bir yaşama ve sağlam dostluklara işaret eder. Çatallı çizgi alınacak kararlar için uygun vakit olduğunu söyler. Düz çizgi sıkıntılı bir yolculuğu veya tehlikeli bir yolu, iki paralel çizgi şans getirecek bir deniz yolculuğunu, kalın çizgi mala mülke kavuşmayı, kesik düz çizgi ertelenip daha sonra gerçekleştirilecek yolculuğu, kırıklı çizgiler parasal sıkıntıya ve iş hayatında yaşanacak sıkıntıları, dalgalı iki çizgi deniz yolu ile yapılacak bir seyahati sembolize eder.

Gemi: Sakin ve huzurlu bir yere gidileceğini ve bu yerde bir müddet yaşanılacağına da işaretler. Yeni bir aşk, kalp çarpıntısı ve yeşeren ümitlere, gönlü boş olanların, platonik bir aşka yakalanabileceğine, sıkıntı ve hastalıkların biteceğine, iyi bir habere, aşkı arayanların hayallerindeki yerlerde olma özlemine işaretler. Aynı zamanda ilerlenecek yolu belirleme de karar verme aşamasını, hayalleri gerçekleştirme zamanını ve aşırı romantik kişi figürünü sembolize eder.

Göz: Hareket, cazibe, etkileyicilik, güzellik ve başkalarının ilgisini çekecek kadar güç anlamına gelen bu sembol, kişinin etrafında onu çekemeyenlerin, kıskananların olduğunu simgeler. Kişi, kişisel cazibesiyle herkese istediklerini yaptırabilecek güçtedir. İnsanlar tarafında reddedilemez bulunur. Kişi bu gücüyle gelecekte arzuladığı hedeflerine de ulaşabilir. Bu sembol aynı zamanda uzun zamandır görülmeyen bir dostla karşılaşmayı simgeler.

Güneş: ruhsal ve fiziksel rahatlama anlamına gelen bu şekil, kişinin bitmek bilmez yaşam enerjisini ve bu enerjinin kaynağının bir yer veya bir şey olduğunu gösterir. Gelişim ve ilerleme süreci, rahatlama, çok güzel bir haber, sıkıntıların bitmesi, güzel günlerin yakın olduğu anlamlarında da yorumlanabilir.

İnsan: Fincanda görülen kişilerin duruşları da çok önemlidir. İnsanın arkasında duran ve hücum edecek gibi duran kişi sinsiliği ve dostun ihanetini, yüz yüze duruş arkadan hançerlenmemeyi fakat karşı karşıya bir tartışmayı, sırt sırta dönüş kırgınlıkları belirtmektedir. Falda iki erkek el sıkışıyorsa yapılacak bir anlaşmayı, bir erkek bir kadın el ele tutuşuyorsa evlilik, nişan gibi bir olayı, iki kadın el ele vermişse fal baktıran kişi hakkında yapılan su-i zan veya dedikoduyu sembolize eder. Yüksek yerde bulunan insan figürü güzel haberlerin, yarım insan silueti yaşanacak büyük sıkıntıların, aşağıya bakan insan başı küçük bir tehlikenin, yukarı bakan insan başı güçlü bir koruyucunun ve yardım alınacağını, çember içinde ki yüz bir kişi tarafından sevilmenin, çizgi ile ayrılmış iki yüz ihanetin ve aldatılmanın, yanında hayvan olan bir insan silueti övülmenin, yatan insan hastalığın, yaşlı kadın güvenilir bir aşk hikayesinin ve kalabalık bir insan topluluğu gelecek olan yardımın habercisidir.

Kalp: Tüm tersliklerden kurtulup, feraha erişmek, iş hayatında ciddi bir döneme girmek, umut edilen hayallerin gerçek olması, aranan aşkın bulunması ve maddi konularda refaha erişmek şeklinde yorumlanır. Özellikle kalbin yanında bulunan belirli bir harf güçlü aşkı, hilal zenginliği, dolunay veya yarım ay evliliği simgeler. Kalp evli kişiler için çocuk müjdesidir. Silik kalp işareti kalp kırıklığını ifade ederken, kalbin üzerinde bulunan herhangi bir çizik aşk hayatında bir şeylerden korkulduğunu, birden fazla görülen kalp fal baktıran kişinin etrafında sevildiğini gösterir.

Kurbağa: Fal sahibinin neşeli ve güler yüzlü hallerini çekemeyen bir insanın olduğunu ve fal sahibinin bunu fark etmediğini simgeler. Maddi krize, hayati kararlar alma vaktinin geldiğine, sevilen kişi ile yapılacak ciddi konuşmaya da işaretir. Uzun ve üretken yaşam anlamına da gelen bu sembol aynı zamanda aile kurmayı, aileye vakit ayırmanın önemini, yaşama sevincinin başkalarına da aktarıldığını ifade eder.

Kuş: Sevinçli bir habere, kismete, işaretir. Eğer gagasında bir şey tutuyorsa en kısa zamanda kismet alacağına, kuşun veya kartalın sırtına binmişse yakında yüksek mevkilere gelmeye, ticaretle uğraşan kişilerin önemli başarılar elde edeceğine yorulur. Kuş yuvası girip çıkılan yerlere dikkat edilmesi gerektiğini gösterir.

Nal: Bu sembol kişinin hayal ettiği yolculuğa çıkacağını, yaşayacağı maceraları, hayatının akışının şansı sayesinde çok değişeceğini, düşündüğü ve planladığı noktadan

çok daha ilerilere gideceğini, eline yüklü miktarda para geçeceğini, kısmetinin açılacağını simgeler.

Tavşan: Çevremizde bize zarar verebilecek kişilerin varlığına yorulabileceği gibi, sıkıntıların yok olacağına, hastalıkların tedavisine, okulda ve iş hayatında başarıya işarettir. Ayrıca kulakların iyi açılması ve etrafta olup bitenlerin kontrolü ile yakında gelecek sevinç dolu bir haberi de simgeler.

Uçak: Çoğunlukla seyahat olarak yorumlanan bu sembol, yaşanan tüm sorunların ve engellerin tez zamanda aşılabileceğine ve bu sorunlardan sonra maddi olarak yükselişe geçileceğine işarettir. Sıkıntılı bir işi halletmek için yapılacak ani seyahat veya problemleri halledip yolculuğa çıkmak olarak tabir de edilmektedir.

Yılan: Genel olarak iyiye işaret değildir. Fala bakılan kişinin hayatında karışıklıkların olduğunu göstergesidir. Yılanlar insanların korktukları bir hayvan olduğu için kişilere zarar verebilecek düşmanları temsil eder ve sürekli tedbir gerekir. Fakat canlılık, ölümsüzlük, yeniden doğuş anlamları da vardır.

Yıldız: Hayallerin ve arzuların gerçekleşeceğine dair şans simgeleri. Dilek tutmanın tam vakti olduğuna da yorumlanır. Beş köşeli yıldız özgürlüğü, işlerde başarıyı, gereksiz bağılıklardan kurtulmayı, altı köşeli yıldız şans, yedi ve sekiz köşeli yıldız üzücü olaylar yaşanabileceğini sembolize eder.

Yol: zafere, yeni başlangıçlara, yolculuğa çıkmaya delalet edebilir. Uzun dönemeçli bir yol istek ve arzular için belirli bir zamanın geçmesine, kalın hatlı bir yol uzun bir zamana ve hayatı değiştirecek bir olaya, daralan yol kısa zamanda başa gelebilecek bir olaya veya hayatı değiştirecek bir olaya, yedi yol evliliğe, yolun ucunda bulunan güvercin uzaklardan gelecek bir habere işaret eder.²⁰⁰

Yüzük: Genelde bu sembol murada ermek olarak yorumlanır. Yüzük ve kalp şekillerinin yan yana olması, mutlu bir yuva kurmak anlamına gelirken, sadece yüzük görmek aranan eş adayının yakında bulunacağına, nişan, düğün, söz gibi törenlere işaret eder. Evli olan biri için yüzük, başka birine duyulan ilgi veya yakın çevreden birinin evlilik haberini almak demektir. Fincan da yüzük ve insan şekillerinin yan yana

²⁰⁰ <https://www.google.com/amp/s/m.mynet.com/kahve-fali-nasil-bakilir-adan-zye-kahve-fali-190101037441>, (15.01.2019).

gelmesi ise birinin fal baktıran kişiye kısmet bulacağını gösterir. Ayrıca ticarete kâr elde etmek, mal ve mülk sahibi olmak anlamları da mevcuttur.

Bu semboller genellikle kahve falında en çok çıkan ve falcıların diline pelesenk olan sembollerdir. Lakin “en çok çıkan semboller” internet sitelerinde değişkenlik gösterebilir.

Genel itibarıyla kahve falı üzerine yapılan yorumlara bakıldığında, kahve falına bakan kişilerin, güzel, haber, temiz, hane, kısmet, para, aydınlık, ferah, destek sözcüklerini sıklıkla kullandıkları görülmektedir. Kısmet, para, yol, haber, hane, destek kavramları “güzel”, “temiz”, “ferah” ve “aydınlık” sıfatları ile nitelendirilmektedir. Bu sözcüklerin kullanımı ile birlikte “Hanene ay/güneş doğmuş” “sevinç gözyaşın var”, gibi olumlu anlamlı özel sözcük kalıpları kullanılmaktadır.²⁰¹ Üretilen fal yorumunda olumsuzluk ifade eden sözcüklere yer verilse de bunlar olumlu söylemler kadar baskın olmamaktadır.

Kahve falına bakılırken semboller falcılar tarafından genellikle birbiriyle ilintili olarak değerlendirilir. Yani fincanda çıkan sembollerin hepsi bir bütünün parçaları gibidir. Çıkan sembollerin büyük veya küçük olması, fincanın dibinde, ortasında veya kenarında çıkması, yanında sayı veya harf bulunması, ters veya düz olması, içlerinin boş veya dolu olması önem arz etmektedir.

Kahve falında çıkan tüm sembollerin anlamlarını farklı kitaplardan ve farklı internet sitelerinde ki kahve falı sözlüklerinden araştırarak rastgele vermeye çalıştık.²⁰² Burada ki amaç özellikle ortaya çıkan çelişkili yorumları gösterme isteğidir.

²⁰¹ Alagözlü, s. 11.

²⁰² Yeşilyurt, s. 27-83; Dorbey, s. 84-157; Koradan-Ersan, s. 404-440.

<https://blog.binnazabla.com/kahve-falinda-numara-gormek/>

<https://www.yuksektopuklar.com/kahve-falinda-cikan-harflerin-anlami-nedir-36308>

<https://kahvefali.biz/kahve-fali-sozlugu/kahve-falinda-harf-gormek/>

<https://www.modanium.com/kahve-falinda-harfler-gormek/>

<https://www.neoldu.com/falda-en-cok-cikan-semboller-ve-anlamlari-13687h.htm>

<https://www.yorumcu.com/fal/kahvefali/>

<http://www.yogacenneti.com/kategori/kahve-fali-sozlugu/>

<https://nenasi.com/kahve-fali-sozlugu/>

<http://erayyildizbenimsayfam.blogcu.com/kahve-falinda-cikan-sekillerin-anlamlari/12724439>

<https://www.astrocenter.com.tr/astroloji-1270/blog/evlilik/1514-kahve-falinizda-sik-cikan-sembollerin-anlamlari>

<https://www.tellwe.com/kahve-fali-sozlugu>

<https://letspepapp.com/1/4809/kahve-falindaki-sekiller-ve-anlamlari>, (20.08.2018- 01.01.2019).

Görüldüğü üzere bir sembol hem olumlu hem olumsuz iki anlama gelebilmektedir. Bir yerde tamamen aşk, umut, macera, heyecan, başarı anlamı taşıırken bir başka yerde hastalık, üzüntü, sıkıntı anlamı taşıyabilmektedir. Bu durumun sebebi, sembollerin fal baktıran kişi üzerinde yarattığı çağrışımlar ile onların sosyo-kültürel bağlamda sembollerini nasıl anlamlandırdıklarıyla alakalıdır. Mesela çoğunlukla balık figürü kismet, at figürü murat olarak yorumlanır. Bunlar alışlagelmiş simgeler ve yorumlardır. Fakat fal da nadir görülen ve aşına olunmayan bir figür çıktığında çıkan figür, kişide uyandırdığı çağrışıma göre yorumlanır. Örneğin köpek figürü, sinsi birini veya düşman olarak yorumlansa da veteriner bir hekim için sadık bir dost veya yol arkadaşı anlamına gelebilir. Birbirinin falına sıklıkla bakan yakın eş, dost çevresi falda çıkan bir figürün o kişinin hayatında ne anlama geldiğini daha kolay yorumlayabilmektedir. Lakin ücret mukabilinde bakılan fallarda falcıların hangi şekle ne yorum yaptığı anlaşılamamaktadır.²⁰³

Bu noktada çıkan bu çelişkili semboller gösteriyor ki kahve falında çıkan sembollerin yorumlarına güvenerek hayatı değiştirmek veya bu yorumlarla kararlar almak veya insan hayatını böyle bilimsel değeri kanıtlanmamış bilgiler ile yönlendirmek sağlıklı değildir.

²⁰³ Yokari, s. 46.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SANAL VE REEL ORTAMLARDA KAHVE FALI

İnsanın merak duygusuyla ortaya çıkan geleceği bilme arzusu, başına gelebilecek olaylara karşı tedbir alma ve kaderini değiştirebilme isteği, onu farklı yollara itmiştir. Kişinin bu istek ve arzusu için başvurduğu yollardan biri olan fal, günümüzde hem sanal ortamlarda hem de yüz yüze falcılar eşliğinde gerçekleştirilebilmektedir. Sanal ve reel ortamlarda gerçekleştirilen fallar ve fal çeşitleri arasında en revaçta olan kahve falı zaman, mekân, yöntem, çeşit ve fiyat olarak farklılıklar içerse de günümüzde insanlığın merak duygusunun canlı kalmasını sağlayan önemli bir araçtır ve tezimiz açısından ayrıntılı bir şekilde incelenmesi oldukça önemlidir.

İnternet üzerinden 253 üyenin katılımıyla yapılan 19 Eylül 2007 tarihli bir anket çalışmasında en çok rağbet gören fal çeşidi %56,1'lik oranla kahve falı olarak tespit edilmiştir.²⁰⁴ 40 kişinin katılımıyla oluşturulan bir başka anket çalışmasında ise kahve ve tarot falının, daha doğru ve gerçekçi tespitler sunduğu yahut daha kolay ulaşıldığı için diğer fallara göre daha çok tercih edildiği saptanmıştır.²⁰⁵

Türk toplumunda kahve içmek geleneksel yeme-içme kültürünün önemli bir parçası olduğu için özellikle arkadaşlar arasında ya da akraba çevresinde toplanmanın önemli bir aracı olmuştur. Bu özelliğiyle kahve, hem bir sosyal-kültürel örgütlenme aracı hem de bir iletişim aracı olarak önemli bir işleve sahiptir. Buna bağlı olarak da her kahve içilen ortamda kahve falına baktırmak ya da bu istek içinde bulunmak alışkanlık haline gelen bir davranış şeklini oluşturmaktadır.²⁰⁶

1. İNTERNET MEDYASINDA KAHVE FALI

Modern hayatın insan üzerinde oluşturduğu yoğunluk ve sorumluluklar kısıtlı zamana birçok işi sığdırma zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Bu sebeple zamana ayak uyduran medeniyet, pek çok konuda internet üzerinden her türlü işi halletmeye başlamıştır. Gelişen ve kolaylaşan bilgi alışverişinin hayatımıza sunduğu yeniliklerin en

²⁰⁴ <http://pollemik.com/anket-sonuclari/92980782338304>, (19.01.2019).

²⁰⁵ Güneş, s. 63.

²⁰⁶ Nar, s. 516.

başında ise çeşitli usullerle bakılan kahve falının, günümüzde modern teknolojiden faydalanılarak internet üzerinden bakılmaya başlanması olmuştur.

Günümüzde akıllı telefonlarda bulunan Android, İOS, ve Windows Phone platformlarından indirilerek kullanılan birbirinden farklı bir çok fal uygulaması vardır. Bu uygulamaları birbirinden ayıran yönleri, telefonda kapladıkları hafıza alanları, fal yorumlama süreleri, ücretleri, falcı sayıları, kısa veya uzun bilgi verme seviyeleri, seçilen falların çeşitliliği, gerçek falcıdan fal baktırma imkânı gibi özellikleridir. Bu sitelerin çoğunda dil ayarları da Türkçeden İngilizceye çevrilebilmektedir. Genellikle tüm sitelere girişte beklemeyi eğlenceli yahut çekilir hale getirmek için kullanıcılara bir müzik eşlik eder. Bununla birlikte aynı siteyi kullanan farklı kullanıcılar birbiriyle site üzerinden irtibat kurup, rahatça konuşabilir.

Kişinin maddi durumuna göre internette bakılan kahve falı ücretli veya ücretsiz olarak bakılabilir. Kullanıcılar uygulamaları indirdikten sonra yaş, cinsiyet, doğum tarihi ve doğum yerini gibi kişisel bilgilerini girerek üye olabilmektedirler. Ücretsiz kahve falı, sanal bir sistem üzerinden öncesinden yüklenen verilerin bir araya getirilmesi ile gönderilir. Fala gerçek bir kişinin bakması istendiğinde ise ancak belirli bir hesap numarasına ücret ödeyerek gerçek bir kahve falı yorumcusuna baktırılır. Birden fazla ödeme seçeneğinin yanında fal puanları biriktirme ve bir başka yorumda birikmiş puanları kullanabilme imkânı sunan internet falcılığı günümüzde özellikle gençler arasında oldukça yaygındır.

İnternet üzerinden baktırılan kahve falında, fal baktıran kişi içinden bir dilek tutarak içtiği kahve fincanının 3 adet resmini sitedeki resim bölümüne yükler. Bu resimlerden ikisi fincanın birisi fincan tabağının resmi olmalıdır. Resim yükleme işleminden sonra isim, soy isim, doğum tarihi, cinsiyet, burç gibi bilgilerini merkeze gönderir. Sonunda sağlık durumu, iş ve okul hayatı, aşk ve evlilik hayatı, aile ilişkileri gibi merak edilen pek çok konunun cevabı internet üzerinden bilgisayara veya cep telefonlarına gönderilir. Bu anlamda belirli bir ücret karşılığında bakılan fallarda falcılar tarafından daha ayrıntılı bilgi verildiği aşikârdır. (Bkz. Resim 5-6-7-8-9-10-11-12)

Android özelliğe sahip telefonlarda Play Store üzerinden şuan en çok takip edilen kahve falı sitesi “Binnaz- Kahve Falı, Astroloji, Tarot” ve “Faladdin Sihirli Fal” uygulamalarıdır. İlk uygulama olarak Binnaz Abla uygulaması kurulmuş, uygulamanın

çok beğenilmesinden dolayı aynı kişi tarafından daha sonra Faladdin uygulaması kurulmuştur. Binnaz abla fal uygulamasında kahve falının yanında astroloji, duru görü, el falı, rüya yorumu, burç yorumu, iskambil falı gibi pek çok fal çeşidini bulmak mümkündür. 137 tane fal yorumcusuyla birlikte toplam çalışan sayısının 500 kişi olduğunu belirten uygulama kurucusu, yorumcuların kendilerine ait stillerinin ve takipçilerinin olduğunu belirtmektedir. Dikkat çeken bir husus ise uyulama da “yorumcu ol” sekmesinin bulunmasıdır. Bu sekme ile uygulama kurucusu bu işten anlayanları birlikte çalışmaya davet etmekte ve yeni bir çalışma alanı oluşturulmaya çalışılmaktadır.²⁰⁷ Tamamen gerçek yorumculardan oluşan bu fal uygulamalarında ücretsiz fal bakılamamaktadır. Genellikle fal yorumlama süresi 15-20 dakikadır. Günlük tek fal baktırılabilen bu uygulamalarda yorumlar uzundur. Detaylı olan fal yorumları kazanılan kredilerle daha da detaylandırılabilir. Faladdin fal uygulaması ise bir nevi “Binnaz Abla” fal uygulamasının üst sürüm modeli olmaktadır. 100 bin kullanıcıya sahip bu uygulamanın kullanım derecesi 5 üzerinden 4.7 olarak gözükmemektedir. Lakin bu dereceler uygulamaları yükleyen kişiler sayesinde sürekli artıp azalma göstermektedir.

Daha fazla takip edilen sonraki uygulama “Kaave Falı” uygulamasıdır. Yorumlama süresi seçilen falcıya göre değişmektedir. Uygulamadaki ilk karakter “falcı bacı”dır. Diğer fal yorumlayan falcılara göre daha kısa bilgiler veren falcı bacı ücretsiz bir uygulama olmakla birlikte, aynı site içinde Sophie Teyze’den aşk ve aile hayatı, Jasmin’den finans ve iş hayatı ile ilgili daha ayrıntılı bilgi almak mümkündür. Ayrıca uygulama içi kredilerle Isabel’den aşk, iş, aile gibi konuların herhangi birini seçerek daha fazla bilgi alabilirken, Zahra’dan da fal yorumlarını sesli mesaj olarak dinlemek mümkündür. Bu sitenin bir başka özelliği de sanal fincan özelliği ile kahve içmeden de falına bakabiliyor olmasıdır. Bu uygulamanın kullanım derecesi 5 üzerinden 4.5 olarak gözükmemektedir. Sadece bu uygulamanın on milyondan fazla kişi tarafından indirildiği tahmin edilmektedir.

Bir başka uygulama ise Fal Kutusu uygulamasıdır. Kullanıcılar ilk fala ücretsiz baktırabilirken sonrakilere ücret karşılığında yorumlatabilmektedir. Fal Kutusu’nda

²⁰⁷ Nurgül Soydaş - Tülay Yazıcı, “Eğlence/Boş Zaman Aktivitesi Olarak Kahve Falı İletişimi: Kahve Bahane, Uygulama Şahane”, 2. Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı Eğlence Ve Ürün Yerleştirme, 2018, s. 129-133.

günde 75-80 kişi ücretli fal baktırırken yaklaşık 750 kişi ücretsiz fal baktırmaktadır. Kurucusu tarafından özellikle Cuma ve Cumartesi günleri yoğun bir şekilde kullanıldığı belirtilen bu fal sitesi 35 falcı ile çalışmaktadır. Yazılımı altı ayda geliştirilmiş bulunan bu sitenin 27 binden fazla kullanıcısı bulunmaktadır.

Bunların dışında Fal diyarı, Derya Abla, Efsun Abla, Falzâde, FaldanAdam, Falcihane, Uzman Falcı, Fal Vakti, Fal ve Ötesi, Kahve falı sohbeti, Fal cafe, Fal perisi, Fal bakar, Fal yolu, Kahve falı, Kahvemim Falı gibi birçok fal sitesi farklı özelliklerinden dolayı çokça tercih edilmektedir. Falcıların yoğunluğuna bağlı olarak yorum süreleri 5 dakika ile 3 saat arasında değişim gösterebilmektedir. Ayrıca siteler fal baktırma olarak günlük sınır koymaktadır. Fakat kişiler hem fal yorumlarına daha kısa sürede ulaşmak hem de günlük fal sayısını kaldırıp istedikleri kadar fal baktırabilmek için VIP, Gold, Platinum gibi üyelik çeşitleri yaptırabilmektedirler. Site tarafından fal yorumları tamamlandığında fal baktıran kişiye falının yorumu mesaj yoluyla gönderilmektedir. Ayrıca tüm bu sitelerin içinde Kahve falı ile birlikte; tarot, yıldıznâme, aşk falı, iskambil falı, baht falı, rüya tabirleri gibi alternatifler bulmak da mümkündür.

2. FALCILAR İLE GERÇEKLEŞTİRİLEN RÖPORTAJLAR VE KAHVE FALI

Günümüzde hem fal siteleri, hem de fallarda çıkan şekilleri anlatan birçok kitap mevcuttur. Kişiler bu arzularını ücretsiz olarak kendileri de öğrenebilmektedir. Fakat canlı olarak bir falcıdan öğrenmek kişiyi daha çok cezbetmekte, kişi bu şekilde kendini olağanüstü, esrarengiz olayların içinde düşünüp kendini sembollere daha çabuk kaptırmakta ve daha çok beklentiye girmektedir. Amatör ve profesyonel falcılar ile yapılan röportajlarımızda bunu görmek mümkündür.

Röportajlar esnasında görüştüğümüz dokuz falcıdan sekizi İzmir’de ikamet etmekte, biri hariç diğer yedi falcı profesyonel anlamda fal bakmaktadır. İstanbul’da ikamet eden ve fiziksel rahatsızlığından dolayı dışarı çakamayan son falcı ise amatör olarak evine gelenlere fal bakmaktadır.

Röportaj 1: Kahve falı hakkında bilgi almak için gittiğimiz ilk kafede kadın falcı, bir müşterisine fal bakmaktaydı. İş bittikten sonra kafe sahibinin aracılığıyla yanına giderek kahve falı hususunda bilgi alabilmek için kendisini ikna ettik. İlk başta bilgi vermekten tedirgin gibi gözükse de yönelttiğimiz sorulara verdiği cevaplar

karşısında bizden onaylama ve olumlu tepki gördükçe daha rahat konuşmaya başladı. Düzgün bir diksiyona sahip olan falcı kendisinin altmış yaşında olduğunu ve üniversite eğitimi aldığını söyledi. Bu işi yapabilmek için kişinin ilk başta kendisini iyi tanıması ve bilmesi gerektiğini söyledikten sonra falcının etrafını da iyi izlemesi ve görmesi gerektiğini ekledi. Rüya görenler ve özellikle rüyaları doğru çıkanların fal bakabileceğini, kendisinin, oğlunun kazanacağı üniversiteyi, kızının evleneceği kişiyi ve eşinin ne zaman öleceğini rüyasında gördüğünü ve bu durumların aynı rüyasında olduğu gibi gerçekleştiğini ifade etti. Herkesin fal bakmada ehil olamayacağını söyleyen falcı, kendisinin ellerini açıp müşteriyi çağırmadığını, fakat söyledikleri çıktıkça adının ün kazandığını belirtti.

Falcının yaptığı işin doğruluğunu ispat hususunda üzerinde durduğu en önemli nokta ise zamanında Hz. Fatıma'nın bakla falına baktığı, bu sebeple fala bakmanın günah sayılmayacağı, zira günah olsaydı Peygamber (s.a.v)'in en yakınının fal bakmayacağı meselesidir. Çünkü insanları ikna edebilmek için dini sembolleri kullanması gerekir. O dönemde kahve olmadığı için bakla taneleri atılarak fal bakıldığını, bu dönemde ise sadece araçların değiştiğini söyleyen falcı, kendisinin başka falcılara fal baktırmadığını, çünkü her falcı ve büyücü gibi onların yalan yanlış şeyler söylediklerini ifade etti. Gelen müşterilere olumlu telkinler verdiğini anlatan falcı, olumsuz bir şeyler görünce onları da müşteriye aktardığını lakin sonucu olumlu bitirdiğini, bu durumun da kişiyi iyi şeyler düşünmeye sevk ettiğini belirtti. Falcı, kişinin dert ve sıkıntısına göre fal bakma süresinin uzayıp kısaldığını lakin fiyatta bir değişiklik yapılmadığını söyledi. Bu durumdan da anlaşılacağı üzere falcı, baktığı falın sembollerini kişinin sıkıntısına göre şekillendirmekte ve bir nevi terapi uygulamaktadır. Bu sebeple de fal yorumlama süresi kişinin sıkıntısına göre farklılık gösterebilmektedir. Falcının son cümlesi ise kendisinin sadece tahminlerde bulunduğu, mutlak olanı yalnızca Allah'ın bileceği, tıpkı insanların psikologlardan hayatları hakkında yardım alması gibi ehil olan ve insanlığa yardım edebilecek falcılardan böyle destek alınabileceği şeklindedir.

Röportaj 2: Bulunduğu yerde kafe şefi olarak çalışan falcı, belirli bir süre kendi çalıştığı kafede fal baktığını söyledi. 35- 40 yaşlarında olan falcının eğitim durumu lisedir. Falcı, büyüklerinden el aldığını, ocak mensubu olduğunu ve her ocak başının başka biri olduğunu, kendisinin Alevi olduğunu, Alevilerin Hz. Ali'nin soyundan

geldiğini ve Hz. Peygamber’e ilk inananlar ve ilk Müslümanlar olduğunu söyledi. Her ocağın farklı bir yapısının varlığından bahseden falcı, annesinin mensup olduğu ocağın, doktorların iyi edemediği hastalıklara baktığını ve metal bir şeyi ısıtarak vücuda sürülerek dua edildiğini, her şeyin dua üzerine kurulduğunu ve dua ile çözümlendiğini söyledi.

Fal baktırmaya her kesimden ve meslek grubundan kişinin geldiğini söyleyen falcı, fal bakma esnasında üzerinde ağırlık hissettiğinde kendisine Ayetül Kürsi veya nazar duası okuttuğunu, hem bedeni olarak hem psikolojik olarak etkilendiğini ve fal bakmanın kendisine iyi gelmediği için yeni bir falcı bulunca kendisinin fal bakmayı bıraktığını söyledi.

Günlük 40- 50 civarında müşterisinin olduğunu ifade eden falcı, şuan dört falcı ile çalıştığını ve bu falcıların hepsinin kahve falına bakabildiklerini, fakat falcıları en çok zorlayan falın daha fazla yoğunlaşma gerektirdiği için su falı olduğunu ifade etti.

Falı, “dedikodunu yapamayacak biriyle sohbet etme” olarak değerlendiren falcı, fal baktırmaya insanların kafa dağıtmak için geldiklerini, lakin insanların attıkları her adımı falcının söylediklerine göre planlamalarının ve fal bağımlısı olarak iradelerini devre dışı bırakmalarının yanlış olduğunu belirtti.

Röportaj 3: İzmir’de bir kafenin şefi olarak görev yapan kişi, falcılarının mesailerinin bittiğini fakat kendisinin yaklaşık 13 yıldan beri kafeyi işletmesi sebebiyle sorularımıza yanıt verebileceğini söyledi. Kendi kafesinde çalışan falcıların 35-40 yaşlarında olduğunu söyleyen şef, falcının ilk olarak fal baktırmaya gelen kişilerden isim, yaş, doğum tarihi gibi bilgileri alarak fala bakmaya başladığını söyledi. Fal baktırmaya gelen kişilerin fallarının doğru çıkması sonucunda arkadaşlarına da tavsiye ettiğini ve bir daha ki sefere arkadaşlarıyla geldiklerini söyleyen şef, kafenin en yoğun gününün Cumartesi olduğunu ve bir falcının günlük 20-25 civarı müşterisi olduğunu, her yaş ve eğitim seviyesinde kişinin fal baktırmaya geldiğini ve müşterilerin çoğunun devamlılık gösterdiğini ifade etti.

Kendi falcılarının cinlerle bir irtibatı olmadığını, altıncı hislerinin kuvvetli olması sebebiyle fal baktıklarını söyleyen şef, kafe de falcıların kahve falı, tarot falı, su falı baktıklarını, kahve falının genellikle 10-15 dakika, tarot falının ise yaklaşık yarım

saat sürdüğünü, en çok sorulan soruların ise aşk, iş ve eğitim konularıyla ilgili olduğunu belirtti.

Kafenin şefi, fal baktırmanın batıl inanç olduğunu ifade etmekle birlikte insanların kendini iyi hissetmek, kafasını dağıtmak, enerjisini yükseltmek için fal baktırmaya geldiğini fakat kendisinin bunlara inanmadığını, fal baktırmanın günah olduğunu, kişinin başına yarın ne geleceğini Allah'tan başka kimsenin bilemeyeceğini söyledi. Fal bakmanın basit bir iş olduğunu, fal baktırmaya gelen kişilerin kullandığı kelime ve cümlelerle kendisini ele verdiğini, önemli olan şeyin karşıdaki kişinin hal ve hareketlerini iyi okumak ve duymak istediği şeyleri sezerek bunları o kişiye söylemek olduğunu ifade etti. Bununla birlikte kendisinin bir kere fal baktırdığı ve falcının tüm söylediklerinin günü gününe çıktığını belirtti.

Röportaj 4: Kitap evinde tanıştığımız Aysel Hanım 45- 50 yaşlarında, düzgün diksiyonlu bir kadın. Kitap araştırması sırasında incelediğimiz kitapların isimlerini duyunca bizimle konuşmak isteyen Aysel Hanım, kendisinin de benzer konularla ilgilendiğini ve Astrolog olduğunu söyledi.

Allah bizi bir tohum gibi var etti. Nasıl tohumun ağaç olabilmesi için belirli aşamalardan geçmesi gerekiyorsa insanın da kendisini geliştirerek belirli bir bilinç düzeyine ulaşması gerektiğini söyledi. Bu nedenle insanın “oku” emrine muhatap kılındığını ifade eden astrolog bu işe kendi hayatındaki problemlere çözüm bulmak amacıyla “Ben kimim, neden bu dünyaya geldim, Allah bu yaşadığım sıkıntıları bana neden verdi, ben iyi olduğum halde bana neden kötülük yapılıyor, neden aldatılıyorum?” sorularına cevap arayarak başladığını, bulduğu cevaplardan bir nevi çukurdan çıktığını şimdi de başka insanları kendi çukurlarından çıkarmaya çalıştığını anlattı. Astrolog, falcı gibi kişilerin günümüzde insanları daha kolay etkileyebildiğini anlatan Aysel Hanım, bu meslek dalı ile uğraşan kişilerin başkalarının hayatına etki ederken o kişinin hayatında oluşturduğu etkiye dikkat etmesi gerektiğini söyledi. Bu nedenle bu işle uğraşan kişilerin amacının “bunlara dikkat et, şunlarda olabilir tedbir al” gibi yol, yöntem göstermekten ileri gitmemesi gerektiğini belirtti.

Her ne kadar ehil olmayan kişilerin insanları yanlış yönlendirdiği düşünülse de ehil olan kişilerin de insanları yanlış yönlendirdiğini dile getiren Astrolog, insanların depresif hallerinin, ilişkilerine dair problemleri çözmemelerinin ve yaşadıkları

kayıpların oluşturduğu çöküntülerin, kişileri falcı ve büyücülere yönlendirdiğini ifade etti. Toplum olarak psikolojik açıdan bir çıkmazda olmamızın sebebini bilinç eksikliğine ve kişinin kendini iyi tanımamasına bağlayan astrolog, kişinin kendisini ve gücünü doğru manada keşfettikçe, içinde bulunduğu her türlü sıkıntıdan kolayca çıkabileceğini söyledi.

Allah'ın Arapça, İbranice ve Sanskritçe olmak üzere üç dilde bize emirlerini ilettiğini belirten Astrolog, bu üç dilin bize bütünlüğü ve Dualiteyi gösterdiğini, Allah'ın iyiyi ve kötüyü, şerri ve hayrı iç içe yarattığını, bunun da ancak kişinin kendisini geliştirmesiyle görülebileceğini ifade etti. Bunun için kendisinin bir eğitim modülü oluşturduğunu ekleyen Astrolog, Allah'ın insanı, evreni, zamanı bir üçleme ile yarattığını (teslis inancıyla alakası olmadığını özellikle vurguladı), Allah'ın matematiğinin altın oran olduğunu ve kişinin öğrenme yetisini taklit ve tekrar ile kazanabileceğini, bilginin de ancak bilinç, bilinçaltı ve enerji ile oturabileceğini söyledi.

Kafelerde ve internet ortamında bakılan falları olumlu değerlendirmeyen astrolog, o tarz yerlerde çalışan kişilerin kendi psikolojilerini çözümlemediklerini, para kazanmak, günü kurtarmak için fal baktıklarını söyledi. Falcıların söylediklerinin çıkabilme ihtimalinin mümkün olduğunu, çünkü toplumumuzda az çok problemlerin ve merak edilen konuların benzerlik gösterdiğini söyleyen Aysel hanım, Allah'ın insanları kendi ruhundan üfleyerek yaratmasının, insana şah damarından daha yakın olmasının ve insanın Allah'ın isimlerini taşımasının bir sonucu olarak, insan da Allah gibi olmasa bile bir şeyler yaratabileceğini ifade etti. İnsanın Kuantum alanda, gözlemleyip şahit olarak ve açığa çıkararak, ilişkileri ve gerçekliği var edebileceğini söyleyen Astrolog, Allah'ın bir olayı yapabileceğine duyulan inanç, insanın kendisine olan inancı ve evreninde olayın gerçekleşmesine yönelik verdiği destekle üçgenin tamamlandığını ve tam o anda yaratmanın gerçekleştiğini söyledi. Bu sebeple falcıların söylediklerinin doğru çıkabilme ihtimalinde herhangi olağanüstü bir durumun olmadığını ifade etti.

Röportaj 5: Üniversite eğitimi aldığını söyleyen ve psikoloji mezunu olan otuz üç yaşındaki falcı, bu mesleğin altıncı hisle alakalı olduğunu ve yaradılıştan geldiğini belirtti. kafe sahibinin ricası üzerine de kafede işe başladığını söyleyen falcı, yirmi yaşından beri fal baktığını lakin beş altı aydır profesyonel anlamda bu işi yaptığını ifade etti. Ailesinin İran kökenli olduğunu ve bu mesleğin ailesinden geldiğini, büyüklerinden

el aldığını, aynı zamanda enerji terapisti olduğunu ifade eden falcı, genellikle fal baktırmaya gelen kişilerin jest ve mimiklerinin önemli olduğunu lakin kendisinin bunlara ihtiyaç duymadığını, transa geçtiği andan itibaren karşısında kimse olmasa da fal bakabildiğini, fincanın ya da kartların sadece gelen müşterileri ikna için bir araç olduğunu, farklı ülkede olan birisine bile fal bakabildiğini, günlük en az otuz beş civarı kişinin falına baktığını, devamlı gelen müşterilerinin bulunduğunu belirtti.

Kafe de kendisiyle birlikte üç falcı olarak çalıştıklarını belirten ve birlikte çalıştığı arkadaşlarının da eğitim durumunun üniversite mezunu olduğunu söyleyen falcı, kendisinin psikolog, diğer arkadaşlarının da aşçı ve muhasebeci olduğunu, insanları ilaçla tedavi etmek istemediği için kendisinin asıl mesleğini yapmadığını, insanlara bu yaptığı işte daha faydalı olduğunu ifade etti. Falcıya göre önemli olan şey kişinin kendisini anlatmadan onun istek, arzu ve sıkıntılarını keşfedip çözümleyebilme yeteneğiydi. Falcı, falda gördüğü olumsuz şeyleri de müşteriye aktardığını, lakin bunu güzel bir üslup ile karşı tarafı hazırlayarak yaptığını, şimdiye kadar da bundan olumsuz bir dönüt almadığını, dürüst davranıldığı zaman müşteri devamlılığının da sağlandığını söyledi.

Falcı, kişilerin, yaşadıkları sıkıntılara çözüm bulabilmek için fazla ücret ödeyerek psikologlara gitmek yerine uygun fiyata hem kahve içip hem fal baktırarak kendilerini tercih ettiklerini ifade etti. Kendisinin rahmanî bir insan olduğunu, sürekli tesbih çektiğini söyleyen falcı, baktıkları falların cinlerle bir alakasının olmadığını, fal baktığında tüm perdelerin bu okumaları sayesinde kalktığını ve her şeyin kendisine açıldığını söyledi.

Öyle görünüyor ki falcı toplum insanlarının psikologlara gitmediklerini biliyor ve bunu kullanıyor. İlginç olan ise insanların falcıya güvenmesi. Bunun sebebi ise açık bir şekilde bu işlere dini sembollerin dahil edilmesidir.

Röportaj 6: Yaşı 55- 60 civarında olan falcı üniversite mezunu olduğunu, mesleğinin farklı olmasına rağmen falcılık yaptığını söyledi. Tarot, kahve ve katina fallarına baktığını söyleyen falcı, falın sadece altıncı hisle alakalı olmadığını, bilimsel gerçeklere de dayandığını, bu anlamda ciddi çalışmalar yaptıklarını ve kişinin enerjiyle alakalı bir durum olduğunu, lakin Allah'tan başkasının kişinin geleceğini, doğum ve ölüm tarihini bilemeyeceğini ve bunun şirk ve şarlatanlıktan başka bir şey olmadığını,

fallarda gördükleri şeylerin tahminden ve yönlendirmeden öteye geçemeyeceğini söyledi. Falcı, yoğun trans halinde, kişinin hayatında bulunan sevgilisinin, eşinin veya evleneceği kişinin isminin görülebileceğini yahut fal baktıran kişinin iş, meslek veya sağlığına dair tahmine dayalı bilgi verilebileceğini ifade etti. Her zaman diliminde, herkese fal bakabildiğini söyleyen falcı, özellikle Cuma ve Perşembe günleri daha rahmani bir boyut olduğundan sonuçların daha iyi olabileceğini, kişiler arasında nifak sokulmadığı, Allah'ın sınırlarına müdahale edilmediği, şirk koşulmadığı sürece falın herhangi bir günah boyutunun olmadığını belirtti.

Rüya ile falın farklı boyutlar olduğunu, rüyada ayan denilen bir durumun söz konusu olduğu ve Peygamber (s.a.v) devrinden geldiği ve ispatlandığı, insanlara uyarıcı olarak bazı rüyalar gösterilebileceği, lakin bunların bilinçaltı ile de ilgili olabileceği, rüyaların herkese anlatılmasının caiz olmadığı, rüya ilimlerini bilen kişilerce yorumlatılmasının uygun olacağı falcı tarafından değinilen bir başka husustu.

Röportaj 7: Üniversite mezunu, otuz yaşındaki erkek falcı, kendisinin Arap kökenli olduğunu ve on üç yaşından beri arkadaş ortamlarında fal baktığını, kafe sahibinin ricası üzerine de iki buçuk seneden beri profesyonel anlamda bu işi yaptığını söyledi. Kendi yetiştiği kültürde sihir ve kehanet ile uğraşan, kendilerine falcı yerine “molla” diyen kimselerin olduğunu ifade eden falcı, fal bakmanın altıncı hisle alakalı olduğunu, Allah'ın herkese farklı yetenekler verdiğini, kendisine de bunun Allah tarafından verilen bir yetenek olduğunu, fakat bununda geliştirilebileceğini, Enfal Suresi 9. ayetini her gün 19 defa okumanın, hayvansal gıdalardan uzak durmanın kalp gözünü açacağını ve bunun Kenzül Havas ilmi ile alakalı olduğunu söyledi. Her gün fal bakarken kartlarını Allah'ın isimlerinden El- Hakim ile açtığını belirten falcı, falı fal olarak görmediğini, fal bakma esnasında müşterilerini gaybı yalnızca Allah'ın bildiğine dair uyardığını, bu anlamda Peygamber'e (s.a.v) nasip olmayan şeyin zaten kendisine nasip olamayacağını lakin Allah'ın bazen sevdiği kullarına bir şeyleri bilmesi ve bazı durumlar karşısında tedbir alması için birilerini vesile kıldığını belirterek İsrâ suresi 13. ayetin belirttiği üzere insanların kaderlerinin kendi çabalarına bağlı olduğunu ifade etti.

İnsanların inanmak istediği gibi inandığını söyleyen falcı, kendisinin, insanları namaza, duaya ve Allah'a yönlendirdiğini, bu sayede namaza ve Kur'an okumaya başlayan kişilerin olduğunu, bu zamanda hakiki ilim sahibi olmayan kişilerin fahiş

fiyatlara insanların hayatlarını mahvettiklerini, falın sadece yol göstermek amacıyla bakılması gerektiğini söyledi. Hz. Peygamber'e (s.a.v) büyü yapıldığında Tebbet Suresini okuduğunu, insanların başlarına gelen sıkıntılı durumlarda O'nu örnek alması gerektiğini ifade eden falcı, toplum olarak kolayca kaçıldığını, okumak yerine başka birinin yazıp çizdiklerini üzerimizde taşımanın daha kolay olduğunu fakat kendisinin insanlara dua ve Kur'an endeksli tavsiyeler verdiğini belirtti.

Fal bakma süresinin olmadığını, fal bakarken sürenin hissettiği şeylere göre farklılık gösterdiğini söyleyen falcı, fal bakarken kişisel herhangi bir bilgi istemediğini ve buna karşı olduğunu, sadece hitap etmek için ismini sorduğunu, fincanın sadece bir sembol olduğunu, fal bakarken fincana bakmadan yorumlar yaptığını söyledi. Ayrıca fincanın tabağa yapışmasıyla oluşan ve halk dilinde peygamber falı olarak adlandırılan falın, herhangi bir gerçekliğinin olmadığını, gaybı bilmediğini söyleyen Peygamberin falla bir alakasının olmadığını, bunun fal bakmaktan kurtulmak isteyen falcıların uydurduğu bir durum olduğunu belirtti.

Her insanın bir cin bir de melek iki arkadaşı olduğunu söyleyen falcı, bu bilginin hadislerde geçtiğini, cinlerin büyülerde ve fallarda kullanıldığını ve insan toplulukları gibi kavim kavim olduğunu, özellikle ayna ve su falının, fincan yahut kart gibi herhangi bir materyali olmaması sebebiyle cinlerden yardım alınmadan bakılmasının zor olduğunu belirtti.

“Fal bakmak günah ise, gecesi de günah gündüzü de günah” diyen falcı, bunun kendisinin işi olduğunu ve kafede ücretli çalıştığından dolayı fal bakmak için mübarek gün ayırımı yapamayacağını lakin kandil günlerinde baktığında kendisinin de rahatsızlandığını, patronunun bu konuda ona anlayışlı davrandığını, bunun kişinin dinine saygısıyla alakalı bir durum olduğunu söyledi.

Ak büyü ve kara büyüün Hz. Süleyman'ın öğretisiyle geldiğini, daha sonra Babillilerin fal, sihir ve büyüü farklı yönlerde kullandığını, ardından da bu ilimlerin Mısırlılar tarafından geliştirilerek günümüze kadar geldiğini söyleyen falcı, bu ilmin kendisine Allah tarafından verildiğini, bu sebeple günah olmadığını, Allah'ın bu kapıyı açık bıraktığını, lakin kesinlik ifade eden şeyleri söyleyen kişilerin şirk koştuklarını söyledi. Falcılığı, ucuz yollu psikologluk olarak nitelendiren falcı, kendisine “Sen Allah'ın oğlusun, her dediğin çıkıyor” gibi şeyler söylediklerini, fakat kendisinin böyle

şeyler söyleyen kişileri sert bir üslupla uyardığını, Allah'ın kulu olduğunu söylediğini ifade etti. Kendisinin sadece öngöründe bulunduğunu söyleyen falcı, kendisinin tarot falı da baktığını fakat yetmiş sekiz tane tarot kartının sadece 20 tanesinin ne anlama geldiğini bildiğini, önemli olanın karta değil, o karta bakarak müşteride olanı görmek olduğunu söyledi. Kahve falının bir şeklinin veya formülünün olmadığını, aksi takdirde herkesin falcı olabileceğini, her biten şey gibi bu yeteneğinin de bir gün biteceğini ifade etti.

Röportaj 8: 45 yaşında, lise mezunu, asıl mesleği satış danışmanı olan ve fal bakmaya eğlence amaçlı başlayıp daha sonra bunu meslek haline getirdiğini söyleyen kadın falcı, yirmi yaşından beri fal baktığını, daha çok genç kesimden müşterisi olduğunu, gelen kişilerle herhangi bir yakınlık derecesinin olmadığını, kişinin durumuna göre ücret aldığını, falın yaklaşık 10- 15 dakika sürdüğünü, fal bakmanın altıncı hisle alakalı olduğunu ve her ortamda fal bakabildiğini söyledi.

Çocuk sahibi olmak isteyenlerin, evlilik düşüncesi olanların, kaybolan bir eşyasını bulmak isteyenlerin, işinde ve eğitim hayatında yükselmek isteyenlerin kendisine fal baktırmak için geldiğini ve sadece kahve falı baktığını söyleyen falcı, fal bakarken fincanın soğuk olmasına dikkat ettiğini, kahvenin telve miktarının az veya çok olmaması gerektiğini, fincanı fal sahibinden başka birinin kapatamayacağını, uğursuzluk getireceği düşüncesiyle geceleri fal bakılamayacağı söylene de kendisinin geceleri de fal baktığını, akrabaların birbirine fal bakamayacağını, fal bakan kişinin müşteri ile arasında bir yakınlık olmaması gerektiğini, falda en çok, insan, kuş, kedi, köpek, ağaç ve kalp gibi figürlerin çıktığını ve kendisinin fincandaki şekillere bakarak yorumlarda bulunduğunu ifade etti.

Röportaj 9: 60 yaşında olan ve otuz yıldan beri fal baktığını söyleyen falcı, sezgilerinin kuvvetli olduğunu, genellikle eş, dost ve arkadaş ziyaretlerinde fal baktığını, falları doğru çıktıkça insanların talebinin arttığını, fal baktırmaya gelen kişiler arasında ev hanımı, mimar, öğrenci gibi pek çok meslek grubundan kişinin bulunduğunu, fal bakma işinin altıncı his ve yorum kabiliyeti ile alakalı olduğunu, sezgileri ve yorum yeteneği olan herkesin fal bakabileceğini söyledi.

Fal baktırmak isteyen kişinin niyetlenmesinin önemli olduğunu belirten falcı, fincan soğuduktan sonra ilk olarak fincanda oluşan figürleri bütünsel olarak

değerlendirdiğini, sonra detaylara indiğini ifade etti. Fal bakma süresinin enerjiye göre değiştiğini söyleyen falcı, fal bakarken ücret almadığını, her zaman diliminde fal bakabildiğini, en çok merak edilen konuların aşk ve para olduğunu, falda en çok yol, kalp, kadın, erkek, baykuş ve balık gibi figürlerin çıktığını ifade etti.

Yapılan röportajlar sonunda en dikkat çeken hususları şu şekilde maddeleyebiliriz:

- Fal bakılan yerler kimi zaman ev ortamı kimi zaman kafe tarzı yerler olabilmektedir. her iki tarz ortamda da falcılar aleni bir şekilde gelen müşterilerine fal bakmakta, herhangi bir gizlenme kaygısı taşımamaktadır.
- Fala din alet edilmekte ve fal baktırmaya gelen kişiler hem maddi hem manevi anlamda istismar edilmektedir.
- Falcılar genellikle üniversite mezunu veya belli bir eğitim düzeyine sahip kişilerdir.
- Falcıların, müşterilere sunduğu gelecek bilgisinden ziyade psikolojik terapi rahatlığıdır.
- Falcılar tarafından genellikle semboller kullanılmamaktadır,
- İnsanlara umut verilmekte, umutsuzluktan kaçınılmaktadır. Böylece hem para hem müşteri devamlılığı sağlanmaktadır.
- Profesyonel ve amatör falcıların fal bakarken dikkat ettikleri hususlar ve fal bakma şekilleri farklılık göstermektedir.

Falcılar yaptıkları işe dini bir boyut atfetmekte ve bu yeteneğin kendilerine Allah tarafından verildiğini söylemektedirler. Görüşülen falcıların verdikleri bilgilere bakıldığında, kaynak olarak öne sürdükleri delillerin farklılığı, bir falcıdan aldığımız bilgiyi diğer bir falcının yalanlaması ve gaybı Allah'tan başka hiçbir kimsenin bilemeyeceğini söylemelerine rağmen gelecekle ilgili verdikleri her bilginin doğru çıktığını ifade etmeleri bu konudaki çelişkiyi açıkça ortaya koymaktadır.

Fal bakma yeteneğini, büyüklerinden el almalarına veya sezgilerine bağlayan falcılardan profesyonel olanlar, genellikle bu yeteneğin özel insanlara verildiğini belirtirken, amatör falcılar sezgileri kuvvetli olan veya kendini geliştirmiş herkesin fal bakabileceğini dile getirmektedir. Şu bir gerçektir ki, sezgi sadece falcı veya kâhinlere verilmiş bir yeti değildir. Bu anlamda her ne kadar kesinliğini gösterecek formülü

bulamasalar da Sigmund Freud ve Carl Jung, sezgiyi zihnin normal bir fonksiyonu olarak kabul etmişlerdir. Her insanda sezgi kuvvetinin aynı olduğunu söylemek mümkün olmasa da, bu görüşten yola çıkarak, her insanın bilişsel düzeyine göre az veya çok belirli bir sezgi düzeyine sahip olduğunu söylemek mümkündür.²⁰⁸

Röportaj yapılan falcıların çoğu, müşterilerinin her yaş grubundan olduğunu ifade etmekle birlikte daha çok gençlerin rağbet gösterdiğini ve her meslek grubundan kişinin kendilerine başvurduklarını ifade etmişlerdir. Fal inancına yönelik bir anket çalışmasında, fal inancının genç yaş gruplarında oldukça yüksek olduğu tespit edilmekle birlikte, belirli bir eğitim düzeyine sahip olmayan kişilerde diğer eğitim düzeylerine göre fal inancının daha yüksek olduğu saptanmıştır.²⁰⁹

Yaptığımız röportajlardan gördüğümüz üzere; amatör ve profesyonel falcılar tarafından bakılan fallar, fal bakılan mekânın özellikleri, fal bakma süreleri, falcıların şahsiyet özellikleri ve müşteri durumları bakımından farklılık göstermektedir. Amatör falcılar arkadaş, eş, dost sohbetlerinde fal baktıkları için genellikle ev ortamı fal bakılan mekânı oluşturmaktadır. Bu anlamda gelen müşteriler için mekânın herhangi bir özelliğe sahip olması önemli değildir. Falcının fal baktığı kişiler ile belirli bir yakınlığı ve hayatları hakkında belirli bir bilgi düzeyi vardır. Fal bakma süresinde belirli bir kısıtlama yoktur ve kahve falı sohbetin doğal akışı içinde bakılmaktadır. Kahve fincanında oluşan şekiller belirli bir sıra ve düzen içinde falcılar tarafından tek tek yorumlanır ve fal baktıran kişiler fal baktırmadan dilek tutarlar. Amatör falcıların eğitim durumları profesyonel falcılara göre daha düşük düzeydedir. Bu tür fal uygulamalarında amaç fal bakmak değil tamamen eğlenme, sosyalleşme ve psikolojik açıdan rahatlama amaçlıdır. Bu nedenle fal karşılıklı diyaloglar halinde ilerlemekte ve belirli bir ücret içermemektedir. Fakat şu unutulmamalıdır ki, hiçbir insan eğlence niyetiyle dahi olsa gelecek hakkında söylenilen şeyleri göz ardı edemez ve bu insanın hayatını etkiler.

Profesyonel falcılar ise fal bakma işini tamamen bir meslek haline getirmiştir. Fal bakılan mekân, işe gizem katmak amacıyla mistik bir yapıya ve loş bir ambiyansa sahiptir. Etrafta tütsüler, tarot kartları ve farklı fal malzemeleri bulunmaktadır. Fal süresi falcının yoğunluğuna göre kısa veya uzun tutulabilmekte, fincan profesyonel

²⁰⁸ Görsev, S. 15.

²⁰⁹ Yılmaz, s. 157.

falcılar için sadece bir araç niteliği taşımaktadır. Görüşmelerimiz esnasında tüm falcılar, dilek tutmanın önemli olmadığını, trans halinde herhangi bir araca ihtiyaç duymadan her türlü bilgiyi verebileceklerini belirttiler.

Kendi verdikleri bilgilere göre; profesyonel falcıların çoğunun eğitim durumu üniversitedir. Gelen müşteriler hayatları ve gelecekleri hakkında bilgi almak amacıyla profesyonel falcılara başvurdıkları için, fal, diyaloglar halinde değil, falcının tek taraflı bilgi vermesiyle ilerler. Ayrıca fal çeşitlerine göre bakılan fallar farklı ücretlere tabi tutulmaktadır.

Görüldüğü üzere; bir meslek grubu seviyesine ulaşan profesyonel falcıların oluşturduğu yapı, günümüzde birçok meslek dalından daha fazla toplumu etkilemekte ve kişilerin hayatını yönlendirmektedir.

3. FAL FİYATLARI

Sanal ortamda bakılan fal fiyatları ile gerçek falcılar aracılığıyla bakılan fal fiyatları farklılık göstermektedir. Sanal kahve falı sitelerinde belirli sayı da kahve falı yorumu tanıtım amaçlı ücretsiz olarak sunulmaktadır. Fakat kullanıcılar daha fazla fal baktırmak isterse ücretler 4 TL ile 600 TL arasında değişmektedir. Bu fiyatlar “kredi” adı altında mini, küçük, orta, maxi ve dev paketleri seçmeleriyle müşterilerden alınmaktadır. Bu ücretler falı yorumlayan falcıdan falcıya değişkenlik göstermektedir. Kahve falı yanında sitelerde tarot falı ve su falı da bulunmaktadır. Tarot falı kendi içinde farklı çeşitlere de ayrılmaktadır. Mobil ödeme veya hesaba para yatırma ile bakılan falları cazip kılan, fal sonuçlarının müşteriye daha kısa sürede ve daha ayrıntılı bilgilerle sunulmasıdır. Ayrıca bu fal sitelerinin kişinin elinin altında bulunması ve daha uygun fiyatlarda olması müşteriler için bir başka tercih sebebidir. Müşterinin kendisini falcıya göstermemesi, kim olduğunun bilinmemesi oldukça etkilidir. Fal sitelerinde uygulama kurucusu tarafından falcılardan baktıkları fal üzerinden belirli bir komisyon alınmakta, aynı zamanda kullanıcıların, falcıların performanslarını değerlendirmesiyle falcılar performans puanı kazanmaktadır. Bu anlamda site kurucuları aylık 10 ile 20 bin TL arasında kazanç elde ederken falcılar aylık 2 bin TL civarı para kazanmaktadır.

Profesyonel gerçek falcılar eşliğinde, kafelerde baktırılan fallara baktığımızda ise fal çeşitleri arasında kahve falı, tarot falı ve su falını görmekteyiz. Tarot falı kendi içinde çingene falı, katina falı, sihirbaz falı olarak da ayrılmaktadır. Tarot falı ve

çeşitlerini diğer fallardan ayıran en önemli husus müşteriye aşk ve aile hayatı hakkında daha ayrıntılı bilgi vermesi ve daha uzun sürede bakılmasıdır. Kahve falı, yanında kahvesi ile birlikte 30 TL olarak ücretlendirilirken, tarot falı ve çeşitlerinin fiyatı 50 TL ile 100 TL arasında değişmektedir. Diğer fallara göre daha az araç ile bakılan su falı ise fal çeşitleri arasında fiyatı en yüksek olan faldır ve 150 TL olarak ücretlendirilir.

4. MEDYADA FAL, FALCILIK VE MAĞDUR ŞİKÂyetLERİ

İnsanlığın merak duygusu ile ortaya çıkan fal ve falcılık kavramı günümüze kadar birçok toplumu etkilemiştir. Fakat özellikle günümüzde teknolojinin gelişmesi ve toplumun hayat düzeyinin artması ile insanlarda daha fazla şeye sahip olma isteği veya sahip olduklarını koruma arzusu ortaya çıkmıştır. Bunun için de başına gelecekleri önceden bilme ve bu durumlar için tedbir alma yollarını aramak kaçınılmaz olmuştur. Yapılan röportajlar esnasında falcılar, insanları psikologlardan, doktorlardan daha fazla etkilediklerini dile getirmişlerdir. Aynı zamanda falcılar, müşterilerinin kendi akıllarına veya ailelerinin söylediklerine itimat etmek yerine falcıların verdikleri haberleri önemsediklerini belirtmektedirler. Hatta falcılar, müşterilerinin kendilerini arayıp günlerinin nasıl geçeceğini, nereye nasıl yatırım yapmaları gerektiğini, alışverişlerinde neleri seçmeleri gerektiğine kadar kendilerine sorular sorduklarını ve hayatlarını bunlara göre yönlendirdiklerini söylemişlerdir. Fal konusunda toplum önünde bulunan siyasetçi veya popüler kişilerin fal baktırmaları da insanlar arasında merak uyandırmakta ve insanları fal baktırmaya teşvik etmektedir.

13 Ekim 1985 Pazar tarihli ve yüksek tirajlı bir gazete haberinde falcı bir kadın Başbakan Özal niyetine kahve falı kapattığını söyleyerek, o yıl içinde Özal'ın başına gelebilecek şeyler hakkında tahminde bulunuyor. Başbakan Özal'ın 85 yaşına kadar yaşayacağını belirterek başlıyor. Özal'ın ailesinin kalabalık ve varlıklı olduğunu, memleket meselelerinin kendisini yorduğunu, kilolarından dolayı problem yaşadığını, zeki biri olduğundan dolayı kimseye akıl danışmadığını, kendisini tenkit eden çok kişinin olduğunu, aynı zamandan dış ülkelerde de tanındığını söylüyor. Falın geneline bakıldığında falcının söylediği birçok şeyin Özal'ın geçmişte yaşadığı ve şuan yaşıyor olduğu durumlarla alakalı olduğu görülmektedir. Gelecek ile ilgili söylediği bir iki şey

ise sadece tahminden ibaret kalıyor. Aynı zamanda 85 yaşında değil 65 yaşında vefat etmiş olması da tahminlerindeki isabetsizliği göstermektedir.²¹⁰

1 Ekim 1985 tarihli bir başka gazete haberinde ise bir sanatçının bin lira karşılığında sokaktaki bir falcıya bakla falı baktırarak, geleceği ve evlilik hayatı ile ilgili sorular sorduğuna dair bir haber yer almaktadır. Haberin devamında gazetenin muhabiri, sanatçının, falcının verdiği haberlere çok sevindiği, falcının yanından ayrılıp “susuz dede” türbesine gittiğini, orada mum yakıp, dilek tuttuğunu belirtmiştir.²¹¹

Günümüzde de göz önünde bulunan birçok sanatçı ve ünlü bu kervanda bulunmaktadır. Astrologlar, falcılar, müşterilerinin, kendilerine gelen bazı iş tekliflerini bile fallarında veya yıldız haritalarında çıkan sonuçlara göre karar verdiklerini belirtmektedirler. Falcılara giden kişiler arasında sanatçılardan başka farklı meslek grubundan da birçok insan bulunmaktadır.

Bir başka gazete haberinde ise bir zamanların Türk Nostradamusu olarak ün kazanmış olan araştırmacı ve astroloji yazarının hikâyesi anlatılmaktadır. Çocukluğunda, çocuğu olmayan kadınların yanına yatırıldığını ve o kadınların kısa bir süre sonra hamile kaldığını ifade eden astrolog, bu işe 18 yaşında hobi olarak başladığını ve zamanla çok detaylı okuma ve araştırmalar yaparak kendini geliştirdiğini, astroloji diye bir ilmin gerçekten var olduğunu fakat Allah’ın bu konuyu tam açmadığını, Allah’ın Kur’an’ı Kerim’de “ara, bul beni” dediğini, kendisinin de Allah’ı bu ilimle aradığını dile getirmektedir. 1987 yılında Süleyman Demirel, Turgut Özal ve Erdal İnönü’nün siyaset hayatıyla ilgili yaptığı tahminlerin doğru çıkması ile dikkatleri üzerine çektiğini ifade eden astrolog, Kur’anı Kerim’i hatmedince, geleceği sadece Allah’ın bileceğini kabullenip, tövbe ettiğini, Kur’an’da bu gibi işlerin “pis” olarak nitelendirildiğini ve bu çeşit şeylerle uğraşılması gerektirdiğini söylemektedir. Geleceklerinden korktukları için falcılara koşan insanlara, Fatiha Suresini okumalarını tavsiye ettiğini söyleyen astrolog, imanı zayıf kişilerin falcılara gittiğini belirtirken, tarot, fal gibi şeylerin gizli şirk olduğunu, yurtiçi ve yurtdışında Kur’an’ı okuyup anlamadan birçok astrolog ve falcının yalan yanlış şeylerle insanlara umut tacirliği

²¹⁰ Bayram Altan, *Falcılık ve Kehanet*, Çelik yay., İstanbul 1989, s. 35-37.

²¹¹ Altan, s. 39-41.

yaptığını, bu işi meslek haline getiren kişilerin tövbe etmeleri gerektiğini ve insanların dua vasıtasıyla her şeyi yalnızca Allah'tan istemeleri gerektiğini ifade etmektedir.²¹²

17 Ekim 2013 tarihli bir gazetenin internet sitesinde “2 bin liralık büyüyü bozmaya 7 yıl hapis” başlıklı bir haber bulunmaktadır. Habere göre; falcı, fal baktığı müşterisine “*Erkek arkadaşın başka biriyle evlenecek. Bunu engellemek için büyüünün bozulması lazım*” der ve müşterisinden bu büyüyü bozma karşılığında 2 bin lira alır. Bu sebepten dolayı falcıya 7 yıl hapis istemiyle dava açılır. Kendisi hakkında iddia edilen suçlamaları kabul etmeyen falcı, müşterilerini dolandırmadığını, kendisinin yasal olarak fal baktığı bir internet sitesinin olduğunu, müşterilerin kendi rızasıyla fal baktırmaya geldiklerini, kendisinin de bu doğrultuda müşterilerine yardım ettiğini ifade etmiştir. Falcının internet sitesine ait vergi levhası incelendiğinde, “Fal, astroloji ve spiritualist hizmetleri” yazılarının olduğu görülmüştür. Haberden de anlaşılağı üzere; insanların geleceğı öğrenme hususundaki zafiyetleri medya kuruluşları tarafından da açıkça bilinmektedir. Bu sebepten dolayı sanal ortam üzerinden açılmış, yazılı ve görsel anlamda yayın yapmakta olan pek çok astroloji ve fal sitelerini bulmak mümkündür.²¹³

Türkiye’de satış rekorları kıran bir başka gazete haberinin başlığında “*Diyarbakırlı ünlü falcı kadın, meslek sırrını açıkladı. Falcı kadın, fala bakarken, sadece faldan esinlenmediğini, bazı ön bilgilere de dayandığını samimi olarak itiraf etti.*” ifadeleri geçmektedir. İki tane genç kızının olduğunu söyleyen falcı kadın, kızlarının fal baktırmaya gelen müşterilerle ilgilendiğini, bu esnada müşterilerin ad, soyad, yaş ve medeni durumları ilgili bilgileri bir kağıda yazarak kendisine getirdiklerini ifade ediyor. Aynı zamanda kızlarının sohbet esnasında müşterilerin sorunlarını ve problemlerini tespit ettiğini belirten falcı, aldığı geniş ve açık bilgiler ışığında otuz yıldan beri fal baktığını, bazı konularda tahminleri doğru çıksa da pek çok konuda söylediklerinin aksi yönde şeyler çıktığını ifade ediyor.²¹⁴

İnternet siteleri üzerinden açılan fal sitelerine baktığımızda müşteriler tarafından yapılan birçok yorum bulunmaktadır. Bu yorumlarda bazı kişiler falın dini boyutuna bakarak fal baktırmanın doğru olmadığını ve günah sayıldığını belirtmekte, bazı kimseler ise falcılara fal baktırdıklarını ve memnun kaldıklarını belirtmektedirler. Aynı

²¹² <https://www.sabah.com.tr/egeli/2013/07/14/turk-nostradamusuydu-o-simdi-bir-tovbekar>, (02.04.2019)

²¹³ Yılmaz, s. 77,78.

²¹⁴ Altan, s. 71,72.

zamanda fal baktıran müşterilerden olumsuz yorumlarda gelmektedir. Bu yorumlar arasında falcının söylemlerinin tersi durumlar yaşanması, fal yorumlarının uzun süre gecikmesi, yahut ücret ödenmesine rağmen fal yorumunun gelmemesi gibi şikayetler bulunmaktadır.

SONUÇ

İlk insanın yaratılmasından günümüze kadar insanoğlunun fitratında değişmeyen ve kaybolmayan, bilakis zaman ve teknoloji ilerledikçe giderek artan his, geleceği merak etme ve keşfetme arzusu olmuştur. Bu nedenle her çağda, her toplumda ve hayatın her evresinde insanoğlu birçok farklı yollara girmiş ve çareler aramıştır. Bunların başında da zamanın ilerlemesiyle yeni yayılma yolları ve araçları bulup birçok medeniyeti, kültürü ve insanı kendisine bağımlı hale getiren fal ve falcılar gelmektedir.

İslam dini insanın bedenine aklına zarar veren her şeyi yasaklamakla birlikte ruhuna da zarar veren her türlü şeyi yasaklamıştır. Kişinin bedeni ne kadar sağlıklı olursa olsun ruhen iyi ve sağlıklı olmadığı sürece bedeni de içten içe çürümeye mahkûmdur. Bu sebeple kişinin hem kendi hayatını, hem aile hayatını, hem toplumsal hayatını maddi ve manevi yönden etkileyen ve herhangi bir ilmi değeri olmayan falcılık ve kehanet gibi oluşumlar İslam dini tarafından kesinlikle reddedilmiştir.

Günümüzde özellikle masum, tertemiz genç dimağları hedef alan falcılar, insanları yaratılış amacından uzaklaştırmakta, insanların maddi ve manevi hayatlarını kendi ağızlarından çıkacak kelimelerin esiri yapmakta ve tıpkı uyuşturucu, içki bağımlıları gibi insanları kendilerine bağımlı hale getirip onları her yönden istismar etmektedirler.

İnsanların bu zaafının istismar edilmemesi için hem hukuk kanunlarında, hem dinimizde çeşitli ayet ve hadislerle fal ve falcılık yasaklansa da dini bir kisveye bürünerek varlığını günümüze kadar devam ettirmeyi başarmıştır.

Fal çeşitleri arasında çağımızda en revaçta olan kahve falı ise artık sadece kırk yıllık hatırı olan ve dostları, aileleri buluşturan bir içecek olmaktan çıkmış, ümitsiz kalpler ve ruhlar için bir medet kapısı ve sığınma limanı olmuştur. Aynı zamanda bu durum, sadece arkadaş toplantılarında icra edilen bir hurafe, batıl inanış olarak da kalmamış, teknoloji ve internet sayesinde, çoğu zaman da maddi bir bedel karşılığında insanların arkasından koştuğu bir değer haline gelmiştir. “Fala inanma, falsız kalma” sözü dillerde kalmış, falda çıkan her şey doğru kabul edilir hale gelmiş ve gaybı yalnızca Allah’ın bildiği gerçeği unutulmuştur. İslam dini açısından falda çıkan şekillerle insanın hayatını şekillendirmesi, çevresine ve geleceğine yön vermesi tamamen reddedilmiştir.

Günümüzde özellikle teknolojinin gelişmesiyle kahve falı başta olmak üzere birçok fal çeşidi sanal ortamda yerini almıştır. Akıllı telefonlara indirilen kahve falı siteleri sayesinde, fincana dair gönderilen resimlerle hayatımız ve geleceğimiz ile ilgili meçhul bilgiler yapay zeka ve istatistiksel veriler ile hesaplanmakta ve anında bize ulaşmaktadır. Hatta sanal ve hazır kahve fincanlarıyla bile fal baktırmak mümkündür. İlk etapta ücretsiz olarak indirilen ve baktırılan kahve falı, günlük fal baktırma sınırlaması ile sekteye uğrayınca dizginlenemez gelecek merakımız sayesinde ücretli ve gerçek falcılarla irtibata geçmek kaçınılmaz hale gelmektedir. Bununla birlikte özellikle gençlere yönelik kafe tarzı yerlerde kahve falı baktırılmaktadır. Öğrenilmek istenilen bilginin önemine, kısalığına, uzunluğuna, detayına göre fal fiyatları fahiş fiyatlara ulaşabilmektedir.

Kahve falında çıkan simgelerin yorumlarına bakıldığında, sembollerin bazıları gerçek hayatta anlamlandırıldığı şekilde yorumlanmaktadır. Bazı semboller ise gerçek hayatta kullanım amaçları ve akla gelen çağrışımlarından alakasız olarak yorumlanır.

Birçok kitap ve internet sitesi üzerinden araştırma yapıldığında fark edilecektir ki fincanda çıkan sembollerin hem iyi hem kötü manaları mevcuttur. Bir sembol hem olumlu hem olumsuz aynı anlamı nasıl kapsamaktadır? Bir fincanda çıkan semboller ile hayatları şekillendirmek, kararlar almak ne kadar mantıklı ve akıl çerçevesinde görülebilir? İnsan, hayatını kendisine verilen akıl, kalp, ruh, irade gibi teçhizatlarla yönlendirmek ve fiillerinin sonucunu kadere rıza ile beklemek yerine, cansız varlıklardan medet umarak, teselli bekleyerek harcamaktadır. Allah'ın dışında birtakım nesnelerden yardım beklemek bizlere Cahiliye Araplarının putlardan medet beklemelerini hatırlatmaktadır.

Kişinin hayatında ki boşlukları doldurma iddiasında bulunan, özellikle manevi yönden yeterli donanıma sahip olmayan ve yaşadığı problemlerden bir çıkış yolu arayan kişilerin hayatlarını daha da buhranlı hale çeviren, kişilerin kendi başlarına karar alma mekanizmalarını alt üst eden ve insanları kendilerine bağımlı hale getiren bu tip kişilerden kurtulmanın veya bu tür kişilerin tuzaklarına düşmemenin yolu ise doğru, sağlam ve yeterli iman bilgisidir. Ayrıca kişinin kendi hayatına, sağlığına, eğitimine, ailesine harcaması gereken maddi geliri, bilerek ve isteyerek herhangi bir faydası olmayıp aksine zararı olan bu tür işlerde harcaması kabul edilebilir bir şey değildir.

Kuran’a ve Sünnet’e yeteri derecede zen gösterilip uyulduğu takdirde, kalp ve akıl seviyesindeki yükselme ile din kisvesi altında icra edilen fal konusunun ilerleme gösteremeyeceği muhakkaktır.

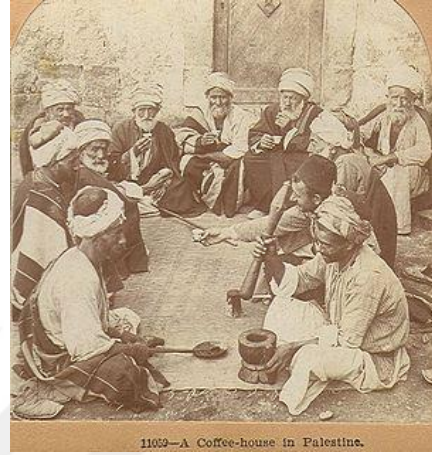

EKLER

Ek: Kahve Falı ile İlgili Bazı Resimler

Resim 1 Falcı Kadın

Resim 2 Kahvehane

Resim 3 Fal Bakan Saray Kadınları

Resim 4 Kahvecibaşı

Resim 5 Kahve Falı Çekimi

Ad Soyad: Ahmet Kural

Doğum Tarihi: Tarih Seç 8-17-1981

Cinsiyet: Erkek

İlişki: Evli

Fincan ve Tabak Resimleri

Fal bakılacak fincan ve tabağın fotoğraflarını çekip falına bakılacak kişinin bilgilerini girerek Gönder butonuna basınız

tamirGönder

Resim 6 İnternette Kahve Falı Örnekleri

Resim 7 İnternette Kahve Falı Örnekleri

Kahve Falı Tabirleri

SEÇ

Kahve Falı Nasıl Bakılır ?

Fal Öncesi, Fal için yapılan hazırlık

1. Bir niyet tutulur.
2. Fincan tabağa ters çevrilmelidir.
3. Fincan soğuyunca kaldırılmalıdır.
4. İlk önce fincana, daha sonra da tabağa bakılır.

Fal için hatırlanması gerekenler

1. Kahve telvesi yeterli miktarda olmalıdır.
2. Kahve daima aynı yerden içilmelidir.
3. İçildikten sonra dipte kalan telve karıştırılmamalıdır.
4. Soğumadan fincan kaldırılmamalıdır

Kahve Fincanına Nasıl Bakılır?

Fincan sapından başlayarak hayali bir kutup, ekvator çizgisi ile ikiye yarılıp dört parça şeklinde elde edilir. Saatin akrep, yelkovanın dönme yönüne göre fala bakmaya başlanmalıdır. Hayali kutup çizgisinin sağ tarafında kalan şekiller

Resim 8 İnternette Kahve Falı Örnekleri

Resim 9 İnternette Kahve Falı Örnekleri

Resim 10 İnternette Kahve Falı Örnekleri

Resim 11 İnternette Kahve Falı Örnekleri

Resim 12 İnternette Kahve Falı Örnekleri

Resim 33 Falname Örnekleri

Resim 14 Kahve falı karikatür

Resim 15 Kahve Falı Karikatür

Resim 16 Kahve Falı Karikatür

Resim 17 Kahve Falı Karikatür

Resim 18 Kahve Falı Karikatür

Resim 19 Kahve Falı karikatür

Resim 20 Kahve Falı Film Repliği

KAYNAKÇA

- ACAR, N.-ÇİZMECİ, B.-ÇAKIRBAŞ, A., *Osmanlı'dan günümüze Türk Kahvesi: Tüketim Alışkanlıkları Üzerine Bir Uygulama*, II. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi, Akademisyen Kitabevi, Ankara 2018, ss.110-130.
- ALAGÖZLÜ, N., *Bir Söylem Türü Olarak Kahve Falına Yönelik Bir İnceleme: Kahve Falı ve İdeoloji*, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, c.24, S.1, Ankara 2007, ss. 1-22.
- ALEMDAR, M. C., *Türk Destanlarında Büyü ve Fal Motifi*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2014.
- ALKAN, M., *Milli Kütüphane 2727 Numaralı Mecmû'a'da Kayıtlı Manzum Bir Melheme*, Turkish Studies -International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, c. 7(4), Ankara 2012, ss. 689-709.
- ALTAN, B., *Falcılık ve Kehanet*, Çelik yay., İstanbul 1989.
- AYDIN, M., *Fal*, D.İ.A, c.12, Diyanet Yay., İstanbul 1995.
- ARIK, M. S., *Hurafe ve Batıl İnançlar Üzerine Bazı Düşünceler*, Diyanet İlmi Dergi, c.42, S.2, 2006, ss.125-143.
- ARSLAN, M., *Kişilerin Batıl İnanç Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Değerler Eğitimi Dergisi, c.2, S.6, 2004, ss. 7-34.
- BİLGE, E., *Evliya Çelebi'den Hareketle Kahvehanelerden Cafelere Dönüşüm*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2010.
- BİRSEL, S., *Kahveler Kitabı*, Sel yay., İstanbul 2001.
- BULDUK, S.-SÜREN, T., *Türk Mutfak Kültüründe Kahve*, 38. İcanas Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Ankara 2007, ss. 299-309.
- BÜYÜKOKUTAN, A., *Muğla'daki Kahve Falına Bakma Geleneği Üzerine Bir Değerlendirme*, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Folklor/ Edebiyat Dergisi, c.18, Sayı:71, 2012/3, ss.97-112.
- BOSTAN, İ., *Kahve*, D.İ.A, c.24, Diyanet Yay., İstanbul 2001.

- ÇAĞLAYAN, S., *Anadolu'nun İlk Kamusal Mekânı: Kahvehane*, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 29, 2012, ss.95-110.
- ÇAKAN, İ. L., *Hurafeler ve Batıl İnanışlar*, Marifet yay., İstanbul 1989.
- ÇAKI, A., *Zihniyet Dünyasının Yansıması Olarak Fahnâmeler: Kefeli Hüseyin'in Râznâme Adlı Eseri*, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bursa 2015.
- ÇELEBİ, İ., *İslam'da Fal*, D.İ.A., c.12, Diyanet Yay., İstanbul 1995.
- ÇELEBİ, İ., *Kâhin*, D.İ.A., c.24, Diyanet yay., İstanbul 2001.
- ÇELEBİ, İ., *Remil*, D.İ.A., c.34, Diyanet Yay., İstanbul 2007.
- DENİŞ, H. E., *Osmanlı ve Cumhuriyet Döneminde Kahvehaneler: Sosyal ve Siyasal Yaşamın İncelenmesi*, Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, S: 27, 2011, ss.1-16.
- DİKMEN, M.-ÇETİN, K., *Klasik Türk Edebiyatında Tefe'ül Geleneği ve Kitap Falının Şiire Yansıması*, Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, S.49, 2016, ss. 191-204.
- DORBEY, Ş., *Kahve Falından El Falına Fal Rehberiniz*, Kozmik Yay., İstanbul 2006.
- DURAKOĞLU, G., *Talih Yıldızı (Yıldız,İskambil, Kahve, El Falı ve Merak Ettiğiniz Birçok Şey)*, Gazeteci Kitap ve Yayınevi Yay., İstanbul 1962.
- DURUKAN, L., *Çekirdek'ten Kültür'e: Türk Kültüründe Kahve ve Kahvehane*, Bilim ve Kültür: Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi, S.2, 2013, ss. 127-138.
- DUVARCI, A., *Türkiye'de Falcılık Geleneği İle Bu Konuda İki Eser, Falname-İ Risale-i li Cafer-i Sadık ve Tefe'ülname*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmış Doktora Tezi), Ankara 1987.
- DÜLGER, E., *Evliya Çelebi Seyahatmesi'nde Fal*, Turkish Studies -International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, c.6 S.4, 2011, ss. 97-105.
- EĞRİ, S., *Meyvelerin Dilinden Fal ve İşaretler*, U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, S. 13, 2007/2, ss. 301-316.

- ERGİN, M. M., *X/XVI.-XII/XVIII. Yüzyıllar Arası Arap Şiirinde Kahve*, Marife Bilimsel Birikim Dergisi, Yıl:6, S.2, Konya 2006, ss. 197-209.
- ERGUN, P., *Türk Kahvesi Söylenceleri Türk Kahvesi Kitabı*, Kitabevi yay., İstanbul 2011.
- ERSOY, M. Â., *Safahat*, Akvaryum yay., İstanbul 2006.
- ERSOYLU, H., *Fal, Falnâme ve Bir Çiçek Falı "Der Aksâm-ı Ezhâr"*, Türkiyât Mecmuası, c.20, İstanbul 1997, ss. 195-254.
- GÖRSEV, Ö., *Türkiye'de Fal, Büyü ve Astroloji Gerçeği*, İzmir 1993, s.19.
- GÜLHAN, A., *Türk Kültüründe Fal ve İsimlerle İlgili Bir Manzum Falname Örneği*, Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 15, İstanbul 2015, ss. 195-222.
- GÜLTEKİN, M., *Türk Kültüründe Fal Ve Falcılık Bağlamında Manisa/Selendi Yöresi Irkçıları Ve Irk Ocakları*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, c.49, S.49, İstanbul 2014, ss.119-137.
- GÜNEŞ, E., *Su Falı, Kahve Falı Ve Tarot Kafelerine Gidenlerin Din Psikolojisi Açısından Değerlendirilmesi (İstanbul Örneği)*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2013.
- GÜR, N., *Osmanlı Fal Geleneği Bağlamında Yıldıznâme, Falnâme Ve Tâlinâme Metinleri*, Milli Folklor Dergisi 96, 2012, ss.202-215.
- GÜRSOY, D., *Sohbetin Bahanesi Kahve*, Oğlak Yay., İstanbul 2005.
- GÜVENÇ, A. Ö., *Kırk Sayısının Halk Edebiyatı Ürünlerinde Kullanımı Üzerine Bir İnceleme*, A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED), S.41, Erzurum 2009, ss. 85-97.
- HARMAN, Ö. F., *Kahîn, D.İ.A.*, c.24, Diyanet yay., İstanbul 2001.
- HATTOX, R., *Kahve ve Kahvehaneler: Bir Toplumsal İçeceğin Yakındoğu'daki Kökenleri* (Çev. Nurettin Elhüseyni), Tarih Vakfı Yurt Yayınları: İstanbul 1998.
- İZLİ, İ. H., *Falcılık*, Mikado yay., İstanbul 1990.

- KADİROĞULLARI, U., *Falnâme-i Cafer Sâdık (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük)*, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bursa 2016.
- KAHVE’NİN ÖYKÜSÜ, Gıda Mühendisliği Dergisi, S.11, 2011, ss. 35-37.
- KARAMAN, H., *Günlük Hayatımızda Helaller ve Haramlar*, İz Yay., İstanbul 2011.
- KARTALCIK, V., *Falnâme (Giriş-İnceleme-Metin-Söz Dizini-Tıpkıbasım)*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta 2000.
- KIRAN, Y., *İnsanlığın Bitmeyen Merakı Fal Ve Falcılık*, Işık yay., İzmir 2008.
- KORADAN, L.- ERSAN, A., *Astroloji, Fallar, Burçlar*, Özbay yay., İstanbul 2008.
- KOŞIK, H., *Müellifi Bilinmeyen Manzum Bir Kur’an Falı*, Littera Turca – Journal of Turkish Language and Literature (e-dergi), c.3, S. 4, 2017, ss. 127-141.
- KÖSE, A.-AYTEN, A., *Batıl İnanç ve Davranışlar Üzerine Psiko-Sosyolojik Bir Yaklaşım*, Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi, 9(3), 2009, ss. 45-70.
- KÜLTÜRAL, Z.-Koç A., *Bir Kürek Kemiği Falı Metni: Risale-İ İlm-İ Ketf*, Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, S.6, İstanbul 2011, ss.131-148.
- MENGİ, M., *Kıyâfetnâme*, D.İ.A., c.25, Diyanet Yay., İstanbul 1996.
- NAR, M. Ş., *Psiko-Antropolojik Bir Olgu Olarak Fal Üzerine Nitel Bir Araştırma*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, c.54, S.1, Ankara 2014, ss. 507-524.
- ODUNKIRAN, F.-ALPAYDIN, B., *Klâsik Türk Şiirinde Mükeyyifât Unsuru Olarak Kahve Ve “Hikâye-i İcâd-ı Kahve-i Yemen*, VIII. Milletlerarası Türkoloji Kongresi, 2013, ss.43-80.
- OĞUZ, S.-ERDOĞAN, Z., *Kahve Tüketiminin Kalp Sağlığı Üzerine Etkisi*, Journal of Cordiovascular Nursing, 7(14), 2016, ss. 136-139.
- OSMANLICA-TÜRKÇE SÖZLÜK, 3. Baskı, Gün Yay., Ankara 2003.

- ÖZ, N., *İlgın'ın Tekke Köyündeki Manevi Halk İnançlarına Sosyolojik Bir Yaklaşım*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 1995.
- ÖZGÜR, N., *Türk Kahvesi Standartları ve Pişirme Ekipmanları Teknik Analizi*, Türk Kahvesi Kültürü ve Araştırmaları Derneği, ss. 1-27.
- SCOGNAMILLO, G.- ARSLAN, A., *Doğu ve Batı kaynaklarına Göre Fal*, Karizma yay., İstanbul 1999.
- SEZER, S., *Osmanlı'da Fal ve Falnâmeler*, Milliyet yay., İstanbul 1998.
- SÜMBÜLLÜ, Y. Z., *İlm-i Tefe'ül ve Tefe'ül-nâme (Kurân Falı) Üzerine Bir Değerlendirme*, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, c.1, S.2, 2008, ss. 383-391.
- SÜMBÜLLÜ, Y. Z., *Fal Ve Falcılık Kavramı Ekseninde Türk Kültür Tarihinde Fal Ve Kehanet*, A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, c.17, S.43, Erzurum 2010, ss. 55-72.
- SÜMER, N., *Cahiliye Araplarında Falcılık*, Milet ve Nihal: İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi, c.13, S.1, İstanbul 2016, ss. 134-157.
- ŞAHBAZ, S., *Geçmişten Günümüze Kahvehaneler Kahvehanelerin Sosyal Yasamdaki Yeri Ve Önemi: Aydın Merkez Örneği*, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Aydın 2007.
- SCHIMMEL, A., *Sayıların Gizemi*, (Çev. Mustafa Küpüşoğlu), Kabalcı yay., İstanbul 2000.
- ŞENÖDEYİCİ, Ö.-KOŞIK, H. S., *En Muteber Kaynaktan Gaybı Öğrenmek*, Littera Turca- Journal of Turkish Language and Literature (e-dergi), c.1, S.1, 2015, ss. 71-96.
- ŞENÖDEYİCİ, Ö.-KOŞIK, H. S., *Osmanlı'nın Gizemli İlimleri 1: Kuran Falları ve Uzun Firdevsî'ye Ait Bir Örnek*, Kesit yay., İstanbul 2017.
- SOYDAŞ, N.-YAZICI, T., *Eğlence/Boş Zaman Aktivitesi Olarak Kahve Falı İletişimi: Kahve Bahane, Uygulama Şahane*, 2. Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı: Eğlence Ve Ürün Yerleştirme, 2018, ss.124-134.

- SÖKMEN, C., *Aydınların İletişim Ortamı Olarak Eski İstanbul Kahvehaneleri*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2016.
- SÖZLÜ, S.-YILMAZ, B.-ACAR TEK, N., *Kahve Tüketimi ve Bazı Hastalıklarla İlişkisi*, SdÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, c.8, S.2, 2017, ss. 33-39.
- TAŞTAN, Y. K., *Sûfi şarabından Kapitalist Metaya Kahvenin Öyküsü*, Gazi Akademik Bakış Dergisi, c.2, S.4, 2009, ss. 53-86.
- TAŞYİ, M. S., *Kıyâfe*, D.İ.A., c.25, Diyanet Yay., İstanbul 2002.
- TAVKUL, U., *Kıpçak Kökenli Türk Boylarında “Kürek Kemiği” ve “Kumalak-Taş” Falı*, Çağdaş Türklük Araştırmaları Sepozyumu Bildirileri, c.2, Ankara 2003, ss. 181-190.
- TUNCEL, C., *Cinsiyet, Meslek Grubu, Yaş ve Eğitim Düzeyi Değişkenlerinin, Bireylerin Batıl İnançlara Sahip Olma Düzeyleri Üzerindeki Etkileri*, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2013.
- TUNÇ, Ş., *Osmanlı Payitahtında Kahvehane ve Kahvehane Kültürünün Yeri*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2014.
- ULUDAĞ, S., *Firâset*, D.İ.A., c.13, Diyanet Yay., İstanbul 1996.
- ULUSOY, K., *Türk Toplum Hayatında Yaşatılan Kahve ve Kahvehane Kültürü (Bir Sözlü Kültür ve Sosyal Çevre Eğitimi Çalışması)*, Milli Folklor Dergisi, Yıl: 23, S.89, 2011, ss. 159-169.
- UYGUN, A., *El Falı*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta 2005.
- UZUN, M., *Falname*, D.İ.A., c.12, Diyanet Yay., İstanbul 1995.
- VURAL, H., *Fal Bakma Geleneği Ve Bir Fâl-ı Kur’ân*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, c.5, S.2. 2017/ II, ss. 95-114.
- USTAKARA, F.-BURHAN, E., *Toplumsal İletişim Kurumu Olarak Kahvehanelere Dair Bir Araştırma: Gaziantep Örneği*, Erciyes İletişim Dergisi, c.5, S.2, 2017, ss. 210-226.

- YAMAN, T. M., *Türkiye’de Kahve ve Kahvehaneler*, Ehl-i Keyfin Kitabı, (haz. Fatih Tıǧlı), 2. Baskı, İstanbul 2011, ss. 667-744.
- YARDIMCI, M., *Geleneksel Kültürümüzde Kahve*, Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi, C&B Basımevi, Yıl:2, S.4, İstanbul 2014, ss. 85-98.
- YEŞİLYURT, A., *Bütün Fallar*, Gün Yay., İstanbul 2000.
- YILDIZ, A., *Manzum Bir Kur’an Falı*, İslâm Sanat, Tarih, Edebiyat ve Mûsikîsi Dergisi (İSTEM), Yıl:8, S.16, Konya 2010, ss. 181-198.
- YILDIZ, M. C., *Türk Kültür Tarihinde Kahve ve Kahvehane*, Türkler Ansiklopedisi, c.10, Yeni Türkiye yay., Ankara 2002, ss. 635-639.
- YILMAZ, S., *Nazar, Büyü ve Fal*, 1. Baskı, Divan Kitap, Ankara 2014.
- YOKARI, F., *Konuşmanın Etnografyası Bağlamında Falcılık Geleneği*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2014.
- YÜCEBALKAN, B.-YURTSEVER, Y., *Osmanlı’da Kahve, Kahvehane Kültürü Ve Bir Kurumsallaşma Hikâyesi: Kurukahveci Mehmet Efendi*, İKSAD Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi (Turkish Studies), c.13(16), Ankara 2018, ss. 293-308.

İnternet Siteleri:

- <https://t24.com.tr/haber/fallarinizin-do%C4%9Fru-%C3%A7ikmasinin-bir-nedeni-var-barnum-etkisi,349973>, (18.01.2019).
- <http://www.falyorumlari.com/kahve-fali-tarihcesi/>, (29.05.2016).
- <https://www.burclar.org/kahve-falina-bakmadan-once-nelere-dikkat-edilmeli/>, (15.01.19).
- <https://www.google.com/amp/s/www.neoldu.com/service/amp/fal-nasil-bakilir-13669h.htm>, (15.01.2019).
- <https://eksisozluk.com/peygamber-fali--3698583>, (15.01.2019).
- <http://falbakma.gen.tr/kahve-fali-bakarken-fincanin-kulp-kismi/>, (16.01.2019).

<https://www.harputdibek.com/kahve-fali-için-puf-noktalari/>, (15.01.2019).

<https://www.google.com/amp/s/m.mynet.com/kahve-fali-nasil-bakilir-adan-zye-kahve-fali-190101037441>, (15.01.2019).

<https://blog.binnazabla.com/kahve-falinda-numara-gormek/>

<https://www.yuksektopuklar.com/kahve-falinda-cikan-harflerin-anlami-nedir-36308>

<https://kahvefali.biz/kahve-fali-sozlugu/kahve-falinda-harf-gormek/>

<https://www.modanium.com/kahve-falinda-harfler-gormek/>

<https://www.neoldu.com/falda-en-cok-cikan-semboller-ve-anlamlari-13687h.htm>

<https://www.yorumcu.com/fal/kahvefali/>

<http://www.yogacenneti.com/kategori/kahve-fali-sozlugu/>

<https://nenasi.com/kahve-fali-sozlugu/>

<http://erayyildizbenimsayfam.blogcu.com/kahve-falinda-cikan-sekillerin-anlamlari/12724439>

<https://www.astrocenter.com.tr/astroloji-1270/blog/evlilik/1514-kahve-falinizda-sik-cikan-sembollerin-anlamlari>

<https://www.tellwe.com/kahve-fali-sozlugu>

<https://letspepapp.com/1/4809/kahve-falindaki-sekiller-ve-anlamlari>, (20.08.2018-01.01.2019).

<http://pollemik.com/anket-sonuclari/92980782338304>, (19.01.2019).

<https://www.sabah.com.tr/egeli/2013/07/14/turk-nostradamusuydu-o-simdi-bir-tovbekar>, (02.04.2019).

ÖZ GEÇMİŞ

Kisisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Sedef Çulluhan
Doğum Yeri ve Yılı : Burhaniye / 1991
Medeni Hali : Bekâr

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
– Çanakkale – (2009 / 2014)
Yüksek Lisans Öğrenimi : Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı – Isparta – (2016
/2019)